

Ерика Бауърмайстър

Изкуството да готвиш желания

роман

**ЕРИКА БАУЪРМАЙСТЪР
ИЗКУСТВОТО ДА ГОТВИШ
ЖЕЛАНИЯ**

Превод: Петя Петкова

chitanka.info

В продължението на „Училище за вкусове и аромати“ Ерика Баурмайстър отново надниква в света на храната, която предизвиква желаниа, променя съдби, като описва препятствията, които всеки среща по пътя си, и отдава дължимото на волята да ги преодоляваш и да продължаваш напред.

Младата собственичка на ресторант Лилиан има дарбата да събира хората. Сред тях са Ал, счетоводителят, който успява да намери смисъл в числата, Клои, която обожава да готви и още не се е научила да се доверява след последната раздяла, Финеган, тих и стабилен като дърво, който може да се слее с фона въпреки впечатляващия си ръст, Изабел, чиито спомени бавно се изплъзват. И, разбира се, самата Лилиан и нейният живот, придобил обрат, който тя не е очаквала.

Техните истории се срещат и преплитат, понякога се обединяват без усилие, друг път се разделят, но всички заедно създават семейството, което са пожелали и избрали, а не е просто даденост. Завладяващ роман за силата на любовта, храната и общуването.

На Райлън, който вижда историите в нещата.

Всяка истина има две страни.

Езоп

ПРОЛОГ

Лилиан стоеше до плота в кухнята на ресторанта, обмисляше празното пространство пред себе си. Беше понеделник сутрин в края на декември и в ресторанта се усещаше спокойствието, което настъпва само след трескава поредица от празнични угощения — кулминацията на кулинарен сезон, започнал през есента. В онези месеци на все по-къси дни понякога единствените продукти, които клиентите ѝ си правеха труда да вадят от шкафовете в кухните си, бяха макарони и сирене в кутии, хляб за препечени филийки, а ресторанта предлагаше едновременно спомени и вдъхновение — златисти полусфери тиква, залети с масло, агнешки джолан, задушен с търпението, нужно ти да изкараш зимата. След оживлението през лятото на северозападното тихоокеанско крайбрежие есента беше като въздишка на юноша, който осъзнава, че наистина трябва да порасне. Работата на Лилиан беше да напомня на хората, които седяха на масите в ресторанта ѝ, че да си възрастен, да преминаваш през сезоните и през годините, не означава да остаряваш.

Но, мислеше си тя, понякога е хубаво да си в притихналата празна кухня без горещината, лъхаща от фурните, без помощник-готвачите, миячите на чинии и сервитьорите. Това я захранваше — този миг на спокойствие, хладните протежения на плотовете и потъването в дебелината каучукова настилка под краката ѝ.

Реши да направи супа със свинско и треска, нещо просто и питателно, което да вземе за редовната среща в края на годината с Ал, своя счетоводител. Ал не беше достатъчно възрастен да ѝ бъде баща, но в много отношения се беше държал като баща — напътстваща ръка и разум, когато отваряше ресторанта, и ценен съветник през осемте години след това. Несвързаните им с финанси разговори се въртяха основно около храната. Лилиан не знаеше много за съпругата на Ал, а мълчанието му относно деца я навеждаше на предположението, че няма. Ал винаги изглеждаше най-доволен, когато седеше на маса в ресторанта или ядеше обядите, които му носеше на срещите в

кантората му. Беше дребно нещо в замяна на всичките му находчиви предложения и тя се радваше да го прави.

Взе осоленото свинско, маслото и гъстата сметана от хладилния склад, откъсна мащерка от саксия на перваза на прозореца, извади дафинов лист от стъкло бурганче от редицата бурганчета с подправки, наредени покрай стената. Включи котлона под тенджерата и сложи месото, което омекна и започна да покафенява. Стомахът ѝ изкъркори, спомни си, че не е закусвала, и си отрязва филия хляб. От време на време отхапваше от нея, докато режеше твърдите бели картофи.

Извади пръжките от тенджерата и добави масло и накълцан лук, миризмите се надигнаха — лукът не беше любимото ѝ нещо сутрин, но понякога готвачът няма избор. Сипа пилешки бульон и после сложи картофите, течността завря и Лилиан се отдръпна, докато се готвят. Нямахме смисъл да бди над тенджерата.

Върна се в хладилния склад и използва свободните минути, за да прецени храната вътре, докато мислено разиграва менютата за седмицата. Останалите печени червени чушки и тиквички можеха да са основата на сос за паста; полентата можеше да бъде нарязана и изпържена в масло и салвия. При целия блясък на изисканите ресторанти тайната на успешните беше тяхната способност вълшебено да пренасочват съставките — кулинарна ловкост, която ги задържаше финансово на повърхността и би направила горда всяка домакиня от времето на Депресията.

С безпогрешния си усет за време Лилиан грабна пакет, увит в хартия, и се отправи към кухнята. Парчетата картофи бяха омекнали. Смачка един в стената на тенджерата, за да сгъсти бульона, след което разопакова пакета.

Докато бялата хартия се разгъваше, миризмата на треска се надигна лъкатушно към нея, саламурена и зелена, есенцията на стари рибарски мрежи и океански вълни. В същия момент от вътрешностите ѝ се надигна гадене, тя хвърли поглед на рибата и хукна към задната врата.

Застана на площадката на стълбището, жадно гълтайки студения зимен въздух.

Какво беше това, запита се тя. После погледна към корема си.

— Ооо... — промълви тя.

КНИГАТА ЗА РИТУАЛИТЕ

Когато Ал беше малък, майка му все му показваше книжки с форми в червено и синьо, в жълто, в зелено. „Триъгълници. Квадрати. Кръгове“, сочеше ги тя. Но най-много му харесваха формите, които майка му наричаше цифри — как високата пръчица на 1 сякаш крие лицето си от 2, как покровителствената като баба 3 се гуши в скованата 4. Майката на Ал му приличаше на 7. Ако имаше по-големи ходила, можеше да е 2, мислеше си той, но майка му като че ли винаги някак се рееше или се облягаше — на плот в кухнята, на стена в дневната. Никога не беше съвсем седнала, никога не беше съвсем изправена.

През седмиците на четвъртото лято на Ал майка му го научи да брои, като използваше десет прави пръчки, които събраха от двора. Като послушно дете Ал внимаваше, но подозираше, че майка му е объркала всичко. Правите пръчки си имаха свои предназначения, ала беше толкова по-забавно да оставиш очите си да се плъзгат нагоре по наклоните на 9, обърнатата заврънкулка на 6. Дори да начупиш всички прави пръчки на парченца, не можеш да пресъздадеш тези извивки.

В годината, когато Ал стана на пет, родителите му се разведоха и той се премести с майка си в Лос Анджелис. В сравнение със Сейнт Луис — земя на бурите, които разпорваха небесата, и на снега, който спираше света в притихнал застой, Лос Анджелис беше почти потискащ в своето постоянство, понеделник, който предава щафетата на замъгленото синьо небе на вторник с непоколебима упоритост. Докато майка му го разкарваше с колата си из града да оглеждат апартаменти, Ал реши, че сградите, улиците, хората са като времето — всяко нещо, неразлично от предишното, все в оттенъци на сивото и бежовото.

Като да живееш в мъгла, мислеше си Ал, докато зяпаше през прозореца. Спомняше си една нощ, малко преди всичко да се разпадне, родителите му мислеха, че спи, но той се беше промъкнал в дневната. Гледаха филм, в който имаше много писъци и мъгла. И лош човек,

който излизаше от мъглата и нараняваше хора. Но героинята беше умна — намери пътя към вкъщи, като броеше вратите по улицата.

И така Ал започна да брои.

Откри, че му действа успокоително. 6 копчета на ризата му и бяха готови да тръгват. 15 мили на километража, едно прещракване, и бяха там, където трябваше да отидат. Нямаше значение, че мястото не изглежда по-различно от предишните (9) апартаменти, които са видели. Същите (14) външни стъпала от първия до втория етаж, същите (6) вратички на кухненски шкафове. Ал не разбираше какво търси майка му, но един ден влязоха в двора на кооперация, тя просто спря и заяви:

— Това е.

Ал вдигна очи към нея. Три камъчета проблясваха в крайчеца на очилата ѝ. Една къдрица се беше измъкнала от вълните на косата ѝ и беше паднала на челото ѝ.

— Добре — съгласи се той.

Харесваше тази дума. Беше солидна и стоеше, здраво стъпила на два крака.

Животът за него в Сейнт Луис бяха кленовите листа през прозореца на стаята му. Двор с трева, която само ставаше все по-зелена през седмицата до неделя следобед, когато бащата на Ал излизаше, косачката се събуждаше с рев и започваше да коси тревата в дълги прави линии напред-назад, напред-назад, превръщайки зеленото в миризма, която оставаше полепнала по баща му, докато не се изкъпе, което винаги беше твърде далеч в бъдещето за майката на Ал и твърде скоро за самия Ал, който следваше баща си, вдъхваше миризмата на пот и бензин и на мига, в който високата трева се скъсява.

А животът му в Лос Анджелис беше мъничък апартамент с кухня в ниша. Майката на Ал спеше на разтегаемия диван, но Ал често си лягаше при нея, защото спалнята, където тя грижовно беше застлала леглото с любимите му чаршафи и беше боядисала стените във ведро синьо, още му се струваше твърде далеч през повечето вечери. Не му харесваше мисълта, че между майка му и входната врата няма нищо.

В този нов град детската градина на Ал беше на 3 преки. Майка му го водеше сутрин, уверяваше го, че ще се забавлява, но той не беше

сигурен, че някой от тях го вярва. Прекарваше сутринта с останалите деца, рисуваше картинки на къщи (които нямаше) и на семейства (също така). Понякога играеха с мозайки, чиито парчета бяха от цифри, и Ал с облекчение се облягаше на тях като на нещо познато. Неведнъж учителката му го смърряше, като намери седмицата, скрита в джоба му. Обясняваше му, че цифрите са на всички деца, но той не ѝ вярваше съвсем. Даваше си сметка, че останалите ги е грижа само за звука, който издава парчето, когато си застава на мястото. Не разбираха как цифрите в извивките си могат да съдържат живота ти.

Една вечер през януари, докато го завиваше в леглото, майка му каза, че си е намерила работа.

— Само че работата е специална и трябва да ходя вечер. Но ти си голямо момче. — Тя отметна бретона от челото му. — Ще се справиш сам. Ще ти оставям вечеря, ти ще трябва само да я изядеш и да си легнеш, а сутринта, като се събудиш, аз ще съм тук.

Ал искаше да каже на майка си, че няма да му е добре сам — че добре стои на двата си крака, но единственото, което иска, е да се сгуши до нея на дивана. След като майка му излезе в онази първа вечер, той застана в средата на апартамента, внимателно заслушан в заобикалящите го звуци. Брои колите и камионите, минаващи по улицата, докато пиковият час ги превърна в твърде бърз и сгъстен поток за броене, след това се вслуша в стъпките по коридора и прещракването на ключа, когато възрастната госпожа Коен влезе в апартамента си в съседство. В дневната на Ал беше тихо, единственият звук беше цъкането на печката, която ще изяде палтото му, ако го остави близо до нея, му беше казала майка му.

Лошият във филмите винаги намираще хората по дишането им. Те се криеха, в барака или зад врата, и лошият чуваше въздуха, препускащ във и извън дробовете им, приближаваше се и лицето му бавно се разтегляше в усмивка. Ал опита да спре да диша, но не се получи — и независимо от всички други звуци от света навън дишането му пак се чуваше.

Огледа се из дневната и зърна розовата прахосмукачка, подпряна на вратата на гардероба. В бързината майка му дори не я беше изключила от контакта. Ал знаеше, че не трябва да я пипа, но отиде при нея и натисна копчето ѝ, ревът заглуши всичко останало. Освободи дръжката, както беше виждал да прави майка му, вдигна внимателно

прахосмукачката и я насочи към другия край на стаята. Започна да я движи в права линия напред-назад по зеленото на килима.

След известно време чу чуване по вратата. Опита се да не му обръща внимание, но то не спря и накрая изключи прахосмукачката.

— Това продължава повече от час — разпозна Ал гласа на госпожа Коен. — Прекалено много ли е да искам малко спокойствие?

Ал стоеше разколебан. Майка му беше казала да не отваря вратата, но не беше казала нищо за отговарянето на въпроси.

— Не — отвърна той.

— Ал?

— Да.

— Ал, искам да говоря с майка ти.

Това не беше въпрос. Нито беше нещо осъществимо.

— Ал? Там ли си?

— Да.

— Майка ти там ли е?

* * *

Тази нощ, когато майка му се прибра и намери сина си да спи на големия син диван на госпожа Коен, двете жени проведоха разговор, който за щастие Ал не чу, защото спеше дълбоко. Но след това започна да ходи в апартамента на госпожа Коен във вечерите, в които майка му беше на работа.

Ал обичаше да е у госпожа Коен. Целият ѝ апартамент беше син — килимът, мебелите, стените, всичко беше в леко различен оттенък на синьото и Ал имаше чувството, че се намира под водата или в небето, или и двете. Имаше дълъг коридор, по чиито стени бяха окачени семейни снимки, и всяка вечер госпожа Коен взимаше Ал на „разходката в спомените“, както я наричаше, вървяха по протежението на коридора и тя му разказваше истории за всеки човек. Ал най-много обичаше малките истории за децата и съпруга ѝ — когато Рейчъл пъкнала жаба в устата си, лятото, когато Илай решил, че е капитан Хук, и две седмици обикалял със смъкнат ръкав. Как господин и госпожа Коен се запознали на кораб, идващ от Европа, когато той бил на четиринайсет, а тя на дванайсет години; как я научил да се поклаща

с кораба, за да не хване морска болест. Госпожа Коен всеки път се поклащаше, докато разказваше тази история, а Ал се присъединяваше към нея и сякаш усещаше кораба под тях.

Госпожа Коен също така готвеше — говежда яхния, която е къкрила цял ден, палачинки, които не бяха палачинки, а картофи с лук и топлина, която се носеше през апартамента и се пъхаше в джобовете на палтото му. И нещо, което наричаше кугел, името му беше игриво като уханието на ванилия, захар и канела, идващо от фурната. Но любимото нещо на Ал от престоя у госпожа Коен беше петък вечер. Когато пристигнеше, апартаментът беше изпълнен с аромата на пилешка супа и винаги имаше прясно изпечен хляб, кората му беше кафява и лъскава, лежеше красиво сплетен на плота. На вечеря тя запалваше една свещ и оставяше Ал да запали другата, а преди да започнат да се хранят, пееше нещо като песен на таен език само за тях. Ал не знаеше какво означават думите, но му харесваше колко умиротворени са, сякаш облекчаваха тежестта на дните зад тях, и цяла седмица с нетърпение очакваше петъка.

И изведнъж един ден, когато беше вече на десет, майка му каза, че ще се местят. Обясни му, че ще има нов баща. Ще живеят отново в къща — не е ли прекрасно? А и не е твърде далеч. Но кварталът, в който се преместиха, беше различен от всичко, което беше виждал дотогава — задънени улици, опасани с бели и бежови ниски правоъгълници. Нямаше стълби за броене, стъклата на прозорците бяха от пода до тавана. И най-лошото беше, че я нямаше госпожа Коен. Колкото и пъти майка му да повтаряше, че не се местят далеч, очевидно беше твърде далеч, за да я посещава, а в петък вечер майка му и новият ѝ съпруг излизаха. Ал си седеше затворен в стаята, опитваше се да говори на тайния език на госпожа Коен, докато детегледачката готвеше замразени вечери и ябълковият сладкиш се превръщаше в плодова тухла.

Часовете по математика в училище бяха единственото място в света, което имаше някакъв смисъл за него през следващите осем години. Намерете X, казваше учителят, и Ал почти чуваше как числата шепнат в очакване, готови да се гмурнат под дробна черта, да изчезнат през отвора на знака за делене. Можеш почти да съжалиш X, мислеше си Ал, така както всички са се втренчили в него, съсредоточили са се, едничката им цел е да го оставят да стои сам.

Когато Ал беше приет в колеж, записа счетоводство. Можеше да учи математическа теория, неведнъж бе изкушаван от мълчанието на 0 или от предизвикателството да държиш в ръка въображаемо число. Но скритите истории в цифрите на счетоводството го блазнаха повече.

Опита се да го обясни на момичето, което видя да чете роман на Агата Кристи на обяд в столовата. В лявата си ръка държеше сандвич с риба тон, в края липсваше една хапка. На Ал му хареса, че не беше започнала от средата.

— Счетоводството е като разкриване на убийство, само че без кръв — каза ѝ той. — Дай ми числата и мога да ти кажа кога е умрял бизнес или се е разпаднал брак.

Тя го погледна със съмнение.

— Можеш ли да изкарваш пари от това? — Правата ѝ руса коса падаше на раменете ѝ.

— Да.

— През цялото време?

— Нали знаеш какво казват за смъртта и данъците.

— Какво ти е отношението към децата?

Докато повечето момичета, които Ал беше срещал в колежа, търсеха мъж, който иска деца, беше ясно, че Луиз не е член на този клуб. Въпросът ѝ беше ръкавица, хвърлена на масата в столовата между тях, цената да го допусне в живота си. Но само Луиз беше повече от семейството, което той допускаше, че някога ще има.

— Не ми трябва — измърмори той, макар че и тогава знаеше, че греши.

— Аз съм Луиз — подаде ръка тя.

Години по-късно Ал се питаше защо толкова я искаше. Може би заради косата, така руса, че блестеше на слънцето. Може би заради начина, по който беше отхапала сандвича с риба тон. Разбира се, по-късно научи, че хората по много причини може да започват нещо в началото и не всички са свързани с уважение или доброта. Понякога просто бяха последователни.

На двайсет и деветата година от брака им Ал се беше примирил, че Луиз възприема балансирането в сметките далеч по-буквално, отколкото той бе смятал, че е възможно. Всеки жест или миг на привързаност беше разглеждан под лупа, пресмятан в несъразмерния отчет на техния съюз. В продължение на седмици той наблюдаваше как оплакванията ѝ тихомълком се натрупват, правят всяка нейна дума и действие напрегнати, кожата ѝ се отдръпва от допира му, сякаш отказва да му даде нещо, за което не си е платил. Той чакаше, усещаше сухата топлина да се наслаждава в леглото им, когато всяка вечер тя решително му обръщаше гръб. Това не е за теб, сякаш казваше гърбът ѝ.

И най-сетне, когато неуравновесеността в сметките достигнеше критична точка, тя се обръщаше към него в леглото и обвиненията се изливаха едно след друго, удряха се в него, безкрайни като вълните, разбиващи се в завързана на пристан лодка. Всички малки мигове на нелоялност, незачитанията и пропуснатите възможности, които той не бе съзрял. Които щеше да види, ако я обичаше, знаеше тя. Онзи път, когато е можел да ѝ подаде ръка на слизане от колата. Как не е дошъл при нея край печката да ѝ помогне в готвенето. Парите, които можеше да изкара, ако само се продаваше достатъчно добре.

Ал слушаше в мълчание. Нямаше особен смисъл да отговаря, цикълът бе така установен, че можеше само да чака да се затвори, което щеше да настъпи, когато накрая, изпразнена и в лека еуфория, тя щеше да се приближи и да го целуне, а той щеше да приеме интимността, за която вече нямаше желание.

И ето че се стигна до сутринта на един понеделник през март. Ал беше на петдесет и една години, което вероятно играеше роля за все по-честите размисли за живота му и за живота на околните. Седеше зад бюрото си, заобиколен от извисяващи се купчини книжа, лични животи, чакащи да бъдат формулирани в данъчни декларации. Да разглежда сведенията за финансите на клиентите си за него означаваше да чете книга на език, който малцина знаят. След като попълни първите страници на бланките, вече познаваше пазача, който работи допълнително за пари в брой, виждаше неудовлетворението на жената, чието занятие на пълно работно време винаги щеше да бъде

обявявано за хоби, даваше си сметка за кризите на средната възраст с купуването на спортни коли и яхти. Дори при клиентите, които никога не идваха в кантората му, които никога не сядаха от отсрещната страна на бюрото с болка, разлята по лицето им, той виждаше смъртта във внезапното нарастване на медицинските разходи, в намаляването на броя на членовете на семейството.

Хората му даваха цифри, черни знаци на бяла хартия, без да осъзнават тайните, които разкриват. Ал знаеше, без да гледа, какво ще кажат неговите собствени цифри: съпруга, бездетен. Никакви загадки, никакви нишки за разнищване, наистина проста декларация.

* * *

— Искам да вземеш една книга за мен — каза му Луиз следващата събота, наведе се през кухненската маса и му подаде лист хартия. — Поръчах я по телефона, ще ти я подготвят на касата.

Ал погледна бележката в ръката си, заглавието беше написано с четливия категоричен почерк на съпругата му заедно с указания как да стигне до голямата книжарница, от която преди няколко месеца ѝ беше купил подаръка за Коледа.

Паркирай в източната част на паркинга, беше добавила в края на указанията, *на сянка под дърветата.*

Сякаш тя самата препрочиташе бележката, защото внезапно кимна, пресегна се назад за хартиените салфетки и откъсна няколко от ролката.

— Понякога в дърветата има птици — подаде му салфетките. — Засъхнат ли курешките по колата, после трудно се махат. Гледай да я избършеш, преди да тръгнеш.

Ал се изправи и пъкна салфетките в джоба на якето си, взе ключовете от кукичката с надпис „Ал“ до входната врата и отиде при колата. Беше я наследил след смъртта на дядо си, стар сиво-син кадилак от 1958 г. с перки на багажника, които сякаш се носеха във въздуха. Понякога, докато караше, се чудеше дали може да се надигне от земята, особено когато прекосява висок мост. Щеше да мине известно време, преди да докосне водата долу, може би кадилакът беше достатъчно аеродинамичен да се извиси хоризонтално, да кацне

на въздушните течения, да се спусне във водата и просто да продължи. Салфетките обаче най-вероятно ще се намокрят, мина му през ума, докато запалваше двигателя.

Паркингът беше забележително пълен дори за събота. Но времето беше слънчево, необичайно за март, и Ал нямаше нищо против, че единственото място, което успя да намери, беше в далечния край на паркинга. Той прекоси черната настилка, усещайки първия полъх на горещината да се надига към него, докато наблюдаваше млада двойка, ръцете им летяха в разговора, сякаш чакаха покана да кацнат върху сладостните извивки на тялото на другия.

В крайна сметка книгата не беше на касата. Докато Ал стоеше пред гишето за обслужване на клиентите и чакаше младата жена да я намери, едър мъж с бяла къдрава коса и черна мека шапка се приближи и се представи на служителя на касата. Книжарницата беше претъпкана с хора и Ал не чу името. Служителят провери нещо на компютърния екран пред себе си и кимна.

— Разбира се, имаме три бройки. Ще ги донеса.

И докато Ал стоеше и чакаше да му набавят „Бързи плетки за събота вечер“, поръчана от Луиз, служителят на касата изчезна и след няколко минути се завърна с малка купчина книги.

— Да ви дам ли химикалка? — попита, като ги сложи пред мъжа до Ал.

Мъжът поклати глава. Извади лъскава черна писалка от джоба на якето си, взе горната книга от купчината и я разтвори, махна капачката на писалката и написа името си в дълга ленива драскулка на титулната страница. Изчака за момент мастилото да изсъхне, затвори книгата, внимателно я сложи настрани и повтори процедурата още два пъти.

Все едно гледаш свещеник да благославя малко дете, помисли си Ал — макар че авторът, застанал до него, се държеше по-скоро надменно, отколкото като божи служител. Имаше обаче нещо благоговейно в жеста му, сякаш книгата някак си променяше химичния си състав при този процес, ставаше по-тежка от тази току-що придобитата значимост. Едва когато се върна в колата, Ал си даде сметка, че служителят не беше поискал от писателя никакъв документ за самоличност. Авторът можеше да е всеки.

„Ха...“, хрумна му нещо, докато палеше колата. Ал пое към вкъщи, потънал в мисли.

Първия път беше ужасен от опасността да бъде хванат. Избра сравнително непознат автор от Айдахо, не беше местен, но живееше достатъчно близо, за да не привлече посещението му излишно внимание. Упражнява подпис, дори се опита да пуши, за да докара миризма на писател, но единственият ефект бе, че Луиз го изгледа пронизващо и старателно увеличи разстоянието помежду им. В края на краищата всички негови приготовления се оказаха излишни. Отиде в книжарница в далечния край на града и се представи. Служителката прояви слаб интерес, донесе малката купчина от две книги и му ги подаде.

Ал отривисто извади химикалката си и с апломб надраска името на автора върху титулната страница, точно както се беше упражнявал. Вдигна очи — служителката надничаше през рамото му.

Ал взе втората книга, този път по-бавно, повърхността на корицата беше твърда и гланцирана под върховете на пръстите му. Отвори я, усети как подвързията леко изскърца в ръцете му и светът се сви до кремавото протежение на титулната страница, запълнена, но очакваща — него, каза си той, макар да знаеше, че не е така. И все пак. Той вдигна химикалката и почувства движението на ръката си по леко грапавата хартия, пишеше сякаш е писател, сякаш е някой друг.

— Ето, готово — Ал плъзна книгите по щанда към служителката.

— Да — чу в отговор.

Беше го направил. Щеше да му се размине.

— Ами нали разбирате, бях в града — подхвърли небрежно.

Тръгна си от книжарницата, като насили лицевите си мускули да не се разтеглят в доволна усмивка.

След това се превърна в игра. На няколко седмици Ал избираше различна книжарница. В малките беше най-трудно, нямаше компютърна база данни и служителите, докато търсят книгите, се мотаеха покрай рафтовете като очилати пласъори на наркотици. Ал бързо научи с кои книги е най-лесно — ако в книжарницата имаше два-три екземпляра, той беше късметлия, авторът беше достатъчно харесван, за да не се притесняват, че няма да продадат книгите, но не чак толкова известен, че да предизвика голям интерес с появата си.

Междувременно в кабинета си Ал наблюдаваше клиентите, следеше изразенията им. Господин Уотърс беше особено поучителен. Ал се беше досетил от числата, че господин Уотърс най-вероятно обмисля да напусне съпругата си — като счетоводител беше видял покачване в разходите му за път, както и значително спадане в дивидентите без свързано с тях заявление за печалбите от продажба, което предполагаше нова слънчева офшорна сметка за голям дял от авоарите на господин Уотърс. Въпреки това той седеше редом със съпругата си в кабинета на Ал, лицето му изразяваше смесица от умерен интерес и съвсем обикновена самоувереност. Ал се прибираше вечер и упражняваше изразението пред огледалото — протягаше ръка и изричаше името си за седмицата.

Изборът на книга доби установен ред. Той преглеждаше кориците и заглавията, намираще корица, която да го заинтригува, и отваряше на обложката със сведения за автора с нарастващо вълнение, с надеждата, че може да мине за писателя на снимката, в случай че някой провери. Ако усетеше книгата в ръцете си, купуваше я и я носеше със себе си през следващите няколко седмици. Когато беше готов, разиграваше своето представление — винаги в различна книжарница, и после започваше всичко отначало.

С течение на времето, когато установи, че никой не се съмнява в самоличността му, изборът му на автори взе да навлиза в нови и възбуждащи територии. Колко млад или стар би могъл да бъде? Каква националност би могла да е твърде чуждестранна за лицето му? Веднъж дори подписа криминален роман от жена, която бе написала книгата под мъжки псевдоним.

Не би могъл да каже защо го прави — дали заради чувството да е някой друг или да е повече себе си, Ал с тайна. Знаеше, че Луиз никога не би разбрала, макар че старателно се гримираше и си правеше прическа всеки път, преди да излезе от вкъщи. Приемане на чужда самоличност, което за него нямаше по-голям смисъл, отколкото би имала неговата измама за нея. Но Ал също така знаеше чие поведение ще бъде оценено като по-неразумно в съда на общественото мнение — факт, който Луиз със сигурност би изтъкнала. И той не й казваше нищо.

Един ден Ал осъзна, че в града е останала една-единствена книжарница — в която бе видял писателя с шапката да подписва творбите си. Може би се дължеше на усещане за задача, която е изпълнена твърде скоро, за залог, който никога не е бил обявен. Може би се дължеше на така рядката слънчева светлина в ден през късната есен, която му създаваше усещането, че всеки риск автоматично върви със спасителна мрежа. И така Ал влезе през големите врати с месингови дръжки и отиде на гишето за обслужване на клиентите. Огледа лицето на необикновено младата служителка.

— Здравейте — поздрави безгрижно. — Аз съм Марк Твен, тук съм да подпиша свои книги, ако имате такива.

Лицето на служителката грейна.

— О, боже мой — повиши глас тя. — Чувала съм за вас. Ей сега ще ви донеса книгите.

Докато Ал чакаше и триумфът напираше като шумна вълна в кръвообращението му, пристъпи до няколко кожени кресла наблизко и нехайно разгледа книгите, пръснати по ниската масичка. Зад себе си усети движение, изблик на енергия. Погледна през рамо и видя младата служителка да се връща, придружена от разгневения управител.

Ал се обърна към масичката да потърси скривалище. Грабна най-голямата книга пред себе си, потъна в свободно кресло и я вдигна пред лицето си. Зад себе си чуваше гласа на служителката, смущението ѝ, продължаващата тирада на управителя. Очевидно обаче господин Твен беше изчезнал.

Ал продължи да седи, лицето му беше скрито зад страниците на книгата, сърцето му се блъскаше бясно в гърдите. Надяваше се, че служителката няма да бъде уволнена, и почти също толкова, че той няма да бъде заловен. Опита се да си представи последствията, съмняваше се, че представяне за автор ще се радва на престиж в затвора. Но в крайна сметка кому беше навредил? Авторите бяха продали повече книги. Служителите, които беше срещнал, бяха преживели (повече или по-малко) необикновен момент във всекидневието си. Какво лошо имаше? Въпреки това реши да си седи кротко, докато младата дама отиде на обяд. Надали някой друг щеше да го забележи. Това беше предимството да не биеш на очи, за което внезапно изпита благодарност.

След няколко минути долови, че ритъмът в книжарницата се връща към нормалното, и дишането му се успокои. Очите му шареха по думите пред него, един пасаж привлече вниманието му, нещо за естеството на времето. Ал надзърна да види заглавието — „Книга за ритуалите и традициите“.

Два часа по-късно, след като Марк Твен беше забравен, Ал си тръгна от книжарницата, книгата образуваше доста странно бирено коремче под палтото му.

Ритуалите, заключи Ал, доста приличат на числата; предлагат утешителна стабилност в иначе хаотичния поток на живота. Но не е само това. Ритуалът е начин да задържиш времето — не да го замразиш, а тъкмо обратното, да го затоплиш с допира на въображението си. Шест часът може да е неизменно час на часовника, закован и наименуван, но петъчната вечеря с госпожа Коен беше нещо напълно различно — паленето на свещите, лицето ѝ, което се отпускате с течение на времето, докато слънцето залязваше навън.

Всеки момент може да се превърне в ритуал, мислеше си Ал, докато си миеше зъбите — в най-простото си повторение ритуалът се свежда до това просто да обърнеш внимание на един миг, да му дадеш име, основание. Традиции като Коледа и Деня на благодарността добиват сила, предавани от поколение на поколение, значенията им се увеличават със спомените. Ритуалите обаче могат да се случват всеки ден или да са необходими само веднъж и никога да не се повторят — сливане на човешката потребност и въображението, вместилище на чувство, което иначе може да се изплъзне или да те изяде жив.

Нощем в леглото с обърналата му гръб Луиз той си мислеше за ритуалите в книгата. Те посвоему му правеха компания, можеха да обърнат извивката на тялото на Луиз от обвинение във форма. Съвършеното съчетание от ритуал и личност притежава красотата на уравнение, осъзна той, отговорът се мени с променливите, няма два еднакви. Математика, но в по-висша степен.

В работата Ал се усети, че наблюдава клиентите си и се чуди какъв ритуал може да промени баланса в сметките им. Чувстваше се изпълнен до пръсване с тайното знание за живота им. Искаше да извади живота от цифрите, да се пресегне към хората от отсрещната

страна на бюрото, да им помогне да намерят ритуали, които да отбележат успехите им и да отклонят надвисналите злощастия, но не можеше да измисли какво да каже.

Беше почти един часът. Ал чакаше следващия си клиент, а стомахът му леко къркореше.

Беше срещнал Лилиан един следобед преди осем години, точно когато се подготвяше да отвори ресторанта си. Той беше отишъл в банката да направи депозит. Беше октомври, валеше и чадърът над главата му го караше да се чувства невидим за света, който зърваше на пресекулки. Подмина къщата от края на XIX век, която се извисяваше между киното и банката като някакъв изпаднал братовчед на семейно събиране. Преди години беше превърната в бар, мечтата на софтуерен предприемач, който можеше да се възползва от услугите на Ал, тъй като заведението беше открито и затворено в рамките на година. След това повече от десет години къщата стоя празна, на покрива се трупаше мъх, докато черешовите дървета в предния двор се виеха и гънеха в разхвърляна скулптура.

Но през последните няколко месеца беше настъпила промяна — предният двор беше окастрен и засаден, дървените покривни плоскости бяха боядисани в успокояващо кафяво, а дъските на терасата — в топло и елегантно червено. Докато Ал минаваше в този октомврийски ден, уханието на нещо, което почти можеше да си спомни, долетя до улицата и се загнезди под чадъра му. Канела? Ванилия? Без да се замисля, сложи ръка на портата от ковано желязо и я отвори, краката му намериха каменна пътека, водеща до отворената странична врата на кухнята.

Жената вътре беше млада и стройна, с тъмна коса, прибрана набързо в опашка. Беше сама в кухнята, която беше чиста, светла и професионална и контрастираше с уютната външност на сградата. Жената стоеше до голяма мивка от неръждаема стомана и беше насочила спрей към купа. Кухнята беше топла от нагрятата огромна фурна, сега уханията бяха по-силни, оцветяваха въздуха.

— Ехо? — обади се предпазливо Ал.

Жената се обърна.

— Миризмата... — продължи Ал.

— Ах — усмихна се тя. — Сладките. Празнувам. Това е моят ресторант. Е, ще бъде, когато другата седмица най-сетне отворим. Аз съм Лилиан.

Тя прекоси кухнята, докато бършеше мокрите си ръце в бялата си престилка.

— Аз съм Ал — представи се той, когато се ръкуваха. — Работя по-нагоре по улицата.

— Вие сте счетоводителят — каза тя и видя въпросителното му изражение. — Ще ми трябва счетоводител. Приятел ми каза, че на вас може да се разчита.

Тя замълча, за да подуши въздуха, и обяви:

— Сладките са готови. Искате ли да ги опитате?

Ресторантът пожъна успех, подпомаган донякъде от финансовите напътствия на Ал, и през годините Лилиан се превърна в приятел, а не просто в клиент. Ал беше този, който, виждайки на каква популярност се радват вечерите ѝ, предложи да започне да води готварски курсове и я окуражи да отваря за обяд — идея, която без разкаяние признаваше, че е егоистична. Започна да обядва в ресторанта няколко пъти седмично. Дискретно изхвърляше невзрачните резени шунка върху намазана с масло филия бял хляб, които Луиз му даваше да си носи в работата, и поръчваше сандвич с маринован патладжан с щедро количество сос аиоли или салата от печена съомга с подправки в кейджън стил, рибата беше хрупкава, пикантна и гореща между зъбите му.

Когато дойдеше време да се преглежда счетоводството на ресторанта в кантората на Ал, Лилиан обикновено избираше час точно преди или след обяд в понеделник, когато ресторантът беше затворен, и Ал знаеше вече да очаква храната заедно със сметките на Лилиан. Тя я наричаше неговия специалитет на промоция и Ал беше решил, че няма нищо по-хубаво от съчетанието от подправки, консистенции и числа. Връщаше го към миговете, когато уханията на храната, приготвена от госпожа Коен, се носеха над домашните му по математика и вечерите означаваха семейство, дори да не беше неговото собствено. И точно както никога не беше разкрил на майка си какво

означават за него вечерите на госпожа Коен, така не сподели и с Луиз за своите редовни обяди.

Не че имаше нещо в традиционния смисъл, от което Луиз да ревнува — Лилиан открай време се отнасяше към него като към обичан чичо, което Ал беше приел с отчетливо, макар и примесено с тъга, облекчение. Казваше си, че се грижи за чувствата на Луиз, тя толкова се гордееше с готвенето си, но истината беше, че каквото и да прибавяха тези обяди към неговата страна на уравнението, то можеше само да бъде извадено от нейната.

А и Ал имаше нужда от тях — от храната, от разговора, от усещането за духовна връзка, което му носеха. Бяха като парфюм зад ухото на красива дама или като вино на вечеря — нищо, което не ти е необходимо, за да живееш, при все това да го имаш означава да си жив.

Затова, когато жена-дете, облечена в огромен сив пуловер и износени джинси, връхлетя в кабинета му с десет минути закъснение за срещата с Лилиан, с голям кафяв плик в иначе празните ръце, той можеше да е само разочарован.

— Аз съм Клои — представи се тя. — Помощник-готвачът на Лилиан. Помоли ме да донеса това, защото е болна.

Видя посърналото му изражение.

— О, по дяволите! — ядоса се тя. — Забравих храната в колата. Сега ще я донеса.

Последва звукът от маратонки, тропаци по стълбите, които водеха към улицата, после тръшване на врата. А след това вълна от аромати се понесе по стълбите — масло и дафинов лист, мащерка и треска, лук.

— Ето ме. — Клои влезе в кабинета му, дишаше учестено и държеше торба. — Не се притеснявайте, вкусно е. Просто завърших започнатото от Лилиан.

Огледа кабинета изучаващо.

— Къде да я сложа?

— На бюрото, моля. Благодаря.

Клои разопакова кръгла кутия и сипа супата в голяма бяла купа, която сложи на бюрото на Ал до бяла ленена салфетка и лъжица. Отстъпи назад и огледа преценяващо подредбата.

— О, дявол да го вземе. Хлябът.

И отново изчезна.

Ал изчака малко, след което взе лъжицата и внимателно опита супата. Миришеше хубаво и искаше първата му реакция да е насаме.

Вкусът се разля по езика му, смес от море и небе, топла сметана и омекнал лук. Ал внезапно си спомни един следобед скоро след като с майка му се бяха преместили в Лос Анджелис. Обикаляха да търсят апартамент, когато майка му изведнъж сви от магистралата и закара колата на плажа. Седяха на пясъка, гледаха огромната океанска шир, която не приличаше на нищо, което Ал някога бе виждал. Опита се да брои вълните, но беше принуден да се откаже. Попита майка си дали някога спират, може би нощем, но тя каза „не“. А той си помисли „ето така звучи безкрайността“.

— Харесва ли ви? — попита Клои загрижено, когато влезе с хляба в ръка.

— Да. Много. Елате да седнете. Трябва да хапнете и вие.

Хранеха се в мълчание. След известно време тя вдигна очи от купата и огледа бюрото на Ал.

— Какво е това? — пресегна се и взе голямата книга за ритуалите, поставена върху ниска купчина папки. — Не прилича на счетоводна книга.

— Просто нещо, което чета — бързо отвърна той.

Взе я от нея и се запъти към библиотеката.

— Почакайте — спря го Клои.

Ал я погледна за момент. Седеше на стола, губеше се в пуловера си. Напомняше му на 4. Не от вида, при който всички линии се срещат, чисти и прави, а от онзи, при който горе има прекъсване, пространство, където се излива животът, за добро или лошо. Какъв ритуал би й помогнал да преплава през приливите на живота си?

— Защо имате тази книга? — попита тя.

Ал седна и се приведе над бюрото с разтворената книга в ръце.

ЧЕРВЕНИЯТ КУФАР

Клои стоеше на входната врата, загледана в мрака навън. Беше навечерието на Нова година, почти единайсет часа, и кварталът далеч не беше тих. Чуваше суматохата на купон надолу по улицата вдясно, вероятно у семейство Морган, прочути със своите шумни празненства на целия род. Като се вслуша, до нея долетяха гласовете им, различни врявата на деца, останали будни доста след времето за лягане, продължителното съскане и остро пукане на незаконните фойерверки, които роднините купуваха от индианския резерват по пътя към града.

Нейният 31 декември беше тих до момента, само двете с Изабел, седнали пред огъня, който покритите със старчески петна ръце на Изабел поддържаха с увереност, която Клои още не можеше да постигне, най-вече защото Изабел не искаше да се откаже от тази задача, седеше край камината, сякаш чете дима, надигащ се в комина. Клои живееше в тази къща от почти година — съквартирантка, а не гостенка, както напомняше на Изабел. Съквартирантка, не пазителка, казваше Изабел, като поглеждаше Клои многозначително. И в двата случая беше и вярно, и невярно.

Клои се беше запознала с Изабел в готварския курс на Лилиан. По това време тя беше деветнайсетгодишна сервитьорка, разчистваща масите в ресторанта на Лилиан, готварският курс беше първата инстинктивна стъпка към мечтата ѝ да стане готвач. Изабел я прие в дома си, когато се раздели с приятеля си и буквално получи обрив при мисълта да се прибере в къщата на родителите си. Клои се появи на прага на Изабел в десет часа вечерта и възрастната жена ѝ направи домашен чай от лайка, настоя, че ще излекува червените петна, покриващи ръцете ѝ. Два часа по-късно описанието на прегрешенията на Джейк се беше разтворило във въздуха и Клои видя изчистената си кожа. Изабел я настани в стаята за гости, където остана, докато и двете осъзнаха, че съжителството им далеч не е временно и в много отношения е за предпочитане пред семейство.

Загледана навън, Клои си мислеше, че Изабел обича тъмното. Тя се прибираше от ресторанта на Лириан късно вечер и проверяваше дали Изабел си е легнала, но намираще къщата празна. Най-накрая откриваше старицата в задния двор, облечена в жълтата си мъжка пижама, с кухненска престилка, да се занимава с градинарство на светлината от челник, заобиколена от приказан кръг от лопати, ножици и тризъбци. Изабел твърдеше, че градинарството нощем е по-забавно и по-полезно за растенията. Можеш да ги усетиш, казваше тя, можеш да прецениш с пръстите си кои трябва да си отидат, кои да останат. Клои трябваше да признае, че докато гледа през кухненския прозорец със сутрешното си кафе в ръка, често се удивляваше на старателно оплевения участък с маргаритки, на редицата бобови насаждения, грациозно усукващи се по дълги бели канапи.

Но напоследък Клои понякога намираще Изабел да се занимава с градината в тъмното без челник и без престилка. Изненадите сутрин наистина бяха изненади. Миналата седмица Клои се прибра от работа и чу шумолене в двора на съседната къща. Наскоро имаше миещи се мечки и тя надникна през еднометровата ограда да провери, но зърна Изабел да копае хортензиите на съседите.

Странно е, мислеше си Клои, как качествата, на които най-много се възхищаваш у някого, могат да се превърнат в най-голямата ти пречка, когато нещата започнат да отиват на зле. Когато Клои се запозна с Изабел, беше привлечена от нейната независимост, Изабел продължаваше да се движи напред, дори когато паметта ѝ понякога я подхлъзваше встрани. Но в последно време независимостта ѝ се беше превърнала в своенравие и Клои понякога се питаше кога семейството ще трябва да бъде семейство отново.

Въпреки това дори в добрите си дни, а може би особено в лошите, Изабел не би се замислила дали да излезе през нощта с куфара си в ръка. Не би се тревожила какво има в тъмното, не би я било грижа какво ще си помислят семейство Морган, нито би се смущавала от обстоятелството, че червеният куфар е празен, а пътуването — просто метафорично. Скок в тъмното, би казала тя. Не ти трябва да знаеш къде ще се приземиш.

Къщата беше тиха, Изабел спеше. Клои пристъпи навън, затвори вратата и я заключи.

Ал беше този, който започна историята с куфара. В деня, когато Клои отиде в кабинета му, за да занесе супата, както я бе помолила Лириан, тя срещна мъж петнайсетина години по-възрастен от баща ѝ, с късо подстригана тъмна коса и странни очила, които биха ѝ издали, че е счетоводител, дори да не го пишеше на табелата над вратата. Но имаше добронамерено лице и изглеждаше също толкова смутен да я види, колкото тя бе смутена, че е там. И когато извади втора лъжица от чекмеджето на бюрото си и се завтече в малката баня да я измие, след което ѝ я подаде със замах и каза, че трябва да си поделят супата, беше толкова прекрасно — тя седна срещу него, без да се замисля. Докато се хранеха, видя книгата за ритуалите.

Първоначално Ал се опита да я скрие, но това само изостри любопитството на Клои и той накрая пробва да обясни.

— Ритуалите са като да превръщаш времето в семейство.

Погледна я да види дали разбира. Не разбираше.

— Искам да кажа... — продължи той и поклати глава притеснен. — Знаете ли, няма значение. Не ме бива много да обяснявам. Повече ме бива с числата.

Той се пресегна за папката до себе си.

Клои го наблюдаваше запленена. Баща ѝ винаги знаеше какво мисли, така че беше някак успокоително да види някой истински възрастен човек толкова объркан.

— Не — настоя тя. — Продължете.

— Ами... — започна той и се наведе напред, гласът му се изпълни с чувство. — Обикновено времето просто тече и може да не му обръщаш повече внимание, отколкото на непознатите по улицата. Ритуалът те кара да спреш и да забележиш. Казва ти „виж, ти порастваш, остаряваш или се превръщаш в някого“. Прави този момент нещо, което вечно ще носиш със себе си, иначе би могъл просто да отлети.

— Добре — съгласи се Клои.

— Ритуалите могат да те променят — добави той. — Да направят така, че нещата да се случват.

— Например?

— Не знам. Какво искате да се случи?

Клои се замисли. Не беше разсъждавала за такива неща напоследък. За пръв път в живота си имаше чувството, че се

доближава до щастието. Готвеше в ресторанта на Лилиан, вече не разчистваше масите. Живееше с Изабел, което според мнозина беше странно за двайсетгодишно момиче, но сложностите на живота с Изабел я удовлетворяваха по начин, който не знаеше как да обясни. Знаеше само, че Изабел със своята стряскаща прямота, със своите усамотени места и дори спорадично своенравие откликва на потребност в нея.

И все пак... Навремето, когато разчистваше маси, Клои понякога виждаше клиент да седи сам в ресторанта срещу сложени прибори. И в един момент входната врата се отваряше и някой влизаше, а лицето на клиента греиваше.

Искам някой да ме гледа така, помисли си Клои.

И почти моментално, по-бързо дори от изненада, тя чу какво би казал баща ѝ за подобно искане, идващо от нея.

Майката и бащата на Клои били тийнейджъри, когато тя се родила, не били готови да бъдат родители повече, отколкото били готови за секс. Годините, в които се формираше характерът ѝ, бяха построени върху основа от предупредителни истории, в които собственото ѝ съществуване беше сочено като пример за последствията от безразсъдни действия. Майката на Клои в желанието да се накаже или просто в търсене на домашна нормалност се опитваше да подражава на обществените условности в стил „Джун и Уорд“, героите в популярния американски сериал^[1], чиито повторения беше гледала като младо момиче, но идеалът има склонност да се отклонява в смущаващи посоки без рамката на телевизора, която да го придържа на едно място. Беше малко като да си отгледан от монахиня, която непрекъснато се крие да изпуши по цигара, мислеше си Клои по-късно.

Бащата на Клои имаше един критерий за оценяване на дъщеря и Клои рано беше паднала под чертата. Беше на четиринайсет, тялото ѝ беше зелено и разгърнало се като папрат — ръце, протягащи се към топлина, крака, внезапно копнеещи да се обвият около тънките бедра на момчета, които доскоро са били просто другари в игрите.

Тя лежеше на дивана с едно от тях, момче, чието име сега дори не си спомняше. Къщата беше празна, беше се погрижила поне за това,

майка ѝ и баща ѝ бяха на работа. Тя и момчето плуваха в разкоша на допира на кожа в кожа, очите им бяха отворени и удивени. Но внезапно, разбира се, като в сцена, която е гледала безброй пъти във филмите, чу стъпките на баща ѝ да се приближават по коридора. Момчето седна и навлече тениската си, тя трескаво закопчаваше копчетата на блузата си, но пръстите ѝ, които бяха така сладостно сръчни преди секунди, опипваха непохватно. В отчаянието си беше надянала полата си през главата, положението беше нелепо ясно дори в приглушената и потрепваща светлина от телевизора. Баща ѝ влезе, прекоси стаята, наведе се и я целуна по челото.

Не вижда, реши тя. Всичко ще бъде наред. Заля я облекчение. Не заслужаваше подобна милост, но щеше да я приеме.

— Благодаря ти, Клои — чу гласа му да казва равно над нея. — Сега разбрах, че където и да съм, със сигурност знам какво точно правиш, дори не се налага да се тревожа. Ти си точно каквото мислех за теб.

След тези думи той се обърна и излезе от тъмната стая.

После вече нямаше значение тя какво прави.

— И така, какво искате да ви се случи? — повтори Ал.

— Не знам — поклати глава Клои.

Беше странно някой като Ал да ѝ задава въпроси, сякаш отговорите имат значение. Той слушаше, лицето му изглеждаше мило.

— Имате ли деца? — попита изведнъж Клои.

Ал поклати глава.

— Тъп въпрос — съжали тя, като видя лицето му.

— Още не сте отговорили на моя.

Да бе, все едно щеше да го каже на някого.

— Трябва много да мисля — заяви тя, като се пресегна за книгата.

Затвори очи и я остави да падне отворена на бюрото между тях.

— Не съм сигурен, че така се прави — подхвърли Ал.

Клои сложи върха на пръста си на страницата.

— Това.

Ето как в навечерието на Нова година се запъти към улицата с празен куфар в ръка, за да покани приключенията в живота си.

Не че нещо приключенско се беше случило, просто звукът от стъпките ѝ по пътеката на Изабел, шепотът на стария червен куфар „Самсонайт“, който се търкаше в джинсите ѝ...

Добре, каза си тя. Една обиколка на квартала. Тръгваме.

Като излезе през портата, зави наляво, в обратната посока на къщата на Морган. Първите две къщи, които подмина, бяха тъмни. Семейство Грийнли бяха възрастни, вероятно вече си бяха легнали; младата двойка от къщата в съседство също толкова вероятно бяха извън града. Миналата есен Клои ги наблюдава как се нанасят, сватбените подаръци още бяха в кутии. Затвори вратата след себе си, сигурно за да правят непрекъснато младоженски секс, сега ги виждаше само когато отиваха или се връщаха от работа в еднаквите си аудита.

Три врати по-надолу живееха семейство Бърнхарт — наистина пълна ръка в игра на джин руми, всеки член сякаш принадлежеше на останалите. В свободните си вечери Клои често обикаляше из квартала с надеждата, че може да ги види през прозореца как седнали на масата си подмятат шеги и истории като футболни топки, прехвърляни в заден двор. Всеки път я удивляваше лекотата, с която го правят, сякаш навниците на любящото семейство са нещо, заложено в тяхното ДНК.

Семейните вечери в детството на Клои бяха различни, основното занимание беше старателното поглъщане на четирите групи храни. Когато навърши пет, Клои беше вече овладяла уменията на мълчанието — докато не порасна и разговорите на вечеря не станаха значително по-шумни. С Джейк вечерите често бяха в заведението за бързо хранене, където той работеше като готвач, а Клои като сервитьорка. Свеждаха се до хамбургери и пържени картофи, които ядяха на бара след късната смяна, а четирите групи храни се превръщаха във водка, текила, бърбън и бира. По-рядко се хранеха в апартамента на Джейк, който, макар да бе живяла там четири месеца, Клои така и не прие като свой или техен.

Вечерята с Изабел беше откровение за Клои. Изабел още в началото сподели, че ѝ е дошло до гуша от традиционни вечери. Двете ядяха във всяка стая на къщата, една августовска вечер дори се храниха по средата на зеленчуковата градина. Изабел я увери, че могат да намерят в собствения си заден двор всичко, което искат да ядат, и го

доказа — извади моркови и набра грах и домати, след което ги изми с маркуча. С Изабел човек никога не знаеше какво точно ще се случи. Беше приятно да бъдеш в такова напрежение, но и това не отказваше Клои от вечерните разходки.

Тази вечер всички прозорци в къщата на Бърнхарт светеха като в адвентистки календар. Тийнейджър седеше на кухненския плот и говореше с майката, която миеше последните чинии. В дневната имаше още три деца, играеха карти, разтворени във ветрило пред лицата им, гърбовете им бяха изправени и наперени от важност, че са останали до толкова късно. На горния етаж бащата държеше плюшен заек като кукла, играеше с бебе, което Клои не можеше да види.

О, боже, каза си Клои. Това е прекалено — сякаш всички парченца щастие от отвратителните или просто среднестатистически семейства бяха отклонени и дадени на тях. И все пак не можеше да не гледа как като че ли непрекъснато се прегръщат, дори когато наоколо няма никого. Това караше Клои да се чуди колко можеш да хванеш в ръцете си, ако не са пълни с постоянно падащи късчета от теб.

Куфарът се удари в крака ѝ почти като куче. Тя хвана дръжката на друго място и продължи надолу по улицата.

Намери куфара отзад в гардероба в коридора, под купчина стари гумени ботуши. Беше червен с твърди стени и с метални закопчалки, които се затваряха отгоре с удовлетворяващо щракване. Беше твърде стар, за да има колелца, напомняше за времето, когато стюардесите носеха прилепнали костюми и старомодни високи шапчици без периферии. Когато Изабел го видя, очите ѝ грейнаха, но после се натъжиха.

— Това беше куфарът ми за бягство. Получих го за медения си месец. Разбира се, тогава не го наричах куфар за бягство. Вземи го — продължи Изабел. — Трябва да направи обиколка из квартала.

Дали всички мислят за бягство, питаше се Клои сега. Дали всички имат съответствието на червен куфар, мислен списък на нещата, които ще вземат, ако в семейството им се разгори неконтролируем пожар, ако земята под брака им се разтресе? Беше прекарала повечето време от тийнейджърските си години в стаята си, зяпаше плакатите по стените, книгите на лавиците, чудеше се кои са

неразделна част от нея, какво ще вземе, когато си тръгне — винаги когато, никога ако. В крайна сметка не беше взела нищо, когато се нанесе при Джейк, толкова доволна да е далеч от все по-смаляващия се квадратен метър за душата си в дома на родителите си, че дори не бе се спряла да се увери, че за нея има достатъчно място в новото жилище.

В къщата на Изабел и в кухнята на Лилиан имаше места, където можеше да се разпростре. Обаче осъзнаваше, че ако някой ѝ каже, че трябва да си събере багажа, няма представа какво би сложила в куфара си. Беше хубаво, че ритуалът изисква да е празен.

* * *

Когато Клои зави, отново зърна къщата на Морган. Видя пръскащите бели светлини на бенгалските огньове, които танцуваха в тъмнината, държани от невидими малки ръце, чу смеха на възрастните, които бяха доста пийнали. Погледна надолу по улицата към къщата, където Изабел спеше. Клои знаеше колко ще е тихо, като се върне. Застоя за момент, след което се завъртя и се отправи в обратна посока, към ресторанта, ускори крачка по познатия маршрут, куфарът се люлееше в дясната ѝ ръка. Хората, които я виждаха, можеше да помислят, че знае къде отива. Млада жена, изпълнена с целеустременост и ясни намерения, се е запътила да търси приключение.

Беше по средата на последната улица до ресторанта на Лилиан, вече усещаше задоволството, което близостта до кухнята му винаги ѝ носеше, когато видя Джейк да излиза от спортния бар от срещната страна, черната му коса се виеше в къдрици, ръката му беше небрежно праметната през рамото на нова сервитьорка от заведението, в което той беше още готвач. Красотата на Джейк неизменно беше шокираща — дори когато беше неин или може би особено когато беше неин. Движеше се из света сякаш е едновременно гален и недокоснат от него. Спря под уличната лампа, дясната му ръка висеше през рамото на жената, докосваше гърдата ѝ. Клои добре познаваше разговора между пръста и зърното — несъмнено той щеше да извади късмет тази вечер.

А тя стоеше от другата страна на улицата с немига от три дни коса и празен червен „Самсонайт“.

— Клои! — провикна се Джейк.

Клои си спомняше тази усмивка от последната им седмица заедно, тя беше продиктувана повече от остроумния коментар, който щеше да изрече, отколкото от радост, че я вижда. Той пресече улицата, водеше сервитьорката със себе си. Видя куфара.

— Най-после ти писна от старческия дом, а? — ухили се той. — Клои ме заряза заради откачена старица — обясни на сервитьорката.

— Наистина ли? — учуди се момичето, а за Клои беше трудно да определи дали изненадата ѝ се дължи на факта, че Клои е избрала Изабел, или на избора на Джейк.

— Трябва да тръгвам — каза Клои.

— Ние също — усмихна се сервитьорката, пъхайки ръка в колана на Джейк.

Клои устоя на порива да издаде звук все едно ѝ се гади. В цялата ситуация беше останало толкова малко достойнство.

— Хей — обади се Джейк. — Не се притеснявай. Имаш още четиресет и пет минути да намериш кой да те целуне.

След тази шега той си тръгна, приканващият към секс парфюм на сервитьорката се носеше подире им.

До момента ритуалът е пълен провал, реши Клои.

Стигна до вратата на кухнята на ресторанта с облекчение, което бързо премина в загриженост. Лампите бяха запалени, чу движение вътре. Беше твърде късно някой да е тук, Лилиан си тръгваше първа последните седмица-две, а останалите служители трябваше вече да са се прибрали.

Крадец? Клои си представи как ръцете на непознат докосват тенджерите и тиганите на Лилиан, чупят някой от красивите бели порцеланови съдове, пъхат пръст в крем брюле. Как смее? Без да се замисля, тя блъсна задната врата и влетя в кухнята, държейки червения куфар пред себе си като щит.

— Какво по...

Новият мияч на съдове Финеган се завъртя светкавично към нея и голямата тенджера, която държеше, падна на пода с трясък.

— Мамка му — изруга той и се наведе да разтрие палеца на крака си.

Взе тенджерата и се надигна, височината му се разгърна, докато спря изправен. Наистина е висок, помисли си Клои, докато го гледаше

как без усилие връща тенджерата на най-горния рафт.

— Реших, че си крадец.

Това още можеше да е самата истина — никой никога не ползваше тази тенджера, Лилиан я държеше там просто за късмет. Финеган вдигна празните си ръце и сви рамене.

— Както виждаш, нищо не съм взел.

— Какво правиш тук толкова късно?

— Чистя кухнята за Нова година — отвърна той. — За Лилиан.

Ако някой трябва да направи кухнята специална за Лилиан, това към аз, помисли си Клои. Финеган работеше тук едва от месец. Беше изникнал отникъде в деня, в който Педро си поряза ръката на счупена водна чаша по време на обяда. Трябваше им спешно мияч и изневиделица в дъжда пред портата като подгизнало фламинго се появи това невероятно високо хлапе — при все ръста си надали беше на повече от седемнайсет-осемнайсет.

Тя го зяпна, не беше сигурна каква трябва да е следващата стъпка.

— Ще пътуваш ли? — попита Финеган накрая.

— О. Не. — Клои остави куфара. — Празен е.

— Дошла си да вземеш храна ли?

— Не. Празен е.

Финеган понечи да се обърне към мивката, но се спря.

— Защо?

Клои се огледа, сякаш кухнята можеше да ѝ даде отговора. След студа навън стаята беше топла, загрята от вечерното готвене и парата на водата за миене на чинии, въздухът беше някак пречистен. Изглежда, Финеган беше пипнал навсякъде — черните каучукови постелки бяха не просто измити, а изжулени, отдушниците над печката, които като че ли винаги имаха матово зацапване, сега блестяха. В другия край на помещението Финеган се наведе леко, цялата дължина на тялото му бе напрегната да чуе.

Може би се дължеше на приближаването на дванайсет часа, може би на семейство Бърнхарт и всичките им свършени деца, може би на ясното съзнание, че Джейк вероятно е минал през шест момичета за годината, в която тя живееше със седемдесет и три годишна жена, или може би на нещо толкова просто като порива да отговори на внезапен

основателен въпрос, но, облегната на плота с червения „Самсонайт“ в краката си, тя заговори.

Разказа на Финеган за първия път, когато дойде в ресторанта на Лилиан, преди близо две години. За това колко непохватна е била на всичките си предишни работни места и как Лилиан се е появила в живота ѝ като приказна кръстница и я беше наела да разчиства масите, макар да нямаше никаква логична причина да го прави. За това как, след като е започнала работа тук, дори докато е разчиствала чиниите и чашите от масите, не е спирала да копнее за кухнята. За това как, щом ножовете и шпатулите, брашното и подправките са в ръцете ѝ, тя се чувства спокойна и щастлива, сякаш светът най-сетне говори на език, който разбира.

Изглежда странно, помисли си Клои, докато изреченията ѝ се виеха в спирали из кухнята, че всъщност досега не е говорила с Финеган. Не странно от гледна точка на ресторантския протокол — колкото и малка и задушевна да беше кухнята, общуването между готвачите и миячите на чинии беше сведено до минимум и съвсем повърхностно, а защото сега, докато говореше с него, ѝ се струваше естествено, както прокарването на дървена лъжица в сос, загряващ се на печката. Думите ѝ кръжаха в кухнята и се връщаха при него, създаваха връзка, бяха подтиквани да се леят с кимане или жест на ръцете му.

Тя внезапно млъкна, леко засрамена от бърливостта си, осъзнала, че дори не е отговорила на въпроса, който той ѝ зададе — но, виждайки изражението му, разбра, че може би вече знае какво се опитва да му каже, вероятно знае повече за нея, отколкото е предполагала. Което би могло да е смущаващо, ала по някаква причина, когато гледаше лицето му в другия край на кухнята, как я наблюдаваше, докато говори, сякаш ако слуша внимателно, ще скъси разстоянието между устата ѝ и ушите си, тя не се притесни, като осъзна, че той ѝ е обръщал внимание, дори когато тя не го е забелязвала. Млъкна, загледана във височината му, в ръцете му, обгърнали ръба на мивката зад него. Даде си сметка, че се чуди какво ще е усещането от пръстите му върху раменете ѝ, от допира им под брадичката ѝ.

Навън внезапно избухна врява — възгласи „ура“, свиркане и остро пукане на фойерверките, идващи от клиентите, застанали пред

бара от отсрещната страна на улицата, прекъсвани само от мълчаливи влажни пиянски целувки. Полунощ. Очите на Финеган срещнаха нейните.

О, за бога какво правя, помисли си Клои. Беше си обещала да не се забърква повече със служителите в ресторанти, със сигурност не и с тийнейджъри миячи на чинии. Почти можеше да чуе как Джейк се шегува за крадене на бебета от люлки и мизерстване с помощния персонал.

— Ще заключиш, нали? — каза тя и се втурна към вратата.

Прибра се бързо вкъщи и завари Изабел будна в дневната, в квартала е толкова шумно, че се чудеше дали не е обявена война. Останаха будни още час, успокоиха се, като пийнаха чай.

— Как беше разходката по улицата? — поинтересува се Изабел.

— Добре.

— А куфарът ми? Донесе ли ти приключения?

И тогава Клои си спомни, че го е оставила в ресторанта. Като проклетата Пепеляшка.

На следващия ден намери червения „Самсонайт“ в ресторанта, прибран до шкафчето ѝ. Изглежда го гневно, докато си закачваше палтото и си слагаше престилката, която пристегна здраво, преди да се запъти към работното си място.

Вечерната смяна беше дълга, всички бяха изморени от веселбите през предишната нощ, салонът беше препълнен с клиенти от всички ресторанти, които не бяха отворени на 1 януари. Лилиан винаги казваше, че тогава хората най-много имат нужда да се погрижат за тях, и те всички бяха тук. Освен Финеган, който имаше почивна вечер. Слава на бога, помисли си Клои.

— Добре ли си? — попита Лилиан, когато миризмата на загорял чесън изпълни кухнята.

— По дяволите. — Клои дръпна тигана от котлона. — Съжалявам.

— Голямо новогодишно празнуване?

— Горедолу.

Лилиан беше от хората, на които можеш да кажеш всичко, но през повечето време на Клои не ѝ се налагаше, защото Лилиан

разчиташе околните, както разчиташе съставките на ястията. Когато готвеше до нея, Клои се чувстваше изящна и сърчна за пръв път в живота си. Но Лилиан обичаше нещата в нейната кухня да вървят гладко, поощряваше не романа сред служителите си, а усещането, че са семейство. „Никакво сирище в млякото“, повтаряше тя, когато наемаше някого. Клои нямаше да ѝ каже за Финеган.

— Вие с Том празнувахте ли? — попита Клои с надежда да смени темата.

— Да празнуваме? — Ръката на Лилиан за момент ускори бъркането. — О, не, беше доста спокойно.

Клои ѝ хвърли бърз поглед. Животът на Лилиан беше нейният ресторант, въпреки че напоследък не стоеше непрекъснато тук. Клои би казала, че любовта я тегли далеч от кухнята, но точно сега Лилиан не изглеждаше като влюбена жена.

— Добре ли си? — вгледа се в нея Клои.

— Да — отговори Лилиан. — Хайде да се погрижим за този чесън.

В края на вечерната смяна, която ѝ се стори най-дългата в историята, Клои си свали престилката и взе червения куфар, за да го прибере. Докато го носеше по пътеката към портата, долови отвътре шумолене, като мъртви листа или тайна. Изпълнена с любопитство, тя го остави на земята и отвори закопчалките. Вътре имаше синя тетрадка — като една от онези стари тетрадки, които майка ѝ пазеше от единствената ѝ година в колежа. Клои видя името си, написано на ръка отпред. Взе тетрадката и разлисти страниците, бяха празни.

Когато на следващия ден дойде в ресторанта, отиде право при Финеган, който стоеше пред мивката.

— Какво е това? — тя завря тетрадката в лицето му.

— Тетрадка.

— Защо си я сложил в куфара ми?

— Стори ми се, че имаш какво да кажеш. Той се съсредоточи отново върху чиниите.

— Аха.

Клои отнесе тетрадката в съблекалнята и я пхна в раницата си. Завърза престилката си, изрита маратонките и обу сабо. Докато

затваряше шкафчето си, зърна ъгълчето на тетрадката да се подава от раницата ѝ. Натъпка я вътре и дръпна ципа.

Клои и Изабел се разхождаха из квартала между дъждовете в неделя следобед. Улиците бяха черни и току-що измити, въздухът беше течен студ, който се провираше в яките, зад ушите, стягаше пломбите в зъбите им. Изабел носеше новото черно мериносово палто, което най-голямата ѝ дъщеря Аби, която живееше в Сан Франциско, ѝ беше пратила за Коледа. Клои беше възмутена, че Изабел прекара Коледа без децата си, но по-малката ѝ дъщеря живееше в Австралия, а синът ѝ беше на археологически разкопки на югозапад. Аби пък си имаше свое семейство, обясни Изабел. Клои, която беше предпочела да прекара празниците с Изабел, вместо да отиде при родителите си, които живееха само на няколко мили, осъзна, че няма право да съди.

Докато вървяха, Клои не се сдържа и се усмихна на обстоятелството, че Изабел изглеждаше неспособна да говори, без да използва жестове; ръцете ѝ бяха пъхнати на топло в джобовете на палтото и тя прибгваше към лактите и раменете за повече изразителност. Клои размърда пробно пръсти в джобовете, напипа грубите ръбчета на трохи от курабии, монета от 25 цента. Детски живот, разсъждаваше тя.

Докато минаваха покрай къщата на Бърнхарт, предната врата се отвори и двама от синовете изтичаха навън и се втурнаха в двора. Забравиха да затворят вратата и във въздуха ги последва миризма, топла и заоблена, лук и чесън, месо и карамфил.

— Месно руло — въздъхна Изабел. — Навремето го правех.

Клои вдъхна.

— Не мирише като рулото на майка ми.

— Нека ти направя — внезапно предложи Изабел.

— Правиш достатъчно за мен — увери я Клои, но като видя лицето на Изабел, добави:

— Би било страхотно. Да отидем да купим продуктите.

Хранителният магазин беше ярко осветен и пълен с хора, звуците отскачаха от стъклените витрини на отделението за замразени храни, рикошираха по пътеките, опасани с кутии със зърнени храни и перилни препарати. Клои видя, че лицето на Изабел се изопва,

погледът ѝ бързо прелиташе от ляво на дясно. Насочиха количката си по пътеката с рафтовете с домати сосове, ориз и паста, след това минаха през отделението за зеленчуци. Изабел взе китка магданоз, остави я, забави крачка, когато минаваха покрай гъбите и доматиите, и поклати глава. Залута се към отделението за месо и втренчи поглед в увитите в найлон правоъгълници говеждо и свинско, пилешко и смляно телешко.

— Не мога да си спомня — очите ѝ се напълниха със сълзи.

Клои се огледа и предложи:

— Хайде да прием кафе.

Остави количката за пазар на пътеката и отведе Изабел в пекарната, прилепена към хранителния магазин. Седнаха на кръгла маса до прозорец, загледани в хората, които тичаха в дъжда, започнал току-що. В пекарната беше топло, въздухът беше изпълнен с уханията на захар и мая, на шоколад.

— Когато децата ми бяха малки, обичах да готвя в такива дни — подхвана Изабел, като отпи от кафето. — В Южна Калифорния нямаше често такова време, но когато се случеше, правех месно руло и картофено пюре. Това беше най-близкото до зима.

Клои бръкна в раницата си и намери химикалка. С хартията обаче беше по-трудно — раницата беше натъпкана със стари листовки и списъци със задачи, всички бяха изписани от едната или от двете страни. Накрая сграбчи синята тетрадка и я извади.

— Ето — отвори тетрадката и я сложи пред Изабел заедно с химикалката. — Затвори очи. Виж какво си спомняш.

Смляно говеждо. Свинско. Телешко. „Уорчестър“. Задраскано. Сос „Уорчестършайър“.

— Упражнявах се да го произнасям по букви — каза Изабел през смях, като отвори очи. — Когато синът ми Рори беше малък, мислеше, че Уорчестършайър е мястото, където е живял злият брат на крал Артур, а бутилката съдържа вълшебна отвара. Седеше под кухненската маса и си измисляше истории, докато готвя. Чувах го как разиграва различните роли, мислеше, че не го чувам, докато режа.

Целина, лук, чесън, морков се сипеха на страницата в зеленчуков порой. Хлебни трохи — буквите бяха хрупкави, пръснати.

Изабел затвори очи. Въздъхна. *Бахар. Карамфил.*

— Надрасках ти тетрадката — каза тя, като погледна страницата.

— Всичко е наред — увери я Клои.

* * *

Седнала в кухнята и заслушана в тананикането на Изабел, която разбъркваше лука, моркова и целината в тиган, Клои отвори тетрадката на нова страница.

Бисквити с шоколадови стърготини, написа тя. Спомняше си първия път, когато ги направи — тръпката от копчето на фурната между пръстите ѝ, звука на запалената газ, фученето на топлината. Спомняше си лъскавия жълт пакет с шоколадови стърготини, червено-черните указания. Кадифения допир на маслото и захарта върху езика ѝ, как яйцата направиха сместа блестяща и забранена за опитване. Брашното, превръщащо се във възглавница в купата, надигащо се нагоре. Миризмата на бисквитите, когато се разтопиха във фурната и намериха формата си.

Първата ѝ овъглена партида, когато отиде да си играе и се разсея. Втората. Онзи път, когато забрави солта. Яйцата. Содата за хляб. Изглежда, никога не ги правеше, както трябва, лицето на майка ѝ беше застинало в разочарование, когато отваряше прозореца да се проветри. Което не спираше Клои.

— Имаме ли още? — попита Изабел с празна бутилка сос „Уорчестършайър“ в ръка.

— Мисля, че да — Клои стана да го донесе.

В килера тя огледа бутилките с бадемова и портокалова есенция, консервните кутии с риба тон и супа и нарязани на кубчета домати. Спомняше си, че ги сложи в количката в хранителния магазин, в случай че дотрябват на Изабел. Харесваше ѝ да си представя как Изабел отива в килера, намира нещо, което е искала, но не е очаквала да е там, осъзнава, че някой се е погрижил за нея.

Клои спря. Не се бе замисляла за това преди — като беше малка, когато и да отидеше да прави бисквити, в шкафа винаги имаше нов пакет шоколадови стърготини.

Спомените се превръщаха в рецепти, рецептите се превръщаха в истории. Клои запълваше страниците на синята тетрадка след работа или сутрин, яйцата ѝ се сваряваха доста след рожки, когато забравяше да включи таймера, да изключи котлона. Изабел я подкачаше, че забравянето явно е заразно, но Клои никога не се бе чувствала така пълна със спомени.

Вкуса на ягодите, топли от слънцето, откъснати от скривалищата им в обраслата градина на къщата на баба ѝ, където Клои отиваше за две блажени седмици през лятото. Цопването им на дъното на металната кофа, докато слоевете се увеличаха и звукът се превърнеше в приглушено тупване, през това време слънцето сгряваше раменете ѝ, а плодовете, които не стигаха до кофата, се разтваряха в устата ѝ. В къщата тя измиваше, изчистваше и нарязваше ягодите, след което ги пускаше в голяма синя купа, докато баба ѝ правеше сладкиш от маслено тесто и разбиваше сметана на облаци.

Когато баба ѝ почина, дванайсетгодишната Клои открадна пари от портфейла на майка си и отиде в бакалията, откъдето купи три огромни пластмасови кутии с ягоди, без да я е грижа, че е март месец и ягодите идват от почти толкова далеч, колкото бе баба ѝ тогава. Когато отхапа първата хапка, плодът беше толкова твърд и безвкусен, че тя наистина повярва, че баба ѝ е взела целия вкус със себе си. Оттогава не беше яла ягоди.

Докато пишеше това, си спомни летните следобеди в кухнята на баба си, как поръсваше със захар парченцата ягоди, как уханието на сока струеше, докато самият въздух около тях станеше мек. И си мислеше какво би било да се засади редица ягоди сред морковите, марулите и доматиите на Изабел.

Скоро Клои започна да носи тетрадката със себе си в ресторанта. Когато ѝ хрумнеше идея за ново ястие или мисъл за старо, си водеше бележки, една-две думи, които можеше да разгърне по-късно. Понякога записваше съставка просто заради начина, по който сричките се заобляха в устата ѝ. *Пачи крак. Едамаме. Махимахи. Ракообразни.*

Един ден, когато Финеган пристигна, тетрадката ѝ беше още на плота. Не каза нищо, само се усмихна и отиде да си сложи престилката. Но следващия понеделник, когато ресторантът беше

затворен, Клои се събуди от почукване на входната врата. Отпред стоеше Финеган, облечен в джинси и кафяв пуловер.

— Бих искал да те заведа на едно място.

— Ще е готова след пет минути — долетя гласът на Изабел зад рамото на Клои.

— Осем сутринта е — изтъкна Клои.

— Обичам мъже, които стават рано — додаде Изабел. — Здравей, Финеган.

— Откъде го познаваш?

— Срецнах го онзи ден, когато се отбих в ресторанта. — Изабел изгледа Клои невъзмутимо. — Представям се на хората, това е хубаво нещо. Той е на деветнайсет между другото.

— Изабел... — подхвана Клои.

Финеган се обърна към Изабел с извинително изражение.

— Ще отнеме цял ден.

— Ще се оправя, не се притеснявайте — каза Изабел. — А и току-що се обади Лилиан да ме покани на вечеря. — След това погледна Клои. — Хайде, тръгвай. Изглежда, облеклото не е неофициално.

Колата на Финеган беше стара, но парното работеше. Клои се беше отпуснала на пътническото място, наблюдаваше как милите се нижат по магистралата, унесена в нещо като втори сън от движението, от звука на чистачките, отхвърлящи дъжда, който бе започнал.

— Къде отиваме?

— На едно място, на което ме водеше леля ми. Далече е, но си заслужава.

Клои ясно си спомняше словесното си цунами в навечерието на Нова година и беше твърдо решена, че няма да говори по време на това пътуване. Беше негов ред. Тя остави мълчанието да се разтвори в колата, да се завърти около волана, да се плъзне между дългите пръсти на Финеган и да се разтегли на задната седалка. То явно не притесняваше Финеган така, както смуцава някои хора, които сякаш смятат, че за ефирното време трябва да се предявяват претенции като за имот. Джейк беше такъв, винаги се протягаше към разговора, все едно е последното парче пица и следващото хранене е под въпрос.

Но Финеган изглеждаше доволен просто да шофира, да оставя чистачките да си говорят, като се движат по стъклото. Хубаво е да те возят, помисли си Клои. Да се грижат за теб. Джейк караше, но по различен начин, настъпваше в нейните мнения и нужди и ги пренареждаше в свои. А с Изабел обикновено тя беше тази, която се грижи, роля, която в повечето дни ѝ харесваше, но беше такова блаженство понякога да си на пътническото място. Можеш да оставиш мислите си да блуждаят.

Странно, че в кола Финеган изглеждаше дори по-висок, отколкото изправен. Трябваше да навежда глава, за да вижда през предното стъкло.

— Боли ли те вратът, като ти се налага да караш така?

— Предполагам — отвърна той и замълча, но Клои чакаше, любопитна какво може да се случи. — Знаеш ли, винаги съм се чудил как шофират ниските хора — как стигат педалите и прочие. Виждаш дребни възрастни жени, вкопчени във волана. Не изглежда приятно.

Клои преброи мислено до четири, представяше си голямо празно поле, очакващо думите ѝ. После внимателно попита:

— Какво е да си висок?

Финеган сви рамене.

— Винаги съм бил висок. Трябва да се справям предимно с това, че другите не са свикнали. — Отново замълча. — Ако стоиш наистина неподвижен и се преструваш на дърво, те като цяло просто минават покрай теб.

Клои едва не се разсмя, но внезапно осъзна, че той не се шегува.

— Хората казват какви ли не неща, когато забравят, че си наблизо — продължи Финеган.

Клои си помисли за всички онези пъти, в които двете с Лилиан бяха разговаряли, докато готвеха, без да се замислят за Финеган, който стои до мивката, притихнал като растящи листа.

— Къде отиваме? — попита тя отново.

Бяха слезли от магистралата и пътуваха между вечнозелени дървета, които образуваха тунел над пътя от две платна. Дъждът беше омекнал в мъгла, чистачките се движеха на пресекулки с най-бавната скорост, предното стъкло постепенно се запълваше с капки, докато с едно плавно движение чистачките го изчистваха.

— Тук — отговори Финеган и паркира встрани от пътя.

Чистачките изключиха и Клои видя кафява табела със стрелка, сочеща към почти невидима пътека.

— Най-добре си сложи дъждобрана — усмихна се Финеган.

* * *

Клои не беше планинар. Баща ѝ обичаше преходите, щурмуването на планински склонове и трамбоването през долини в туристическите си обувки с дебели подметки. Втурваше се напред, майка ѝ ускоряваше двойно крачка, за да го следва, а Клои изоставаше със същото темпо — тактика, която беше уместна, когато катеренето беше направо и обратно, но не толкова при кръговите маршрути.

Бащата на Клои все повтаряше, че не може да се очаква от него да нагажда темпото си към нейното, но дългите крака на Финеган крачеха редом с нея, докато вървяха по пръстената пътека покрай тънка река, пръстите му от време на време сочеха плочките на сивата кора на извисяващ се усукан бор или обвитите в подгизнал мъх клони на дъвен клен. Когато стигаха до стесняване на пътеката, той се плъзваше напред или изоставаше, такова леко и непринудено движение, че Клои скоро започна да го пробва, наслаждаваше се на промяната в ритъма, на усещането, че танцува с пътеката, с дърветата, с него.

С напредването по пътеката Финеган ставаше все по-развълнуван, сякаш да бъде сред такива високи дървета правеше света съразмерен и той най-сетне се чувстваше удобно. Каза ѝ, че са се отправили към водопад. Бил на около три мили, но си заслужавало. Докато вървяха, ѝ разказваше истории за животните, които не виждаха, за камъните около тях и за извора на реката. Клои слушаше, отделяше фактите от измислиците, докато вече нямаше значение, и всички те течаха заедно като водата до краката им.

— Какви са историите на дърветата? — попита тя в един момент.

— Дърветата нямат истории. Те само слушат.

— С леля си ли живееш?

— Живеех. Известно време.

— Какво се е случило с родителите ти?

Още докато думите се удряха във въздуха, на Клои ѝ се прищя да ги върне обратно.

— Неприятности.

— Знам за неприятностите — увери го тя.

След десет тихи минути завиха и Клои чу блъскане на вода в далечината. Наистина ли бяха изминали три мили, удиви се тя. Погледна Финеган.

— Хайде — подкани той, очите му отново светеха и тя ускори крачка да е редом с него.

Водата беше внушителна, нахлуваше от ръба на урвата, висока сто стъпки, и падаше главоломно в бяла маса, за да се разбие в скалите долу, и се пръсваше нагоре в облаци от капки. Дори от сто метра Клои усети промяната във въздуха, наситената влажност. Мъглата я достигна и се заплете в къдриците и в миглите ѝ, покри лицето ѝ, искаше я.

— Студено е! — сви рамене Клои.

— Има още — каза Финеган и стисна ръката ѝ.

Той пое по разклонение на пътеката, което тя дори не беше видяла, и я поведе по тясна пътечка зад стената от вода.

Никога не беше попадала на такова място. Черната скала се извиваше в свод над главите им, беше създала пещера, скрита от завеса от трополяща бяла вода. Клои стоеше въвн от опасност в тъмното, на три стъпки от сила, която би могла да натроши костите ѝ. Звукът беше неистов, препускаше през нея, оставяше я безтегловна като първия спирац дъха скок на скоростно влакче в увеселителен парк.

— Удивително е! — изкрещя тя на Финеган и почувства как думите отлитат от нея.

Той се усмихна, потърси очите ѝ, сетне се наведе и я целуна, гърбът му се изви като черната скала над тях.

Излязоха от пещерата и навлязоха в свят от дървета, пръст и пътеки. Единственото потвърждение, че са били някъде другаде, беше топлината от ръката на Финеган, която държеше нейната. Клои изтръска водата от къдриците си.

— Така приличаш на куче, — засмя се Финеган.

Далече надолу по пътеката Клои видя двама туристи да приближават. Когато почти се изравниха, Клои чу гласа на мъжа.

— Господи, вода те чак тук, а ти само се оплакваш, че трябва да се катериш. Знаех си, че ще стане така. Неблагодарна кучка.

Клои пусна ръката на Финеган, за да се разминат с двойката. Жената срещна погледа ѝ и в очите ѝ се четеше безмълвно извинение.

Защо му позволява да се държи така с нея, недоумяваше Клои. Защо просто не бутне този кретен в реката?

Клои продължи да върви, краката ѝ стъпваха уверено по пътеката. Отново беше заваляло и тя си сложи качулката на дъждобрана.

— Хей, забави малко — извика ѝ Финеган накрая. — Какво става?

— Нищо. Виж, нека да се разберем, че каквото е станало зад водопада, си остава зад водопада!

— Моля?

— Ами, бас лоя, че в началото са примирали един за друг — каза Клои. — Сигурна съм, че ѝ е подарявал рози и прочие.

— За онези хора ли говорим?

— Да.

— Мислиш, че съм като него?

Клои видя болката в очите му. Джейк го правеше същото в началото. Казваше нещо ужасно и се натъжаваше, ако тя се засегне. Уверяваше я, че не го е мислел, но спря да си прави труда дори за това.

— Повярвай ми. Ще ме нараниш, аз ще те нараня.

Клои тръгна отново.

Финеган ускори крачка и я настигна.

— Добре, права си.

Тя го погледна с очакване.

— В някакъв момент ще се издъня и ще те нараня — каза той. — Всеки го прави. Но въпросът не е в това.

— А в какво?

— Въпросът е да вярваш, че никога няма да го направя нарочно, и аз да вярвам същото за теб. Човек така се справя с неприятностите.

Клои го погледна, погледна водата, стичаща се от косата му, умолителните му очи. Той наистина го мислеше. Личеше си. Какво ли щеше да е да повярва, както той бе казал?

— Добре — усмихна се тя. — Да кажем просто, че сме на изпитателен срок.

Вървяха по пътеката, въздухът съдържаше тихо примирие. Пътеката беше твърде тясна да вървят редом, но Клои чуваше звука от стъпките на Финеган зад себе си, ритмични, в нейното темпо. Когато почти бяха стигнали до колата, той спря.

— По дяволите. Последния път, когато спряхме, съм забравил бутилката с вода. Ще изтичам да я взема. Ето ключовете — подхвърли й ги той. — Скачай в колата да се стоплиш. Ще се върна след минута.

Клои го наблюдаваше, докато тича по пътеката, по лекотата и отпуснатостта, с които движеше ръцете и краката си, изглеждаше, че се чувства удобно там, където е. Проследи го, докато се скри от погледа, тогава отиде при колата и свали подгизналия си дъждобран. Канеше се да го хвърли на задната седалка, но размисли. По-добре беше да го сложи в багажника, където нямаше да намокри всичко.

Пъхна ключа в ключалката на багажника и капакът се отвори. Вътре видя кутия, пълна със сини тетрадки. На горната пишеше „Меридел“. Отдолу намери „Хана“, „Луан“, „Хенриет“. Всички имена бяха написани със същия почерк като „Клои“ на тетрадката, която Финеган й беше дал.

— Мамка му — изруга Клои. — Това не продължи дълго, нали?

Тя затръшна багажника и хвърли мокрото си яке на задната седалка.

---

[1] Става дума за „Leave it to Beaver“, героите са типични родители от средната класа през 50-те години. — Бел.прев. ↑

НАТЮРМОРТ С ЦИКОРИИ

Лилиан беше жена, влюбена в кухнята. Това не беше любовта на архитекта, дълбокото удовлетворение от подредбата на плотове и шкафове, проектирани така, че готвенето да ти се вижда песен. Нито любовта на възрастния към кухнята от детството, носталгия, пропита във всяка повърхност. Любовта на Лилиан към кухнята беше сияйната благодарност на художник за пространство, където въображението се движи без прегради, малкото, тихо щастие от това, че си намерил дом, въпреки че другите хора в него само минават, а може би точно заради това.

Беше изградила кухнята си от уханията, вкусовете и консистенциите, чистото платно на кръгла бяла чиния, твърдата кора на крушите и пищността на меките сирена, пъстроцветните подправки, наредени в стъклени бурканчета по лавиците като галерия от семейни портрети. Мястото ѝ беше тук.

Лилиан се застоя пред вратата на кухнята на ресторанта си една сутрин в края на февруари, мислеше си как зимните температури могат да кристализират обонятелния живот на града. Дори ароматът, долитащ от пекарната надолу по улицата, ѝ се струваше притъпен, сведен до меко напомняне за обичайното ѝ изобилие. Лилиан вдъхна въздуха и изпълни тялото си със студената чиста миризма.

— Добре — каза тя на глас.

Отвори вратата на кухнята и уханията я посрещнаха. Чувственият, съблазнителен аромат на шоколадова торта. Мента за клиентката, която я искаше току-що набрана за вечерния си чай. Семена от червени чушки и обелки от лук, чакащи в кофата с компост, която Финеган, установи тя, не беше изпразнил миналата вечер. Сготвено месо от глиган от соса рагу, който беше зимна традиция, миризмата крачеше към нея като силен запотен ловец.

— О, по дяволите — измърмори и се втурна отново към банята.

Не беше грип — отхвърли тази вероятност преди известно време, докато седеше на пода в банята, подпряла чело в рулото тоалетна хартия, провесено на стената. Нямаше треска, нито болки, само размътването в стомаха, предизвиквано от всяка миризма, която беше по-ярка или по-тежка, по-сладка, по-наситена или по-пикантна от въздуха. Това включваше кажи-речи всички миризми.

Трябваше да се досети още в нощта, когато се случи. На трийсет и шест години тя беше съвършено надежден кандидат за възпроизводство и жена, притежаваща доста здрав разум. Но в онази нощ през декември всичко беше различно. Прибра се от ресторанта, имаше разтегнат мускул във врата, защото беше хванала в последния момент тенджерата, падаща от лавицата. Легна на леглото от страната, където се надяваше, че няма да е толкова болезнено, благодарна за топлината на тялото на Том до своето, и потъна в сън.

Посред нощ Том се протегна към нея. Страстта му беше толкова чиста, необременена, мигът беше толкова чуден и мимолетен, че беше трудно да повярва, че е истински или че от него може да излезе нещо трайно, и тя се остави в ръцете му, без да се събужда напълно, отпусна се изцяло. Вечерта на следващия ден го видя привлечен отново в океана от спомени — и когато най-сетне осъзна какво е създало тяхното действие, нямаше как да му го каже.

Това беше недостатъкът на връзката с вдовец. Лилиан знаеше колко време отнема на човек да възстанови сърцето си, дробовете, чувствителните нерви във върховете на пръстите, които сякаш отиват под земята заедно с онзи, когото си обичал. Още когато дойде на вратата на кухнята на ресторанта след последния час от курса по готварство преди десет месеца и я покани да се разходят, почувства, че той е по средата на пътя. Но тръгна с него, убедена, както винаги, че някак си храната и любовта могат да поправят всичко.

До голяма степен така и стана. Двамата с Том пристъпиха един към друг и един в друг, запълвайки празнотите от загубата. Заедно с изцеляването имаше радост, много радост. Лилиан знаеше, че Том я обича — но също така знаеше какво е усещането да живееш с някого, чийто ум винаги частично е завзет от човек, когото вече го няма.

Трябваше да предположиш, си мислеше Лилиан, докато се надигаше от пода на банята и си миеше лицето. Три не е твоето число.

Когато отвори вратата на банята, Лилиан долови някакъв шум в кухнята. Беше понеделник, ресторантът беше затворен, а в курса по готварство имаше прекъсване. Самата тя дойде с надеждата да е сама и да установи примирие с миризмите на ресторанта си, въпреки че беше вече ясно, че вероятно никоя от тези цели няма да бъде постигната.

Влезе в кухнята и видя Финеган, който държеше кофата с компост в ръце. Напоследък беше видимо разсеян. Беше забелязала как двамата с Клои гравитират един към друг, но преди няколко седмици се отдалечиха стремглаво сякаш магнитните им полета са се обърнали. Сега кръжаха един около друг в широка орбита, което създаваше проблем в малката кухня. При обичайни обстоятелства Лилиан би измислила нещо да реши проблема, но точно сега единственото, върху което можеше да се съсредоточи, бе какво е останало от закуската ѝ.

— Извинявай — заоправдава се Финеган. — Снощи забравих компоста. А знам, че миризмите, имам предвид...

Лилиан го погледна въпросително.

— Ами, знаеш...

Той се запъти навън, където Лилиан чу звука от отварянето и затварянето на контейнера за компост.

— Какво искаше да кажеш, Финеган? — попита тя, когато младежът се върна и се отправи към мивката да изплакне кофата.

— Извинявай. — Той се притеснява, осъзна Лилиан. — Вероятно още не искаш да говориш за това — бързо продължи Финеган. — Но само искам да знаеш... мисълта ми е, ако ти трябва нещо или...

Лилиан чакаше.

— Бебето — изплю камъчето той накрая.

Думата увисна във въздуха като коледна украса, златиста и искряща. Лилиан още не я беше изричала гласно; някак си беше странно, че излиза за пръв път от устата на този висок, върлинест младеж, чиито очи бяха толкова искрени и пълни с тревожност. Остави думата да дойде при нея, заоблена и пълна. Усети как мускулите на челюстта ѝ се отпускат, около нея се разпростря усещане за възможност. Финеган се усмихна и се обърна към мивката, извади препаратата отдолу и сипа от него в кофата.

Миризмата я връхлетя като товарен влак.

— Ние с теб какво ще правим сега? — попита Финеган, когато Лилиан отново излезе от банята.

Тя погледна изпитателното му изражение, след това огледа кухнята. Тя беше шеф-готвачът. Учителят. Нямаше против помощта, когато идеше реч за рязане на зеленчуци и миене на чинии, но тази помощ беше различна и тя не знаеше какво точно да прави с нея.

— Отивам до земеделския пазар — заяви тя. — Ти трябва да си ползваш почивния ден. Ще се видим по-късно.

Запъти се към вратата, отвори я, обърна се и добави:

— Но ти благодаря.

Самото паркиране на колата близо до пазара успокояваше дишането ѝ. Огледа сергиите, наниз скъпоценни камъни в кутийка, цветовете бяха по-смекчени през зимата, на щанда на Пантоне бяха изложени само листни зеленчуци, нямаше ги малините и сливите от лятото, тиквите от есента. Но ако не друго, еднообразието позволяваше на ума ѝ да забави хода си и да се успокои, да види малките разлики между листните зеленчуци и кремавото на зелето и карфиола, да събуди сетивата, които бяха станали лениви и задоволени от изобилието на предишните осем месеца. Зимата е хроматично почистващо средство за небцето и Лилиан неизменно я посрещаше с удоволствието от лимоново сорбе, поднасяно в охладена сребърна купа между ястията.

Тя слезе от колата и се затича към сергиите, привела глава под рукналия дъжд. Харесваше пазара, в дъждовно време дори повече, то отказваше туристите, които оставаха сгъшени под обемистите завивки в хотелските си стаи, превръщаше пазара в лично пространство, а барабаненето на дъжда по ламарините на металния покрив и мъха звучеше като музика на маримба.

Когато идваше тук, Лилиан си имаше установен ред. В началото винаги обикаляше по пътеките, бърбеше си със земеделците, които беше опознала с годините, кимаше любезно на онези, за които знаеше, че преди да дойдат тук, не са се пробвали в хранителния магазин, ако предложенията им не са достатъчно привлекателни този ден. Очите ѝ

блуждаеха по щандовете, мислено взимаха продуктите и ги слагаха един до друг във въображението ѝ, което създаваше менюто за вечерта, мислите ѝ играеха щастливо, възбудени и доволни.

През годините беше наблюдавала децата, които идват в ресторанта, виждаше ги седнали с електронни устройства в ръце, докато си чакат храната. Неизменно се разстройваше от тяхната умствена откъснатост от всичко, което ги заобикаля, но един път попита особено погълнато момченце какво прави и то ѝ показа поредица от форми, падащи на дисплея, оранжеви, зелени, сини, червени, правоъгълници и квадрати и такива, които приличаха на шапки цилиндри — момчето ги насочваше на място, наместваше ги заедно, така че образуваха равна линия долу. И тя беше кимнала, разбираше удовлетворението да направиш от няколко различни неща едно цяло.

Докато приятелите от детството ѝ имаха любими предмети — кукла, постоянно притисната към гърдите; пластмасов кон, уловен в галоп, Лилиан открай време се успокояваше от храната. Не от яденето, въпреки че винаги можеше да разчита лъжица с яйчен крем да подреди света ѝ. Но тя отрано бе осъзнала, че не просто вкусът на крема или студената извивка на лъжицата, плъзгаща се по езика ѝ, а приготвянето му ѝ говори — внимателното затопляне на млякото и разбиването на яйцата, тъмната загадъчност на индийското орехче, разливането на течността в малките кръгли форми, които тя нареждаше в съд с плитка водна баня във фурната, наблюдаването как всички части се съединяват и се превръщат от течни в твърди, нежно побеляват, накрая стават леко златисти.

Беше ѝ лесно да съчетава продукти и да прави нещо ново или да бъде учителят, който слага двама ученици един до друг и проследява как вкусовете и ароматите им избуяват в съседство. Но в собствения ѝ живот „ние“ — думата, която Финеган използва видимо с лекота в кухнята — беше идея, натоварена с усложнения. В детството ѝ имаше „ние“, но тя най-често кръжеше около думата, не беше част от нея — наблюдаваше как майка ѝ чете, непрекъснато чете, като избягва мисълта за съпруга, изоставил я, когато Лилиан беше на четири, мъж, чието отсъствие беше по-осезаемо от твърдите дървени столове в кухнята и със сигурност по-осезаемо от книгите в ръцете на майка ѝ.

Може би това е едно от нещата, които я бяха привлекли към Том, разсъждаваше Лилиан, докато обикаляше по пътеките на пазара. Спомняше си първата разходка с него, как на моменти ѝ напомняше за времето, когато се прибираше от началното училище с приятелките си Елизабет и Мери, как някоя все трябваше да изостава или да избързва, за да се сместят на тротоара, като създадат колеблива линия от трима. Лилиан винаги избираше да изостане, да наблюдава другите пред себе си. Научаваш доста от това положение, бе открила тя. Дори с Том.

И така в края на тази първа разходка с него го отпрати, но след месец, когато го видя да седи на маса в ресторанта ѝ, се почувства притеглена. Мислеше, че е от неговата същност или от желанието в очите му, но сега се чудеше дали това, което бе така примамливо, не е просто близостта на познатото, усещането да си първият откликнал при злополука, в което тя имаше вече необходимите умения.

* * *

Пазарът беше по-тих в понеделник, особено когато валеше, и Лилиан обикаляше спокойно сергиите. Акри от покрити с подправки, бадеми, къпини и лавандулов мед, череша с шоколадова глазура. Младата им продавачка се протягаше напред да предлага на желаещите да опитат по малко, а късата ѝ пола продаваше повече от просто плодове. Щандът за морска храна, раци, наредени като в средновековна оръжейна, риба, плуваща през море от лед. Крайната ѝ цел беше в края на пътеката — сергия със зеленчуци на възрастен мъж, който, шегуваха се някои, е на пазара, откакто е бил създаден преди сто години. Стоката на Джордж беше самото определение за прясно — царевични зърна, напирасци изпод обвивките на кочаните, патладжани, наредени като тъмнолилави скоби. Туристите не го харесваха, защото се развикваше, когато докосваха лъскавата му стока, която той така старателно бе подредил, но собствениците на ресторанти знаеха да идват при него за нещата, които държеше зад щанда.

— Довечера имаш курс по готварство ли? — попита той, когато тя приближи.

— Не, в почивка сме. Просто ми липсваше красивото ти лице.

Джордж се засмя. Тялото му беше изкривено и измъчено като стари дървесни корени и при вида му на Лилиан внезапно ѝ се прищя да заплаче от обич. Хормони, смъмри се тя, потискайки порива.

— Имам нещо за теб — той бръкна под сергията, откъдето извади три бели елипси, оцветени с най-бледото зелено, пример за съдържаност на фона на раздърпаните марули с червени и зелени листа, с твърдостта на къдравото зеле и цвеклото, наредени по рафтовете.

Самата Лилиан бе отглеждала белгийска цикория няколко пъти, но тя изискваше много работа. Цикорията е растение, което расте два пъти — пониква от семена, но по-късно се израва, листата и клоните се орязват и коренът, пълен с енергия, се засажда отново и се покрива, така че новите листа да останат бели. Те имат характерен леко горчив вкус, който може да бъде използван за контраст в зелени салати, или да се задушат, за да станат сладки.

За пръв път от шест седмици Лилиан почувства тялото си да се протяга към храна, да иска да я доближи. Взе цикориите в ръце, където те се сгушиха тихи като яйца.

— Искаш ли и от салатата фризе? — попита я продавачът на зеленчуци. Като вдигна салатата, дантелените ѝ краища се спускаха като водопад върху ръката му. — Малко винегрет с шалот, яйца на очи отгоре? Идеална вечеря за понеделник.

— Искам само един лимон — тя прибра цикориите в платнената си пазарска торба.

Мъжът ѝ подаде лимон, но бързо бръкна отново под щанда и извади оранжева сфера, цветът ѝ почти вибрираше на студената светлина от сергиите.

— Мандарина. За края на сезона.

Когато Лилиан беше малка, мандарините бяха кулминацията на зимата, щайгите пристигаха в магазините в началото на декември, гастрономичното съответствие на коледни лампички. Скъпи, вносни, бленувани през останалото време от годината, те се пазеха за специални случаи. Спомняше си тръпката от яденето на първата за сезона, как палецът ѝ се пъхаше под леко отделената кора, обелваше я от тумбестия, изпълнен със сок плод. Разпределяше щайгата на порции, но в един момент ставаше ясно, че мухълът ще я победи, и тогава ги изяждаше една след друга с чувството, че във вените ѝ потича лятото.

Дори сега, когато човек би могъл да намери мандарини почти по всяко време на годината, тя се ограничаваше до коледните, не искаше да се откаже от чувството на очакване, от вкуса на плода в сезона му. Беше престанала да ги купува преди няколко седмици, но тази беше съвършена, и тя я взе от стареца и я прибра в торбата си.

— Никога не се знае кога ще ти се прииска малко допълнителна Коледа — кимна Джордж.

Финеган трябва да е прекарал цялото време, докато ме е нямало, в чистене, помисли си Лилиан, когато влезе в кухнята на ресторанта. Миризмата на препарат за съдове, на компост, дори на шоколад от тортата от предишната вечер беше заменена от чисто, ведро ухание на лимон. Сигурно бе нарязал пресен лимон и го беше сложил в кофата за боклук. Както никога, без да се притеснява за прахосването, просто бе доволна, че се е поддала на изкушението да купи друг от пазара. Миризмата на лимон беше една от малкото, които можеше да понесе напоследък, и беше купила сапун с аромат на лимон, който държеше вкъщи и в банята на ресторанта за случаите, когато миризмите на готвено станат твърде натрапчиви.

Лилиан включи фурната и сложи лимона, мандарината и трите бели овални цикории върху дървена дъска за рязане. Умът ѝ препускаше от седмици, мислите се натрупваха една върху друга като в онези пици, гарнирани с твърде много продукти, които предлагат във веригите пицарии. Хареса ѝ усещането от изчистения натюрморт пред нея, искаше един такъв ден — няколко продукта, фурна, време, в което да не прави нищо.

Извади тежка касерола и донесе масло от хладилния склад. Продуктите пред нея бяха безопасни, миризмите им бяха неутрални или чисти. Тя внимателно отрязва твърдия край на цикориите с остър нож, като остави достатъчно от основата, за да задържи листата заедно. Разполови главите по дължина и ги нареди в стройна редица на дъното на тенджерата, краищата им се докосваха като фино набрани поли. Наряза парченца масло, които пръсна по листата. Завърши с три щедри изстисквания на лимона и мъничко сол и черен пипер, добави и малко вода на дъното. Взе парче готварска хартия и прокара по него края на кубче масло в плавни прави линии, наблюдаваше как

повърхността от матирана става лъскава, после сложи хартията върху цикориите. Тежкият капак на касеролата застана на мястото си с обичайното проскърцване и тя я сложи във фурната. Готово.

Щеше да отнеме около час. Можеше да се махне, да свърши някоя работа, да се разходи. Но вместо това донесе стол от малката стая за почивка и седна до фурната. Кухнята се загряваше от топлината ѝ, салонът от другата страна на летящите врати беше притихнал и безлюден. В този миг всичко беше, както преди. Тя се огледа.

— Трябва да поговорим — гласът ѝ отекна в празното пространство.

Докато Лилиан навърши дванайсет години, готвенето се бе превърнало в нейното семейство. Беше я научило на уроци, обикновено преподавани от родителите — на пестене от размекнатата глава целина, останала твърде дълго накисната във вода, на упорство от разбиването на тежката сметана, на силата на спомените от ригана, чийто вкус само се усилваше, ако е изсушен. Любовта към новите съставки ѝ бе дадена от Абуелита, собственицата на местната мексиканска бакалия, която я запозна с авокадото и кориандъра и я научи на вълшебството да съчетаваш продуктите с характери, за да промениш настроението или живота на даден човек. Но в деня, в който дванайсетгодишната Лилиан подаде на майка си ябълка — току-що откъсната от овощната градина надолу по пътя в следобед, когато циганското лято отстъпваше на есента — и тя най-сетне вдигна очи от книгата, която четеше, храната придоби за Лилиан почти мистично значение.

— Виж колко си пораснала — изненада се майка ѝ и животът започна отново.

Оттогава насетне по време на вечеря се водеха разговори, нечия друга ръка държеше четката, която дотогава сама прокараваше през косата си преди лягане. Пътуване до Ню Йорк, където откриха таен ресторант за фондю, скрит зад дървени кепенци през деня, осветен от свеци вечер. Разходки до пазари, пекарни и магазин, където правеха сирене, разтягаха и теглеха моцарелата като лакта. Накрая Лилиан чувстваше, че готви за майка, която ѝ обръща внимание, и играеше на откритото поле на перления кускус и тайландския босилек, на паея и

спанакопита, на печен патладжан с пармезан. И тогава един ден, два месеца след шестнайсетия ѝ рожден ден, майка ѝ се строполи в хранителния магазин, докато пазаруваха за неделната вечеря. Аневризма в мозъка, казаха лекарите. В главата ѝ имаше прекалено много думи, помисли си Лилиан. Нямаше място. И Лилиан отново остана сама.

След това готвенето ѝ осигуряваше подслон. Абуелита я прие в дома си и я научи на изкуството на тамале и чили рейено в следобедите, когато Лилиан се прибираще от училище, ръцете ѝ намираха утеха в ритъма на смесването и разбъркването. Когато стана на осемнайсет, Пиер ѝ предложи първата работа в ресторант на най-ниското ниво, да реже, да бели, да чисти. Три години по-късно Федерико я открадна и я издигна до помощник-готвач, даде ѝ под наем и апартамент над ресторанта си срещу смехотворно дребна сума. И през цялото това време тя мечтаеше и чертаеше планове за деня, когато ще има собствена кухня, собствени клиенти.

И сега беше тук. Беше се борила за този ресторант, беше си платила цената — години наред работеше до два сутринта, сблъсквайки се с крещящото его на шеф-готвачи, които знаеха много и се преструваха, че знаят повече, само за шанса да ги гледа как редуцират соса в миг на съвършенство. Имаше изгаряния и порязвания и все повече похвали. Когато нямаше още дори трийсет, получи внимание, което ѝ отвори вратите на банка и тя ѝ зае пари. Взе сграда, която беше развалина, и я превърна в място, където хората се хранеха или идваха на курс по готварство и си спомняха или научаваха защо се обичат.

Тази кухня беше нейна. Тя погледна към зимната светлина, нахлуваща през прозорците, заслуша се в смекчените от дъжда звуци на колите по улицата. Стаята беше топла и нежните ухания на задушаваша се цикория се разнесоха от фурната, посрещнаха я отново.

Извади касеролата и вдигна капака ѝ. Листата се бяха разтопили в блестящи пластове, цветът беше по-тъмен, лъщящ. Тя взе нож и вилица и отрязва хапка за проба. Консистенцията беше копринена, със съвсем лека съпротива между зъбите ѝ. Маслото се топеше на езика. Докато опитваше, мислеше за клиентите си, за израженията на лицата им, когато вкусят ястието, как то ще ги върне тяхната същност. Възнамеряваше да съчетае цикорията с крехко печено свинско и зелена

салата с хрупкави парчета ябълка и кисели червени боровинки и кедрови ядки, завършек на празниците, като конфети след тържество. За десерт щеше да поднесе портокалов сметанов сладолед, малко слънце, за да насочи погледа им към предстоящата година.

Усмихна се, когато почувства как менюто се оформя, светът става напълно и удовлетворяващо понятен. Този свят. Нейният свят.

Тя сведе очи.

— Не мога да се откажа от това — каза на бебето в себе си.

Но дори докато изричаше тези думи, не знаеше какво означават те.

Лилян пхна ключа си в ключалката на входната врата на къщата на Том. Още не можеше да каже „тяхната“ къща, въпреки че през последните няколко месеца нещата ѝ спорадично мигрираха от апартамента ѝ. Не се отказваше от жилището си, което имаше от петнайсет години, докато Федерико, хазяинът, се бе превърнал от началник в любовник, в приятел и в поддръжник. Все още ѝ харесваше да живее над суматоката на ресторант, не нейния, звуците и уханията му ѝ носеха утеха, без да изискват вниманието ѝ.

Малко вероятно беше Федерико да изпадне във възторг от новината, че някой мъж е направил дете на жената, която той възприемаше като кулинарното си протеже. Тя можеше да си представи реакцията му, ако му каже за бебето — лекциите как трябва да отделяш време и да се посветиш, за да управляваш ресторант.

„Твоята кухня е твоята любовница, съпруга, твоят дом“, щеше да ѝ каже той, като италианският му акцент с всяка дума щеше да става все по-плътен. Фактът, че ѝ казваше това, дори докато лежаша в леглото му, не намаляваше въздействието на нагласата зад тези думи. Тя разбираше това.

Не, не можеше да довери това на Федерико, както не можеше да каже на Абуелита, която се бе върнала в Мексико преди няколко месеца. Колкото и да обичаше Лилян, тя трудно би приела бременност без брак. Това е нещо, с което трябва да се справя сама, каза си тя, когато чу ключът да прещраква в ключалката.

Къщата на Том беше празна, но това се очакваше. В юридическата кантора му бяха възложили важно дело и напоследък

излизаше рано сутрин и често се прибираше дори по-късно от нея. Въпреки че той ѝ липсваше, така беше по-лесно да прикрие признаците на бременността. Освен това не трябваше да му готви — той ядеше сандвичи в работата или отскачаше за хамбургер вечер, преди да се върне в кантората. Ако Лилиан намажеше ръцете си с лосион с ухание на лимон, можеше да заспи въпреки миризмата на горчица и печено месо, която още го съпровождаше, когато се прибереше вкъщи.

В началото не беше така, Том се радваше да избяга от работа — взимаше си почивка в понеделниците, отбиваше се за бавна утрин в апартамента ѝ, слушаха как Федерико пее долу, докато се подготвя за обедното стълпотворение, миризмите на риболита и лазаня се прокрадваха нагоре по стълбите. В другите дни Том си тръгваше рано и идваше в ресторанта, придумваше я да вечеря с него на малка маса, която беше сложил в градината. Скрити от клиентите от ниско надвесените клони на черешовите дървета, те ядяха с пръсти, разтваряха се в думите си. След това той я чакаше, седнал на висок стол в кухнята, и си бърбеше с персонала, докато работеха.

— Ти си нашият талисман — казваше му Клои, като слагаше малка хартиена готварска шапка на главата му, и се смееха. Клои го караше да реже лук, въпреки че смяташе, че трябва да изкара курс по боравене с нож.

И когато Лилиан най-сетне заключеше ресторанта в края на вечерта, двамата се прибираха пеша през летните, после есенни ноци, ръката на Том я обгръщаше, а дланта му стоеше на рамото ѝ като обещание.

Първия път, когато отиде в къщата му, беше пълно със снимки — Том и съпругата му на плажа, Чарли се смее по бански, висока, златисто загоряла и прелестна. Техният меден месец в Италия. Чарли отново, към края, подстригана съвсем късо и с хлътнали бузи, някак по-красива, отколкото на другите снимки.

— Това тя ли е? — попита Лилиан, макар вече да знаеше.

— Да. Извинявай, мога да ги махна.

— Не, всичко е наред.

Но той ги махна. Снимките изчезваха една по една през седмиците. Ала хората витаят не само в снимките, но и в предметите, откри Лилиан — уханието на парфюм в синята плюшена покривка на

дивана, бледозелен женски халат, повесен в гардероба. Веднъж Лилиан отвори бутилка червено вино и се пресягаше за две ръчно изработени чаши, когато зърна ужасена изражението върху лицето на Том и бързо отдръпна ръка. При следващото ѝ идване чашите бяха изчезнали. Не знаеше къде са отишли, но се съмняваше, че са далеч.

— Нямам нищо против да запазваш разни неща — му каза веднъж.

Знаеше какво е да искаш да задържиш миризмата, усещането за някого. Все още пазеше възглавницата на майка си, въпреки че уханието на лавандула от нощния ѝ крем отдавна бе изчезнало, платът сега беше само ласка върху кожата ѝ.

Но Лилиан беше установила още като дете, че по-разстройваща от скръбта е ревността от човек, когото го няма и никога няма да го има. Баща ѝ си беше тръгнал толкова рано в живота ѝ, че тя имаше малко спомени от него, но майка ѝ виждаше съпруга си в героите на всеки роман, който четеше, на мястото на масата, пред което не бяха сложени прибори, в леглото, в което спеше само от лявата страна, но когато переше, винаги сменяше и двете калъфки на възглавниците. Що се отнасяше до нея, съпругът ѝ присъстваше повече в отсъствието си и Лилиан често чувстваше, че го мрази повече, задето е отнел майка ѝ, отколкото, че си е тръгнал.

А с Чарли, която не е искала да си отиде, беше дори по-трудно. Гневът на Том, емоцията, която често тласка хората напред към следващия етап, към следващия човек в живота им, беше насочена към съдбата, и го свързваше още по-силно с Чарли.

Лилиан знаеше, че времето е единственият истински лек за скръбта, но загубата на майка ѝ също така я научи, че неограничените периоди не са нещо, на което да се разчита. Беше прекарала детството си в очакване баща ѝ да се завърне, майка ѝ да спре да чете. Като възрастна чакаше някой да пробие внимателно изградения ѝ образ на готвач и учител — кулинарната щедрост, която ѝ позволяваше винаги да бъде даващият, възприемчивостта, която я предпазваше от прозренията на другите за нея. Беше толкова изморена да чака. И до вечерта на последния час по готварство, когато Том се появи на задната врата на кухнята ѝ, тя бе започнала да подозира, че за да живееш, понякога трябва да скочиш в празнината, оставена от

опечалеността, с единствената надежда, че когато паднеш, ще усетиш под краката си твърдата почва на отсрещната страна.

Но във всички сценарии, които Лилиан беше разиграла в главата си, всички начини, по които нещата с Том можеха да се наредят или да се объркат, бебето не беше част от приземяването, която си бе представяла.

Мобилният ѝ телефон звънна, звукът отекна в празната къща на Том. Тя скочи стресната и вдигна.

— Лилиан? — чу гласа на Ал. — Да не си забравила за срещата ни?

Тя се сети — срещата да прегледат финансовата документация, която Клои беше оставила при него преди седмици.

— О, Ал, съжалявам, ще съм при теб след секунда.

— Добре.

Лилиан чу леката нотка на разочарование в гласа му.

— Ще донеса нещо за ядене, обещавам.

— Добре. — Гласът му прозвуча по детски в радостта му.

Лилиан бързаше нагоре по дървеното стълбище към кантората на Ал с кафява картонена кутия, върху която с вълнисти бели букви пишеше „При Лилиан“.

— Не можах да направя нещо специално — извини се тя още с влизането.

Ал вдигна капака на кутията и видя сандвич с пуйка, майонеза, люти чушки халапеньо, гарниран с тънко нарязани филии червен лук, кората на хляба беше обсипана със семена, горната част се издигаше върху градина от прясна маруля.

— И туршия — усмихна се той. — Домашно приготвена?

Лилиан кимна утвърдително.

— Е, тогава приемам извинението ти.

Ал извади бяла керамична чиния от долното чекмедже на бюрото и внимателно подреди храната върху нея, а Лилиан се настани в стола срещу него. През годините бяха установили удобен режим: първите

двайсет минути от срещата си ядяха и говореха за всичко друго, но не и за пари. След това преминаваха към работата.

— Няма ли да хапнеш? — попита я Ал.

— Вече ядох.

Ал отхапа.

— Хмммм... Пропускаш хубав сандвич. — Той предъвка замислено. — Какво мислиш за идеята за тържеството на Изабел?

Преди около седмица Клои ѝ сподели за интереса на Ал към ритуалите, каза, че иска да изпълни един за Изабел, и помоли Лилиан да ѝ помогне при приготвянето на храната.

— Няма да има много хора — обясни Клои. — Само няколко приятели и семейството. Има страхотен ритуал, почитащ възрастните хора, който можем да изпълним за рождения ѝ ден.

Напоследък Клои беше потисната, но, честно казано, не беше единственият човек в кухнята с този проблем, помисли си Лилиан с огорчение. Тя подкрепяше всичко, което би променило мислите и на двете в положителна посока.

— Идеята ми харесва — каза тя на Ал, докато той си ядеше сандвича.

— Разбира се, трябва да се приготви храна, но този трон изисква въображение и усилия. Според теб ще можем ли да разчитаме на Том за помощ?

Той бодна от туршията и миризмата треперливо прелетя през бюрото. Оцет, копър и чесън. Лилиан се изстреля към банята.

Като се върна, Ал я изгледа съсредоточено и рече замислено:

— Туршия — замислено рече той. — Когато бях малък, съседката ми, госпожа Коен, казваше, че винаги можеш да познаеш по начина, по който една жена реагира на туршия. Ако не може да ѝ се насити или пък повръща при миризмата ѝ, разбираш. — Той бръкна в чекмедже на бюрото си. — Искаш ли ментова дъвка?

Лилиан си взе една и задъвка.

— Кога ще се ожените с Том? — Очите на Ал танцуваха. — Бас лоя, че ще ти намерим прекрасна церемония.

Той нетърпеливо се пресегна към книгата за ритуалите и запрелиства страниците.

— Ето. Брак. Има цял раздел, — ликуваше той.

— Ал, става ли просто да прегледаме финансите?

— Добре. Но по-късно ще проуча въпроса, обещавам.

Той отбеляза раздела, преди да затвори книгата.

— Междувременно може ли да не споменавах на никого? — помоли Лилиан. — Дори на Клои? Том още не знае.

Ал ѝ хвърли бърз поглед.

— Разбира се. Но съм сигурен, че ще се радва. Красива жена, която може да готви. И бебе. Идеален живот. Как няма да се радва?

Лилиан затвори след себе си тежката врата на кантората на Ал и заслиза по дървените стъпала, сабото ѝ трополеше познато по твърдата им повърхност. Беше хубава среща, след като се заеха с цифрите. Ресторантът вървеше добре; данъците щяха да са приблизително каквито тя очакваше. Решението ѝ да наеме Клои като помощник-готвач беше удачно и наистина я беше спасило през последните няколко седмици. Не беше споменала за това на Ал, който изглеждаше толкова радостен от новината за бременността ѝ, че да го възпре да не се отклонява по време на срещата им, бе все едно да укротиш немирно кутре.

Лилиан се чудеше за личния живот на самия Ал. На лицето му се изписваше някакво напрежение всеки път, когато станеше дума за жена му, тайнствената Луиз, която никога не беше идвала в ресторанта. Лилиан се надяваше, че Ал е щастлив, но всъщност не смяташе, че е така. Това беше една от причините да ѝ харесва да проявява творчество с обядите, които му носеше, да вижда как лицето му се отваря, когато уханията изпълнят кабинета му. Тя винаги се опитваше да мисли и за клиентите, които идват след нея, и да нагажда ястията към финансовия сезон — по-успокоителни миризми по време на месеците за изчисляване на данъците, малко по-вълнуващи през лятото, когато повечето хора заминават на почивка и харчат парите, които Ал им е помогнал да спестят през останалото време от годината. Туршията днес може би беше погрешен избор, реши тя, малко прекалено напомняше атмосфера на пикник, точно когато хората трябваше да работят усилено, за да се справят преди крайния срок за плащане на данъците през април.

Може би трябва да се върне горе и да накара Ал да отвори прозореца за няколко минути, помисли си тя. Понечи да се обърне, но

токът на сабото ѝ се закачи на стъпалото и загуби равновесие. Пресегна се за парапета, но парапет нямаше, бояджиите, които щяха да работят на следващия ден, го бяха махнали. Спомни си, вече твърде късно, предупреждението на Ал, когато си тръгваше, напомнянето му, че трябва да се грижи за себе си, гласът му беше пълен с недоизказаност, но и със задоволство.

Ръцете на Лилиан трескаво се движеха, вкопчвайки се в нищото, и тя се строполи на опашката си, въздухът се изтръгна от дробовете ѝ с едно рязко издишване. Стълбището около нея изкънтя, след което замлъкна. Лилиан седна, останала без дъх, напрягаше се да чуе нещо, което няма звук.

В този бездиханен миг я споходи внезапен спомен за Абуелита, която сложи в ръцете ѝ внучето си, когато Лилиан беше на шестнайсет. Случи се само няколко месеца след смъртта на майка ѝ и светът още беше нацърбено болезнено място. Колкото и утешителна да беше кухнята на Абуелита, колкото и тамале да бе направила Лилиан, не можеше да преодолее усещането, че животът ѝ е дупка, в която тя непрекъснато пропада.

— Това ще ти помогне, *ниня* — каза Абуелита тогава и Лилиан усети как бебето изпълва празното пространство в ръцете ѝ, почувства как топлината му разтопява нещо студено и отчаяно в нея. Тя обикаля из кухнята с часове, с едната си ръка придържаше спящото дете към гърдите си, с другата разбъркваше супа на котлона или закачваше чиста тенджерата на кукичката ѝ. Ритмите на кухнята се вливаха в полюшването на стъпките ѝ, докато бебето спеше, и тя усети сила, желание да дава, да се надигне и да преодолее загубата.

Докато седеше на твърдите дървени стъпала на Ал, Лилиан сложи двете си ръце на корема, пръстите бяха разперени върху издутината, която едва усещаше.

— Не си отивай — изплака тя с първата огромна глътка въздух, която нахлу в дробовете ѝ. — Моля те, моля те, моля те, не си отивай.

* * *

Десет минути по-късно Лилиан предпазливо се изправи. Опашката я болеше, най-вероятно на следващия ден щеше да има

адска синина. Но макар и невероятно, изглеждаше чудодейно, че това може да е единствената последица от падането ѝ. Бавно си пое дъх, подпря се с две ръце на стените покрай тясното стълбище и слезе внимателно, като стъпваше по средата на всяко стъпало.

Долу отвори вратата към улицата. Навън на тротоара се разкри следобедното оживление. Дъждът беше преминал и съответно броят на минувачите се беше увеличил. Три ученички вървяха в неравна линия, разговорът течеше напред-назад между тях.

Лилиан спря и ги изчака да отминат.

Ако ще прави това, ѝ трябваше малко повече място на тротоара. И тя пристъпи напред.

ТЪНКАТА БЯЛА КУТИЯ

Луиз беше единствено дете, появило се неохотно, изтръгнато от тялото на майка ѝ, оставяйки след себе си пътека от разруха. Родителите ѝ я бяха възприели сдържано и предпазливо. Тя беше непознат, влязъл в живота им; бяха отворили вратата в очакване на гост, а се бяха натъкнали на крадец. Дори като бебе Луиз можеше да почувства как очите им избягват лицето ѝ, миризмата им става остра по краищата, когато се приближават до нея. Когато поотрасна, и двамата станаха по-умели в прикриване на чувствата си, насърчаваха я сърдечно по време на театралните представления в детската градина, закачваха на хладилника бележките ѝ от училище, пълни с най-високи оценки, но тя знаеше. Дори в детската градина играеше по-добре от тях.

Като тийнейджърка откри дълбоки залежи от огорчение, че вината е била стоварена толкова необмислено върху детската ѝ глава. В края на краищата тя не се беше създала сама. Не тя беше причината баща ѝ да загуби сексуалното си игрално поле и да го търси другаде, нито беше нейна отговорността, че майка ѝ се чувства принудена да запълва живота си с всичко, което няма общо с отглеждането на дете, и тичаше с найлонови чорапи и шапка в стил „Джаки Кенеди“ от един комитет на друг. Може би е повече знак за разпада на брака им, че комбинацията от двама им е създала нещо, което не може да бъде премахнато, мислеше си тя, докато лежеше в леглото и кроеше планове как да направи влизането си в света на възрастните изящно и леко.

Луиз изучаваше околните — както връстниците си, така и по-големите от нея, които вече бяха постигнали целите самостоятелност и приемане от обществото. Спеше с коса, опъната около кутии от кафе, за да изправи вълните, които я правеха по-малко харесвана из училищните коридори. Научи килването на глава на слушателя, тихото окуражително кимане, което предразполагаше към словоохотливост и създаваше впечатлението, че тя е най-интересният човек в стаята. Научи се да не обича точните науки, въпреки че сърцето ѝ танцуваше в

часовете, в които гледаха синята живачна боя да се извива по стъбло целина или привидно безвредната смес от бял прах и прозрачна течност, от която се получаваше пенлива екстатична маса. Поддържаше се слаба, блестяща, без твърди ъгли, които биха затруднили навлизането ѝ в света на гаджетата. През цялото време рецитираше реплики, които бяха като пароли в тайните клубове на момичетата — толкова съм дебела; родителите ми ме вбесяват; нямам търпение да се махна оттук.

В някои отношения беше облекчение да срещне Ал. Онзи ден в столовата на колежа той беше като дете, подаващо счупена купа и молещо да я поправи, очите му бяха толкова искрени, докато ѝ обясняваше за интереса си към числата, а всъщност разговорът им нямаше нищо общо с тях. Тя разбираше по-добре от него какво иска той. Място, където да стои неподвижно. Тя можеше да направи това, беше родена да го прави.

Бракът беше напълно управляемо предприятие. Ал се грижеше добре за подсигуряването им, както беше обещал. Счетоводството беше нещо, от което всички се нуждаеха, ако не постоянно, то поне веднъж годишно, предвидимо и задължително като новогодишните решения. Между януари и края на април тя почти не го виждаше, беше затрупан под купчините на животите на другите хора.

Докато нововъведенията на феминисткото движение избухваха и бяха усвоявани около тях, Луиз се намираше в пашкула на финансовата сигурност на числата. Нямаше деца — с Ал се бяха разбрали за това, и тя имаше цели дни на разположение, въпреки че вършеше доста неща, както обясняваше на майка си, на работещите си приятелки, на касиерката в хранителния магазин. Първоначално ѝ доставяше удоволствие да научи и да изпълнява многобройните задачи, благодарение на които къщата и бракът вървят гладко. Неведнъж ѝ бяха казвали, че има блестящ ум, и тя обичаше да упражнява лазерния му фокус над въпросите коя застраховка за кола покрива нуждите им срещу най-малка сума или кой е най-добрият начин за почистване на персийски килими — беше ѝ отнело месеци да го установи. Паметта ѝ беше хранилище с бърз достъп до всички неща, които биха им спестили пари, и тя можеше да каже почти до час кога изтичат

промоцията за безплатни мили при чести самолетни полети или талоните за намаление в хранителния магазин. Беше специалист във всичко, свързано с домакинството.

Ал не беше от полза, когато идеше реч за тези въпроси. Възприемаше дразнещо незаинтересовано отношение към всичко, несвързано с работата му. Нямаше никаква представа до каква степен всички малки подробности, за които тя се грижи, оказват влияние върху качеството на живота му, върху сигурността на собствените им финанси. Може и да следеше числата в банковата им сметка, но тя беше тази, която държеше доларите там. Тя се стараяше той да има чисти ризи в гардероба и тоалетна хартия в банята, тя зареждаше хладилника с прясното му мляко без лактоза, тя стоеше над него, докато подписваше редовете, които му беше отбелязала в документите, и след това се грижеше да стигнат до пощенската кутия.

Ставаше ѝ смешно, когато докато приготвяше вечерята, звъняха по телефона да предлагат стоки и услуги и търсеха „главата на семейството“, имайки предвид Ал. Луиз беше готова да се обзаложи, че в повечето случаи онзи, който носи панталоните в семейството, няма представа какъв размер са. Ал беше 34–32.

Това би могло да те направи скован и суров. Тя го виждаше — линията между веждите ѝ, бръчиците в краищата на очите ѝ и устата, сякаш самата кожа се бори да задържи всички тези подробности. Не беше сигурна защо са толкова много, но всеки път, когато се убедеше, че няма за какво да се притеснява, Ал забравяше по нещо. Никога нещо голямо — тя се беше научила да не иска такива неща от него, но със сигурност не беше толкова трудно да запомниш да вземеш крушки на връщане от работа. Той примигваше и ѝ обясняваше, че не си струва да се разстройва от това, какво значение има една крушка повече или по-малко.

Не го караше да прави нещо важно, гневеше се тя насаме — беше просто услуга, чиято незначителност беше шанс да забележиш и да признаеш всички големи неща, за които тя се грижеше вместо него. Но той не го правеше или не го виждаше и всеки път, когато забравеше, тя чувстваше тежестта на списъците със задачи да се стоварва на плещите ѝ. Нищо чудно, че жените развиват остеопороза, шегуваше се тя с приятелките си от клуба за четене.

Но понякога, когато слънчевата светлина падаше косо върху бюрото ѝ в късния следобед, докато тя сортираше сметките от деня или през леко отворен прозорец долиташе миризмата на току-що окосената морава на съсед, тя спираше и просто седеше, умът ѝ беше красиво, екстравагантно празен. И се питаше какво ли е да нямаш килими, талони за намаление в хранителния магазин и да имаш пълномаслено мляко в малък хладилник.

Луиз знаеше, разбира се, че Ал има любовница. Беше подозирала преди — когато съпругът ѝ се прибираще у дома, от него се носеше мирис на екзотични храни, който с нищо не напомняше за обядите, които му приготвяше от внимателно подбрани продукти, които няма да оставят тези прилепчиви витаещи миризми в кабинета му. Но подозренията винаги бяха мимолетни като миризмите, лесни за изпиране.

Този път обаче тя знаеше. Дори можеше да посочи деня, в който започна всичко — онази съботна утрин, когато го прати до книжарницата. Той се прибра различен, зарадван по някакъв таен и личен начин, и с течение на седмици тя наблюдаваше как лицето му се разширява от задоволство, долавяше миризмата на цигари, впила се в дрехите му, виждаше книгите, които носеше вкъщи. Съвременна художествена литература, каквато никога не беше чел. Дори се опитваше да прикрие следите си, като купуваше книги от различни книжарници, все едно дърветата можеха да ѝ попречат да види гората.

Представяше си млада жена, уличници, така ги наричаше майка ѝ, застанала зад щанда в книжарницата с гърди, напирани под черно поло, с примамващи очи, които очакват зад очила с тъмни рамки. Или може би слабо, анорексично, нуждаещо се момиче, което търси бащинска фигура. Във всеки случай увредена — несъмнено беше такава. Луиз си представяше как двамата лежат и четат откъси от книги на глас като прелюдия към секса. Когато е в настроение, Ал би могъл да бъде доста атлетичен, признаваше тя, въпреки че през последните десет години все повече му липсваше вдъхновение. Тя не можеше да си спомни последния път, когато той я бе докоснал по начин, който да бъде определен като романтичен или с проявено въображение. Тя чакаше, тялото ѝ се напрягаше с напредването на

деня, надяваше се на нещо толкова просто като ръката му на кръста ѝ, докато я води през тълпа, усещане за свързаност, което ще позволи намотките на живота ѝ да се разгърнат, но то никога не идваше и нощем неудовлетворението ѝ гореше толкова силно, че тя можеше само да лежи от своята страна и да се сгуши около него да се стопли.

И ето че сега, след близо трийсет години брак, той беше намерил друга. Това я терзаеше, наистина я терзаеше. Причината не беше, осъзна тя, че е разбил сърцето ѝ. Беше неблагодарността, липсата на уважение към нея. Защо просто не ѝ каже? Но Ал никога не го е бивало в уволняването на хора — жената, която чистеше кантората му, беше напълно безполезна, но той я съжаляваше и я държеше.

Е, тя не искаше брак от съчувствие. Мислено се упражняваше да изрича думи, които преди я бяха карали да се смущава. Копеле. Кучи син. Честно казано, мислеше си тя, никоя от тях няма особен смисъл, особено когато иде реч за Ал, чийто произход по баща е добре документиран, въпреки това думите ѝ създаваха такова хубаво усещане, изпълваха устата ѝ, осезаеми като хапка пържола между зъбите. Докато го чакаше да се прибере, тя си представяше как ще ѝ каже, че я напуска.

Луиз видя голямата книга на седалката на стария му син кадилак, когато излезе да вземе вестника една петъчна сутрин през март, почти година след като го беше пратила в книжарницата. „Книга за ритуалите и традициите“. Невъзможно да бъде прикрита, легнала на пътническата седалка като куче, очакващо стопанина си. Какво правеше Ал с такава книга? Луиз отвори вратата на колата, пхна се вътре и сложи книгата в скута си. По средата имаше разделител и тя отвори на съответната страница. Най-отгоре на раздела пишеше „Брак“.

Значи това е, помисли си тя. Той щеше да се ожени за уличницата, някоя толкова специална, че обичайните традиции на белите рокли и жълтите рози, отвеждането до олтара, ориза и роднините, които мразиш, но въпреки това си поканил, всички тези обичаи, които Луиз без никакви колебания бе приела преди двайсет и девет години, не ѝ стигаха. Уличницата искаше нещо ново и различно. Сигурно имаше име от рода на Петуния. Или идваше от онези страни с други религии, където ти слагат червена точка на челото или нещо такова.

Ал още беше под душа и кафето вече изтичаше в каната, значи Луиз разполагаше само с няколко минути. Тя прелисти страниците да потърси знаци коя церемония може да са избрали, кое е това момиче, но нямаше никакви следи.

И ето че в края на раздела погледът ѝ беше привлечен от ново заглавие — „Ритуал на майките за 52-ия рожден ден“. Нейният петдесет и втори рожден ден беше след няколко месеца, щеше да прибави поредната година като тухла във вече натоварената талига. След петдесет, километричен камък, който ѝ беше натрупал поздравления с нотки на ликуване, но и на безпокойство — ти успя! О, боже, — изглеждаше, че възможностите за честване по подразбиране се свеждат до десетилетия, поредица от знаци, че продължаваш, а после, че чакаш смъртта.

Какво тогава беше специалното на петдесет и две? Не беше чувала нищо. Тя отдалечи книгата, за да прочете по-ситния шрифт на описанието.

Обяснението на ритуала беше кратко — всички статии бяха такива. Идваше от Мексико, възможност да преместиш стрелките на часовника отначало, така да се каже. Чупят се чинии, животи се променят. Мислено видя образа на ярко оцветени глинени съдове, които плуват през въздуха, приземяват се шумно на зрелищни парчета — жълти и червени, зелени, сини. Запита се какво ли ще е чувството, хладната гладка повърхност на чиниите под върховете на пръстите ѝ, преди да ги запрати да летят.

Погледна си часовника. Ал щеше да слезе за закуска, нямаше време. Бързо отвори жабката, откъдето извади комплекта за първа помощ, който се беше погрижила да е винаги в колата. Така и не беше отварян — целофановата опаковка беше стегната и лъскава, както когато го беше купила. Пъхна пръст под залепените капаци, проклинайки времето, което ѝ отне това, и накрая стигна до бялата пластмасова кутия и мъничката ножица вътре, подходяща за рязане на марля, както се оказа, и на хартия. Разтвори ножицата и я прокара по вътрешността на страницата, отдели я от книгата без разкъсвания.

Вземи я, каза си, докато прибираще ножицата и затваряше книгата. Така или иначе тази страница няма да му трябва. Надали

новото момиче е на петдесет и две. Никога не са.

Беше само лист хартия, сгънат в джоба на халата ѝ, но шумолеше, докато тя тичаше към къщата с почти забравения вестник в ръка. Беше зачервена, дишаше с усилие от бързото придвижване по алеята. Ал я погледна, вдигнал едната си вежда.

— Здравсти — каза тя веднага. Твърде скоро, помисли си. — Ето кафето — добави, като наля чаша и я сложи пред него.

Вестникът издуваше джоба ѝ под остър ъгъл и тя го мушна навътре. Върна се при плота и с гръб към него извади страницата от халата си и я плъзна до кутия със зърнена закуска, докато вадеше контейнера с овесени ядки от шкафа.

— Топли или студени ядки?

— Няма проблем да са студени — отговори той, докато отваряше вестника. — Не е нужно да си правиш труда да ги топлиш.

Откога мисли за такива неща, запита се тя. Приготвяше му овесени ядки от години. Нито веднъж не беше казал и дума за усилието, което ѝ костваше. Беше мил сега, като си тръгваше — сигурно беше идея на уличницата, онази със специалните ритуали.

Луиз върна овесените ядки в шкафа, пръстите ѝ мачкаха страницата, допирът изпращаше лека тръпка на възможност по кожата ѝ.

Закусиха, Ал отиде на работа и Луиз седна на компютъра в кабинета му, за да потърси повече сведения. Оказа се, че древните май са използвали няколко различни календара да отбелязват минаването на времето — сложна система, каквато само Ал би могъл да хареса. На всеки 18 980 дни, или петдесет и две години, свещеният и земеделският календар се засичат, съвпадение, което според майте може да означава край на света. Очевидно те са имали поглед към неволите на средната възраст, размишляваше си Луиз.

Като подготовка за предстоящото разпадане на света са се чупели глинени съдове — частта от традицията, оцеляла до наши дни. Но явно древните май са стигали доста по-далеч. Всички огньовете в селото се гасели и светът потъвал в мрак. Бременните жени, които,

бояли се майките, можело да се превърнат в диви животни, били заключвани. Щипели децата, за да не заспят и да се събудят като мишки.

И в случай че светът не свърши, имало традиции за посрещането на следващите петдесет и две години. Силен млад мъж бил принасян в жертва, сърцето му било изтръгвано от тялото, докато Плеядите прекосявали небето, и в кухнята на гръдния му кош бил запалван огън. От този сърдечен огън се палела факла, с която след това запалвали отново всички огньовете в храмовете и селата. Ново начало.

Луиз отмести очи от компютърния екран, едва ли не очакваше да погледне надолу и да види кръв по ръцете си. Загледа се през прозореца и видя гладко павираните улици, жълтите и бежовите къщи с прилежно окосените им морави. Можеше да усети как пещта се запалва и топлият въздух шепне в краката ѝ.

Седеше на стола на Ал и си представяше свят, в който жените могат да се превърнат в диви животни. Тъмнината на нощта с всички изгасени огньовете, всички светлини са изчезнали, останали са само звездите. Крясъците на младия мъж, когато ножът се забива в плътта му. Дълбоката интимност, интензивността — това я смая.

Кога беше чувала някой да крещи истински, освен във филм? Не че искаше, разбира се, но умът ѝ продължаваше да превърта дали иска. Опита се да си спомни последния случай, когато е чула чисто дихание на човешко чувство — вой на скръб или гняв, стон от удоволствие. Без да се замисля, знаеше, че тя никога не е надавала такъв.

Изправи се и отиде в банята, напълни шепите си с вода и ги поднесе към лицето си. Когато се пресегна за кърпата, ръката ѝ докосна пресата за коса и тя слепешком я улови, преди да падне върху плочките на пода. Сетне застина със затворени очи. Знаеше какво ще види, когато ги отвори отново — гладката руса коса, от която всеки бял кичур е внимателно отскубнат, нежните извивки на ноктите си със съвсем дискретен лак, нито розов, нито прозрачен.

От колко време се занимаваше с това? С тази къща. С този мъж. Беше тази съпруга с права руса коса и скромни, непретенциозни нокти, жена, бежова като света, в който живееше.

Разбира се, имаше много хора, които можеше да обвини, но тя знаеше, дори докато водата се стичаше от лицето ѝ, че е избрала да бъде там, където е, беше се наместила като катерица, устройваща се за

зимата, в безопасното подредено пространство, което Ал ѝ беше предложил.

В този момент ѝ се стори смешно, че се е крила през всичките тези години, когато е била млада, здрава и способна, сякаш най-много трябва да се страхуваш от света, когато смъртта е най-малко вероятна. А сега с очевидното напредване на възрастта, с рождените дни, натрупващи се като кубници дърва, единственото, което искаше да направи, бе да вземе пресата за коса, да я захвърли през прозореца на банята и да избяга.

Само си представи изненадата на Ал, усмихна се тя, когато се прибере вкъщи, готов да прехвърли товара на измамата си върху моите плещи, но открие, че съм си тръгнала.

— И какво ще правиш? — не се сдържа приятелката ѝ Елън, с която обядваха в „Ел бесо дел сол“.

Елън се беше изненадала от избора на ресторант — двете жени обикновено се срещаха в малко френско бистро със столове от ковано желязо и предястия, подаващи се изпод слоеве фин бял сос. „Ел бесо“ беше голям и шумен, клиентите му пиеха, както ѝ се стори, кофи с „Маргарита“, въпреки че беше обедно време и при всички случаи им предстояха задачи.

— Не съм сигурна — Луиз си взе от още топлия царевичен чипс от червената пластмасова кошничка в средата на масата и го потопи в малка купа със салса. Чипсът изхруска между зъбите ѝ, а салсата изпусна пареща и остра искра върху езика ѝ. — Мммм... трябва да го опиташ — каза на Елън и махна с ръка към кошничката.

— Ще си изчакам салатата.

— Няма смисъл да сме слаби заради тях, знаеш го, нали?

— Да се тъпчеш от яд също не е решение.

Усмивката на Елън беше почти снизходителна.

Луиз се замисли за чипса в ръката си, за топлината по върховете на пръстите си, за солта, която знаеше, че ще полепне по тях в очакване да бъде облизана. Ядеше така от дни, сякаш тялото ѝ беше взело превес над мозъка. Оризовият пудинг, който хапваше права пред отворената врата на хладилника, меките зърна от кадифения ориз се разтваряха върху езика ѝ. Свежият вкус на лимонов резен, плуващ в

чашата ѝ с вода с лед; удоволствието от твърд претцел, съпротивляващ се между зъбите ѝ. По-миналата вечер беше направила хамбургери — с кюфтета по двеста грама, средно опечени, едва дочака да си го вземе и да усети соковете, просмукващи се в краищата на питката, капещи от ръката ѝ, докато Ал я гледаше изненадано от отсрещната страна на масата.

Защо беше прекарала всичките тези години в грижи за фигурата си заради момчета, за които не ѝ пукаше, в готвене на безвкусните храни, които Ал харесваше? Кому се опитваше да угоди? На съпруг, който така или иначе щеше да я напусне? Откакто беше прочела за ритуала на маите, сякаш се бе отприщил гневът ѝ. Седеше в колата на светофари, светнали в червено, лежеше в леглото си нощем и ненавиждаше всички хапки, които не беше опитала, копнееше за всички вкусове, които устата ѝ не познаваше.

— Взимаш ли вече хормони? — поинтересува се Елън. — Имам превъзходен лекар, мога да те пратя при него.

Луиз сдъвка чипса си и се замисли дали да не хвърли цялата купа във въздуха.

На паркинга след обяда тя застана до колата си с ключовете в ръка и помахаше за довиждане на Елън.

Слава богу, въздъхна с облекчение Луиз. Елън никога не я бе дразнила, но днес едва се сдържа да не поръча втора „Маргарита“, за да издържи обяда. Внезапно гладката кожа без бръчки на Елън, енциклопедичните ѝ познания за заниманията на приятелите им — неща, които Луиз до този момент бе приемала със своеобразно благоговение, ѝ се струаха дълбоко и трайно безинтересни.

Качи се във волвото си и пъкна ключа. Двигателят запали, и тя натисна педала за газта и завъртя волана, за да обърне. Чу скърцането и хрущенето на пластмаса в мига, в който си спомни белия стълб съвсем леко встрани от мястото ѝ за паркиране.

— По дяволите — изруга тя.

Само това ѝ липсваше. Слезе от колата да огледа щетите: стопът беше счупен, парчета червена пластмаса бяха пръснати по земята под колата. Крушката вътре беше смачкана.

Страхотно.

Качи се в колата и се отправи към вкъщи. На светофара на кръстовището на Четвърта и „Гафт“ погледна към отсрещната страна на улицата, където се намираше автосервизът. Замисли се дали да не отиде и да уговори смяна на стопа, но светофарът светна зелено и тя продължи.

* * *

Когато Луиз пристигна у дома, остана за малко в колата, съзерцавайки къщата. Мислеше си какво трябва да направи — да премести прането от пералнята в сушилнята, да извади съдовете от миялната, да изглади ризите на Ал. Да приготви вечеря — пиле с брашнен сос.

Не, каза си тя.

Погледна си часовника. Беше едва два часът, имаше достатъчно време да се разходи. Слезе от колата, без да обръща внимание на счупения стоп, и се отправи на север, по обичайния си маршрут. В ранния следобед улиците бяха пуси — млекарят беше вече минал, нямаше майки, които да бързат да вземат децата си от училище. Наблизо имаше няколко бебета, но Луиз се сети, че е време за следобеден сън, кварталът спеше.

След една пряка започна да си мърмори, недоволството ѝ се надигаше да излезе и се закачаше в стиснатите ѝ зъби, преди да се изстреля. Знаеше как изглежда — смахната бездетна жена на средна възраст, която върви из квартала и си говори, но всеки път, когато успееше да спре, почти веднага осъзнаваше, че е заговорила отново, стъпките ѝ отмерваха ритъма на думите.

Изведнъж отпред, на завой на пътя, Луиз зърна нещо. Купчина. Черна, с размерите на голямо куче. Тя не можеше да различи дали се движи. Ускорила разтревожено крачка, чу бръмченето на кола, която се задаваше от отсрещната посока. Прецени, че, шофьорът няма да види кучето, и се затича. Чантата ѝ се удряше в хълбока, палтото се разтваряше около нея.

Беше почти до кучето, когато колата зави. Щеше да го прегази пред очите ѝ. Без да се замисля, изтича пред автомобила, вдигнала ръце над главата си.

— Не!

Думата излетя дълбоко от гърлото ѝ, хриплива и първична, изгаряща. Гумите изсвириха, когато колата кривна встрани от нея.

— Кучка! — изкрещя шофьорът.

Колата продължи надолу по пътя и изчезна.

Луиз стоеше насред улицата, адреналинът рикошираше в тялото ѝ, коленете ѝ трепереха, не можеха да удържат тежестта ѝ. Тя коленичи и протегна ръка към кучето. Не искаше дори да погледне, не искаше да знае дали е мъртво, или е близо до смъртта. Ръцете ѝ докоснаха нещо.

Плат. Вълнен. Обърна се и видя зимно палто, лежащо на купчина.

По-нататък на улицата се отвори врата, излезе жена и се провикна загрижено:

— Добре ли сте?

— Добре съм — отвърна Луиз, като се изправи на крака.

* * *

Тя се отправи към вкъщи с пресъхнало гърло, носеше палтото на ръце. Не беше съвсем сигурна какво ще прави с него, но не можеше да го остави на улицата. Представи си какво би станало, ако дете види кучето-палто и се втурне да го спасява, тичайки долу, извън полезрението на шофьора. Но детето би видяло по-добре, смъмри се Луиз, би се досетило, че не е куче.

Вълненият плат беше мек и черен в ръцете ѝ, мериносова вълна. Спря и го протегна напред, разтръска го леко. Малък размер, но с дължина три четвърти, което обясняваше големината на купчината. Хубаво палто. Какво правеше на пътя?

Погледна от вътрешната страна на яката; видя написано на ръка име върху парче плат, както майка ѝ надписваше дрехите, които Луиз взимаше на летен лагер. Вгледа се по-отблизо: „Изабел Париш“.

Докато Луиз караше по улицата и проверяваше адресите, видя млада жена с черна къдрава коса да излиза от къща към края на пряката. Луиз понечи да ѝ викне, за всеки случай, но момичето беше

твърде далеч. И бездруго не прилича на притежателка на палтото, помисли си Луиз, и ако това беше нейната къща... ами, щеше да е по-лесно да остави палтото на предната веранда. Луиз дори не беше сигурна защо се почувства длъжна да издири собственицата на палтото, може би заради името, написано на ръка със синя химикалка, толкова доверчиво, сякаш само с простото му написване можеш да се погрижиш всичко да намери пътя си към дома.

В края на краищата адресът не беше толкова далеч от къщата на Луиз — всъщност беше в същия квартал, но в част, където тя не ходеше редовно. Номерът отговаряше на малка бяла къща навътре от улицата, със старателно поддържана градина. Същата къща, от която беше изтичала младата жена, сети се Луиз, докато вървеше по пътеката. Тъкмо сгъваше палтото да го остави на стол на верандата, когато входната врата се отвори.

— Познавам ли ви? — попита възрастна жена с бяла коса.

— Не — Луиз вдигна поглед към изследващите очи на жената. — Заповядайте — тя протегна към нея палтото като обяснение. — Вие ли сте Изабел?

— Защо сте взели палтото ми?

— Не съм го взела — отбранително рече Луиз. — Намерих го на улицата. Едва не ме блъсна кола, когато отидох да го взема.

Тя млъкна, видяла объркването, изписано на лицето на жената.

— Добре ли сте?

— Това е моето палто — изненада се жената, като го взе в ръце. — Благодаря ви.

— Моля.

Луиз погледна възрастната жена, очите ѝ, търсеци нейните. Помисли си, че изглежда твърде дребна дори за това палто, сякаш някой е направил нейно умалено копие за илюстрация на възрастна жена.

— Аз съм Луиз — добави тя, макар че не беше сигурна защо. Не мислеше, че жената ще го запомни.

— Искате ли да прием чай? Ще ми бъде приятно.

Луиз се поколеба. Кой знае какво има в къщата си тази старица? Вероятно котки. Ал беше алергичен към котки, ще трябва да изпере всичките си дрехи. А вече имаше пране, което чака да бъде сложено в

сушилнята, и ризи за гладене, и вечеря за приготвяне. Трябваше да се оправи и онзи стоп.

Защо не, каза си тя и пристъпи вътре.

Къщата беше малка, но спретната и нямаше котки. Мебелировката напомняше на Луиз за хижи, в които е била, изчистена и семпла. Имаше синьо-бяла рогозка, повесена на едната стена, пуловер, прехвърлен през облегалката на диван с плътна тапицерия.

— Казвам се Изабел — представи се жената.

— Знам.

Жената отметна глава.

— Надписът на палтото — обясни Луиз. — Изабел Париш. Така ви намерих.

Изабел започна да опипва палтото и намери парчето плат, по лицето ѝ пробяга лека усмивка, когато видя надписа.

— Сигурно Клои го е сложила — каза тя.

— Внучката ви?

Луиз си спомни младата жена, която беше видяла да излиза от къщата.

— Не, приятелка. Казва, че сме съквартирантки. Голямата ми дъщеря Аби твърди, че съм прекалено стара за съквартирантки, според нея трябва да живея в някой от онези домове. Аз пък ѝ обяснявам, че там е пълно с похотливи старци.

Изабел намигна и насочи Луиз към кухнята, покани я да седне на стол до малка маса край прозореца. Кухнята беше подредена, стените бяха в топло жълто, шкафовете и чекмеджетата бяха боядисани в синьо. На хладилника имаше магнити от различни местни магазини, снимки на семейства като коледни картички и написано на ръка предупреждение: „Не забравяй вечерята!“

Изабел взе чайник и го напълни с вода, сложи го внимателно на котлона и завъртя копчето.

— Преди готвех на газ — обясни тя. — Дъщеря ми смята, че електричеството е по-безопасно.

— Хммм...

Няколко години преди майка ѝ да умре, Луиз беше отишла в къщата ѝ и завари газовия котлон включен, кухнята беше загрята от

пламъка му. На следващия ден ѝ купи електрическа печка.

— Но не е същото — продължи Изабел. — Обичах да пускам газта сутрин. Свистенето, което издаваше, като се запали, означаваше, че денят започва. Такива дребни неща имат значение. Когато станеш на моите години, ти остават само две-три големи неща и нямаш нищо против да чакаш малките. Разбирате ли какво имам предвид?

Луиз я погледна, не знаеше какво да отговори.

— И така... — Изабел наля гореща вода в две чаши и затършува в чекмеджето до печката, за да извади торбички чай. — Разкажете ми за себе си.

Луиз открай време мразеше този въпрос. По правило, щом хората чуеха, че е домакиня и дори не е майка, всякакъв по-нататъшен разговор секваше, събеседникът се оттегляше мислено, ако не физически. След такава среща тя се прибираше вкъщи и запълваше следващите дни със задачи и планове, нови платнени салфетки, изтривалка за задната врата... докато почти успееше да забрави отегчението, което беше срещнала. Разбира се, до следващия път, когато някой я попиташе.

— Аз съм пилот — чу се да казва.

— Браво на вас — усмихна се Изабел и Луиз почувства топлината на одобрението на старицата, макар да осъзнаваше, че няма право на него. — Винаги ли сте искали да се занимавате с това? — Изабел се наведе напред с любопитно изражение.

Луиз не отговори. Какво правеше? Не беше лъжкиня. Като дете никога не си бе съчинявала истории, за да се отърве от неприятности — дори не беше нарушавала правилата на родителите си, толкова сигурна, че нейното раждане е изразходвало до последната монета семейните пари, че няма с какво да заплати последиците от лошо поведение. И ето я тук, пробутваше на тази доверчива старица пълна измишльотина.

— Да — отговори накрая. — Винаги съм искала да летя.

Изабел кимна и сложи чаша чай пред Луиз.

— Знаете ли, като малка мечтаех да се занимавам с въздушна акробатика — сподели Изабел, като седна. — Сецате се, онези жени, които стоят върху малки самолети от гражданската авиация, с разперени ръце и развети коси.

Луиз кимна очарована, после се притесни. Това можеше да се окаже хлъзгав склон — скоро трябваше да говорят за самолети все едно знае нещо за тях. Майка ѝ би казала „така ти се пада, като лъжеш“. Може би просто трябваше да признае истината.

— Вместо това родих деца — добави Изабел.

— Колко? — поинтересува се Луиз. Ето това е, точно пред нея отново беше пътеката към нормалното. Щяха да говорят за деца, рецепти и всичко щеше да си е както преди.

— Три. Две момичета и едно момче. Е, те вече пораснаха, не са деца. Имат свои деца. — Гласът на Изабел имитира тон, който Луиз внезапно разпозна. — Идват от време на време в града, за да се уверят, че не съм си загубила напълно ума. Тази тревога всъщност не е лишена от основание.

Внезапният дързък проблясък на откровеност в очите на Изабел накара Луиз да сведе поглед към масата. Какво има в тази жена, запита се тя. Да говориш с нея беше като да шофираш нощем, без да знаеш къде отиваш, и изведнъж за миг виждаш нещо, което познаваш по-добре от себе си. Това я изкарваше от равновесие.

Отпи глътка от чая си и огледа кухнята. На плота видя купчина чинии и множество винени чаши.

— Ще празнувате нещо ли? — Луиз кимна към плота.

— О — усмихна се Изабел, леко засрамена. — Клои иска да ми организира тържество. Нарича го ритуал. Аз пък го наричам последно причастие, но тя не го намира за смешно.

— Ритуал?

— Да, непрекъснато говори за почитането на старите хора. Новият ѝ приятел се занимава с традиции, ритуали и прочее. О, боже — добави загрижено Изабел, като видя изражението на Луиз. — Да не би чайт ви да е изстинал?

— Клои си има приятел?

Изабел изглеждаше объркана за момент. Но после поклати глава, прочиствайки мислите си, и продължи бодро.

— Е, той всъщност не ѝ е още приятел. Явно нещо им пречи, но съм сигурна, че ще го преодолеят. Създадени са един за друг. Първоначално тя се притесняваше от разликата във възрастта, но аз ѝ казах, че няколко години не са от значение. Доверието и любовта са по-важни, не мислите ли?

— Да — мрачно отвърна Луиз. — Така е.

Луиз караше към вкъщи в спускащата се вечерна тъмнина, ръцете ѝ стискаха здраво волана. Почти чуваше гласа на майка си в ухото си, niskия дрезгав тон, с който обсъждаше поредното завоевание на баща ѝ. Когато Луиз стана на тринайсет и баща им най-сетне ги напусна заради жена, наполовина по-млада от него, майка ѝ бесня с дни.

— Мъжете просто искат животни за разплод — викаше тя, очите ѝ святкаха, но Луиз, залята от самоувереността на съзряването, погледна майка си и видя само жена, която смята, че може да задържи съпруг с коктейл от вина и горчивина. При нея щеше да е различно, знаеше го. И Луиз почувства първото бушуване на хормоните в кръвта си.

Първоначално беше ободряващо — ходеше по партита, оставяше се да бъде притискана към имитиращи дърво ламперии от момчета, чиито облечени в джинси слабини се бутаха в нея с изяществото на оборска врата, удряща се на вятъра. Тя отрано разбра какво искат те — и как да го държи съвсем близо, но извън досега им. Спомняше си, че чу за теориите на Фройд за завистта в гимназията и се разсмя на глас в час, което ѝ навлече укорителния поглед на учителя. Наистина кого заблуждават? Кое има по-голяма власт? Нещото, което блуждае, или домът, който то търси?

Знаеше го всеки път, когато усетеше бързите оценяващи погледи на мъжете на улицата, които я изучаваха — от горе до долу, проверяваха големината и тежестта на гърдите ѝ, широчината на ханша. Някои, изглежда, не съзнаваха действията си, но и те го правеха — цък, цък, автоматично като мигането.

Беше отхвърлила идеята за майчинството и се беше погрижила да се омъжи за мъж, който е съгласен с нея. Беше предпазила тялото си от издуването на бременността, от разкъсването на раждането. Посещаваше приятелки, които имаха деца, туловищата им бяха разлети и увиснали. Като се прибереше вкъщи, проверяваше тялото си в огледалото да се увери, че извивките ѝ са същите каквито бяха, когато се омъжи.

Но в края на краищата това не ѝ бе донесло нищо добро, нали? Дори го беше предвидила, наистина. Ал бе казал, че не иска деца, и това изглеждаше достатъчно вярно през първите години, когато нейното тяло стигаше и на двама им. Но след известно време тя започна да забелязва как очите му се размекват, като види бебе, или как се усмихва, когато по новините съобщават нещо за детската бейзболна лига. Беше решила, че е някакво временно хормонално смущение, което скоро ще бъде изместено от копнеж по малки червени спортни коли, но очевидно е подценила положението. Сега той беше намерил кой да му създаде семейство.

Луиз знаеше какво би казала майка ѝ, ако беше жива: „Ние сме в един и същ вагон за говеда, няма смисъл да си въобразяваш, че си различна.“

И явно не беше. Дори за Ал.

По радиото зазвуча песен, някаква тийнейджърка пееше за любов и че животът никога няма да я повали. Луиз рязко завъртя копчето.

* * *

Светлините премигнаха зад нея, чу скоростния вой на полицейска сирена.

Ставаше все по-хубаво и по-хубаво.

Тя отби. Мислено прехвърляше последните няколко минути. Дали беше пропуснала знак за стоп? Дали беше минала твърде бързо покрай училище? Щеше да оспорва минаване покрай училище, часовете отдавна бяха свършили. Но доби спокойно изражение, щом младият добре сложен полицай приближи прозореца ѝ.

— Какво съм направила? — попита тя с усмивка, която изразяваше любопитство.

— Знаете ли, че стопът ви не работи?

Луиз го погледна, в очите му се четеше само простият официален въпрос, погледът му не отиваше по-далеч от лицето ѝ и в този момент разбра какви са вариантите ѝ.

Трябваше да предизвика съжаление.

— О, наистина ли? — тя склучи загрижено вежди. — Толкова съжалявам, не знаех.

Изречението на полицая леко омекна.

— Да, не се притеснявайте. Майка ми е същата, никога не знае какво се случва с колата ѝ. Ще ви пусна този път, само обещавайте, че ще го поправите.

Луиз кимна разкаяно и мъжът се върна при колата си и потегли. Като я подминаваше, махна жизнерадостно. Мразеше го.

* * *

В продължение на дни Луиз дебнеше къщата на Изабел, наблюдаваше как нивото на активност се покачва. Гледаше как Клои влиза с торби с покупки, чуваше удари от чук, зърна необичайно висок младеж, вероятно внук, който изнесе огромен стол и кутии с боя в задния двор. Беше изкушаващо да прояви любопитство за подробностите, но продължаваше да бди в очакване на онова, което знаеше, че ще види.

И един ден дойде и завари къщата празна, имаше онова отекващо усещане за място, което наскоро е било претъпкано с хора. Луиз не знаеше какво да направи, но не желаше да чака, затова пое на обиколка из квартала. Когато зави на втория ъгъл, видя странно шествие — група от десетина души, заобиколили нещо, което приличаше на трон, вдигнат високо във въздуха. Настигна ги и видя възрастна жена, в която разпозна Изабел, седнала горе на стола. Под нея беше Ал, а до него — Клои, смееше се, лицето ѝ беше оживено от щастие.

„Ето, чу Луиз гласа на майка си, нали ти казвах?“

Разхожда се с часове, умът ѝ препускаше, студен и разгневен. Времето за вечеря дойде и отмина. Накрая мислите ѝ се забавиха достатъчно, за да се отправят краката ѝ към вкъщи. Там нямаше никого.

Отключи вратата към кухнята. Ключът заяде и тя го изтръгна с бързо отработено движение. Пристъпи вътре и се подпря на

затворената врата на празната си къща.

Това беше. Голямата американска размяна беше дошла в собствения ѝ живот — точно както майка ѝ бе предрекла. Беше отдала най-хубавите си години на мъж, който я изоставяше заради дете. За да направи дете.

— Луиз, ти си глупачка — каза тя и натисна ключа за лампата, разположена в средата на стаята. Крушката изпука кратко и угасна.

Клатейки невярващо глава, тя включи осветлението над кухненските плотове, отвори шкафа до себе си и се пресегна към горния рафт, където държаха крушките. Беше останала една кутия — дръпна я и тя се плъзна нежно под пръстите ѝ. Стоеше, гледаше тънката бяла кутия в ръката си, четирите ѝ отвора зееха умиротворено и свършено празни.

Издърпа стол до плота и се покатери, като се подпираше с ръка на шкафовете. Пресегна се към първата крушка от вградените лампи и бързо и решително я завъртя два пъти. На третото завъртване горещата крушка опари пръстите ѝ и тя се дръпна назад. Крушката падна и се разби шумно на парчета в плочките на пода.

Луиз погледна надолу шокирана. Къщата сякаш трептеше от звука. Ръбовете на счупената крушка ѝ намигаха, светли и проблясващи, примамливи като диаманти. Луиз бавно се усмихна.

Следващата крушка се приземи тежко, трясъкът беше силен и впечатляващ. После още една. Когато всички бяха счупени, тя слезе, парчетата пращяха под подметките на обувките ѝ. Мина през дневната, през кабинета, през банята, вадеше крушките от всяка лампа. Ако в стаята имаше килим, ги отнасяше в кухнята, парчетата се разбиваха едно в друго върху френските керамични плочки, които беше избирала три месеца.

Когато приключи и къщата потъна в пълен мрак, тя отиде в спалнята, пипнешком намери гардероба, където беше куфарът ѝ, извади го и го отвори на леглото. Прокара ръце по дрехите на закачалките. Пръстите ѝ разпознаваха всяка дреха — черната вечерна рокля за годишнини, панталоните в цвят каки, кашмирените жилетки, които и без да вижда, знаеше, че са в пастелни цветове или в тъмносиньо. Отвори чекмеджетата на скрина си, уханието на парфюма

й се надигна към нея от копринените комбинезони и камизоли. Не искаше нищо от тях. Напипа долното чекмедже и извади два чифта работни джинси. Стария си пуловер от колежа. Стария домашен халат на баща й, който беше намерила в кофата за боклук, след като той ги напусна.

Слезе на долния етаж, куфарът беше лек в ръката й. Спря в кухнята, опипом намери тefтера и химикалката до телефона и написа бележка — две думи. Сгъна листчето и написа от външната страна името на Ал. Остави го на масата, взе куфара и затвори вратата след себе си.

Когато приближи колата си, видя счупения стоп.

— Направо чудесно.

До нейната кола беше паркиран старият кадилак на Ал, гладките му сини перки се издигаха като крила. Размисли за момент, върна се в къщата и взе ключовете на Ал от кукичката до задната врата.

Багажникът на кадилака беше огромен, куфарът й плуваше в просторната му вътрешност. Седалките бяха с кожена тапицерия, износена от две поколения членове на семейството на Ал. Книгата за ритуалите още лежеше на пътническото място, Луиз я взе, хвърли я през рамо и тя се приземи глухо на пода. С лека доволна усмивка пъкна ключа и се загледа как цифрите на километража светват, проблясват като наниз нови пожари.

А маите заключвали грешните жени — спомни си Луиз.

На улицата зави наляво и тежко отпусна крака си върху педала на газта. Колата се гмурна напред в мрака.

ТРОНЪТ

През последните няколко дни светът беше чукане с чук и готвене. И гласове, отскачащи из къщата и двора. Когато синът на Изабел, Рори, беше малък и лесно се объркваше от звуците, тя му казваше да мисли за шума като за танц на въздуха, който отмерва ритъма с невидими крака. Изабел не беше танцувала от години, но краката ѝ още знаеха какво да правят; ръцете ѝ още можеха да се придвижат точно до височината на дясното рамо и на вдигнатата лява ръка на приятеля ѝ от колежа, онзи, чието име беше забравила, дълго преди да започне да забравя, онзи преди мъжа, който се превърна в неин бивш съпруг — който не танцуваше, въпреки че го беше направил на сватбата им, което го превръща в танцьор, опита се да му каже тя, но той не го приемаше, отричаше го дори тогава.

— Мамо! — чу глас зад себе си — в него присъстваха глъчът на детството, устни, станали морави от затоплени от слънцето къпини, вежди, склучени, за да се фокусира по-добре буболечка на двора. Розови къси панталонки. Руса коса като птиче гнездо. Отвращение от орехи, разтопено сирене, грейпфрут.

— Мамо!

Дъщеря ѝ стоеше зад нея. Пораснала, облечена в панталони в цвят каки и мек кафяв пуловер. Изабел забеляза с удоволствие, че косата ѝ е сресана, така и трябваше. Аби беше лекарка, практикуваше от известно време. Педиатър. Значи младежът, застанал до нея, би могъл да е пациент.

— Мамо, помниш ли Рори.

Рори, помисли си Изабел, синът ѝ, и я обля вълна на щастие. Не, нещо не беше наред. Това не беше нейният Рори, той беше пристигнал тази сутрин и във всеки случай беше по-възрастен от това момче. Това беше Рори на Аби. Всички смятаха, че е толкова сладко да кръщават децата си на роднини, нямаха представа какви трудности ще създаде. Освен, разбира се, ако не кръщаваша всички с едно и също име. Беше

виждала такива семейства. Един Боб след друг, докато целият плувен басейн се напълни. Боб. Боб. Боб.

— Да — отвърна Изабел. — Естествено.

И ги прегърна — прегръдката на Аби беше толкова колосана и бяла, че Изабел тайно провери дали дъщеря ѝ не носи лекарската си престилка. Рори, висок, с мускусната момчешка миризма, я задържа по-дълго, отколкото тя очакваше, оставяйки я благодарна, с глава, притисната тихо в гърдите му.

— Ти трябва да си Рори. — Изабел чу гласа на Клои да приближава към тях.

— Луси ще дойде ли? — обърна се Изабел към Аби.

— Не, мамо, тя е в Австралия, не помниш ли? — Аби се огледа в дневната. — Несъмнено си добавила цвят — каза на Клои.

— Решихме, че ще е забавно — усмихна се Клои. — Ще изрита през вратата зимната тъга, нали разбираш.

Изабел погледна оранжевата стена зад белия си стол, голямата зелена възглавница на седалката му. Вилата ѝ на плажа беше почти изцяло бяла, стените и мебелите улавяха светлината, която се отразяваше от водата навън, докато Изабел едва успяваше да открие разликата между вътре и вън. Няма за какво да се хванеш, дори да искаш, а навремето тя и не искаше. Сега прави това по цял ден, помисли си, зелената възглавница на стола беше приветстваща като сигнален фас. Фар. Сигнален фар.

— Днес яла ли е нещо? — попита Аби.

— Изабел ли? — не разбра Клои.

— Ами да, ядох — обади Изабел. Кексчета с боровинки, които избухнаха топли в устата. Кафе, черно, във висока бяла чаша, контрастът между цветовете беше отчетлив и красив.

— Имаш ли багаж в колата? — попита Клои дъщеря ѝ, като погледна, към улицата.

— Не. Не можем да останем — утре цял ден имам пациенти. Полетът ни е по-късно довечера. Но искахме да сме тук за големия ден на мама — Аби се пресегна да потупа Изабел по рамото.

Изабел погледна Рори, той улови погледа ѝ и тя му намигна. Очите му се разтвориха широко от удоволствие.

Изабел стоеше в кухнята. В дневната имаше хора, няколко гласове се припокриваха във възбудата си, разбиваха се един в друг като вълни. Аби се беше подпряла на хладилника, говореше за нещо, за кола, която имала, докато учела в колежа. Жълта. Малка.

— Мамо, спомняш си...

Защо хората казват това само когато знаят, че не си спомняш, зачуди се Изабел. В думите им се подразбираше идеята за воля — би могъл, ако искаш. Все едно искането има нещо общо.

В съзнанието на Изабел изникна картина — бащата на Аби държеше велосипеда ѝ отзад, помощните му колелца наскоро бяха махнати. „Можеш да го направиш“ — увещаваше я той, на което тя отвърна с паническо „не, не мога“. Той я пусна и я бутна, а Аби само за да му докаже, че греши, падна шумно на тротоара. Години наред имаше белег на коляното.

Изабел отиде при печката и вдигна празния чайник.

— Нека аз, мамо.

Аби взе чайника от нея и с лакът завъртя кранчето на чешмата. Водата потече вътре, плискаше се в стените. Докато чайникът се пълнеше, Аби взе гъба и започна да бърше повърхността на котлона, после близките плотове.

— И така — подхвана тя в такт с бърсането, — уговори ли среща с брокера на недвижими имоти, когото намерих за вилата?

Изабел наблюдаваше дъщеря си, бързите ѝ движения. Беше като анимационен герой, прелитащ със свистене наоколо, докато прави пълна обиколка с всяко бръсване на гъбата.

— Не. Още не.

— Мамо, важно е. — Докторският глас на Аби. Чайникът бе поставен върху котлона.

— Ще го направя.

— Кога?

От мига, в който се роди, Аби като че ли винаги искаше да знае кога ще се случат нещата. Кога ще пристигне Дядо Коледа — не просто довечера или утре сутрин, а точния час. Кога ще започне училище. Кога ще ѝ дойде цикълът. Рори я наричаше Ходещ органайзер. Дори в колежа казваше, че няма нужда да си носи календар, просто може да се обади на по-голямата си сестра и тя ще му каже къде и кога трябва да бъде. Кое то, разбира се, влудяваше Аби.

— Мамо?

— Да?

— Кога? Дай ми дата.

Само след миг, помисли си Изабел, Аби ще започне да брои до три. Едно. Две. Три.

Чайникът изсвири.

— Какъв чай искаш, мамо? — Аби беше застанала до шкафа с едната ръка на вратичката му.

— Чай? — Изабел погледна Аби.

Клои извика всички в дневната. Изабел седеше на белия си стол и ги наблюдаваше как влизат — Аби и двамата Рори. Том от курса по готварство. Високото момче Финеган, което трябваше да е гадже на Клои, но още не беше, и Ал, който заедно с Клои беше започнал цялата тази суетня с ритуала, въпреки че Изабел не можеше да каже как точно се е случило това.

Напоследък Изабел беше свикнала с изненади, да си играе на криеница със света. Дори не се налагаше да брои, преди думите и идеите, лицата и спомените да се разбягат в ъгли, където тя не можеше да ги намери. Понякога се връщаха, но друг път просто изчезваха. На Изабел ѝ харесваше да си мисли, че някои от тях са се намерили, завързали са приятелства и са излезли да пият кафе или са се скрили зад дивана и се любят. Беше за предпочитане пред мисълта, че никога няма да се върнат.

— Преди два месеца — обърна се Клои към събралите се хора — започнах да мисля много за ритуалите благодарение на Ал, който е тук, сред нас. С приближаването на рождения ден на Изабел исках да изпълня някакъв ритуал, който да почетете тази чудесна жена, с която живея. Ал откри един страхотен, но искам той да го обясни.

Ал се изправи, видимо доволен да бъде поканен да говори.

— Ами, неварите от Катманду вярват, че колкото повече остарява човек, толкова по-близо е до боговете. Ритуалът, който ще изпълним днес, има за цел да помогне на Изабел да се приближи малко повече.

Изабел не беше сигурна как да приеме това, звучеше сякаш възнамеряват да ѝ видят сметката.

Синът ѝ Рори се надвеси над нея.

— Не се притеснявай, мамо — каза ѝ с усмивка, — аз ще те пазя. Ал изглеждаше смутен.

— Ще ми се да можех да ви прочета описанието, но оставих книгата в колата си. А колата ми е вкъщи, защото жена ми счупи стопа на нейната и аз оставих своята, в случай че...

Той се огледа из стаята, сякаш се надяваше, че стените могат да спрат думите му.

Лилиан от мястото си при вратата пристъпи към кухнята.

— И така — подзе тя, — Ал и Клои са запланували малко приключение за по-късно, но някои от вас са пътували дълго, за да стигнат дотук, затова решихме да обърнем традицията и първо да се почерпим. На бюфета има чинии и храна. Чувствайте се като у дома, обслужете се сами и си намерете място на масата.

Изабел се огледа. Можеше да помирише храната. През последните няколко сутрини Клои и Лилиан готвеха в кухнята ѝ, преди да отидат в ресторанта. Изабел седеше на стол край масата, режеше оранжеви скиптри от моркови, мажеше тигани с масло, правеше каквото ѝ възложат. Наблюдаваше двете жени, техните думи и движения се преплитаха едни в други. Казаха, че работата на Изабел е да ги развлича, и тя им разказваше истории от детството си, за летата във вилата с родителите и братята си, август се разгръщаше пред нея, облят от слънце и безкраен. Истории за децата ѝ като малки, техните заоблени телца едва побираха личностите им, които цъфтяха, проблясваха и се разтапяха в нея. Разказваше за живота си, след като всички си тръгнаха — децата и съпругът ѝ заминаха да търсят нов и вълнуващ живот, а тя се бе върнала във вилата, за да намери своя.

Учуди се колко бързо спомените изплуват на повърхността в топлината на кухнята, колко ясни и ободряващи са. На моменти се надяваше, че празнуването, както Клои го наричаше, ще бъде просто поредица от утрини в кухнята.

Внукът Рори се приближи към мястото на Изабел на масата с две чинии.

— Мама каза, че ще ти хареса. — Той сложи едната чиния пред нея.

Изабел погледна към малка купчинка неподправени марули, парче пилешко с внимателно отстранен сос. Беше видяла бюфета, претъпкан с ястията, които Лилиан и Клои бяха създали през последните три дни — пилешко в сос от портокал и чесън, рукола с кръгчета козе сирене, мариновано в зехтин с малко лимонова кора. Прясна фокача, поръсена с едри бели зърна сол. И любимия ѝ десерт — топъл пудинг с банан и шоколад, гарниран с млечен крем. Как може някой, изправен пред такъв избор, да успее да предложи такава скучна чиния с храна? Беше впечатляващо.

А чинията на Рори беше препълнена като на ратай, щедри количества от всяко ястие покриваха кръглата бяла повърхност.

— Искаш ли моята? — попита той, като видя изражението ѝ.

Тя кимна утвърдително.

Рори се засмя в отговор.

— Добре, но ако ни хванат, ще кажа, че ти си я взела.

— Може да кажеш, че не съм знаела какво правя.

Те скришом си размениха чиниите. Рори отнесе нейната в кухнята, след малко излезе с празни ръце и отново се нареди на опашката.

Докато чакаше останалите да дойдат на масата, Изабел си взе хапка от пудинга, който се разтопи върху езика ѝ. Опита козето сирене на тънка препечена филийка и пилешкото, цитрусовият плод отскочи от чесъна. Ядене отзад-напред, помисли си тя с удоволствие.

Рори се върна и се настани до нея.

— По-добре ли е?

— Да, благодаря ти.

Те се хранеха в дружеско мълчание.

— Рори — усмихна се Изабел, — извинявай, че не те познах оде.

— Раста наистина бързо — отвърна той непринудено. Отърва я от неудобната ситуация, освободи я от кукичката. Тя почти почувства как се измъква от нея, усети разкоша на широкото открито море, в което да отплува.

— Ах... — Изабел дръпна мислите си обратно. Това беше внукът ѝ. Рори.

Погледът му срещна нейния.

— Какво е? — попита той.

— Това ли? — посочи тя главата си.

— Ами да.

Странно е, че питаш, казваше майка ѝ. Беше вярно, защото всъщност никой никога не го правеше. Хората предпочитаха да не питат — казваха колко отслабва паметта им, как не могат да се сетят някоя дума или номера на социалната си осигуровка, търсеха сравнение, което да им помогне да се почувстват по-добре, или искаха да се уверят, че няма скоро да им се наложи да се грижат за безмозъчна възрастна жена. Но никой никога не питаше. Нито дори лекарите. Понякога изглеждаше, че единственият истински разговор, който води напоследък, е със самата болест и той като че ли никога няма да спре.

— Нещо като таванска стая — каза тя на Рори. — Вътре са всичките ти вещи, но някой продължава да хвърля празни кутии и одеяла и невинаги можеш да намериш каквото търсиш.

Рори кимна. Той имаше такива шкафове, сигурна бе Изабел. Като нейния Рори, когато беше по-малък. Пълни до пръсване.

— Страшно ли е? — поинтересува се внукът ѝ.

— Да.

Може би не биваше да го казва, той беше още тийнейджър и нямаше нужда светът да го притиска така отблизо. На Аби не би ѝ харесало. Но думата беше във въздуха и в яснотата на нейната откровеност Изабел се чувства себе си за пръв път от много време. Хей, ти, здравей, каза си тя. Ето те.

Синът ѝ Рори стана от мястото си, вдигнал чаша с вино.

— Според мен поводът е подходящ да се разкажат някои истории.

— И ти ще започнеш — добави Изабел с усмивка.

Беше също, както някога, когато беше малък и печелеше време вечер, докато тя седеше край леглото му. „Според мен поводът е подходящ да се разкажат някои истории“, казваше той, знаейки, че думите ще я заразят, ще ѝ помогнат да загърби деня.

— Спомням си една случка с мама — започна Рори и погледна с нежност Изабел. — Беше през лятото, бяхме във вилата, само ти и аз. Бях на около пет години и ти каза, че съм достатъчно смел да видя нещо специално. Заведе ме на приборя и вдигна един камък. Отдолу

имаше малка локва и в нея видях две от онези ужасни риби със зловни, отвратителни физиономии.

Рори огледа събралите се около масата и продължи:

— Обясни ми, че са морски кучета и че ако сме много тихи, можем да ги чуем как лаят. Каза, че не са ядосани, само са уплашени. И че ако искам, мога да бъда техен закрилник и те ще си помислят, че съм магьосник. Спомням си, че взех камъка и го върнах на мястото му внимателно, защото бях Краля на морските кучета.

Изабел си спомняше слънчевите лъчи, които загаряваха камъните, а те на свой ред при прилив затопляха водата. Рори, застанал до нея, как постоянно иска да се пресегне и да докосне всичко, да научи скритата му история. Гордостта, изписана на лицето му, когато камъкът покри отново рибите.

Не друг, а Рори дойде да ѝ помогне да ремонтира вилата след развода. Тогава беше в колежа и пристигна с началото на лятото, ококорил очи при вида на майка си с чук в ръка. Поправиха покрива, изградиха наново стъпалата към верандата, ядяха вечерята си с ръце, докато седяха на дънер на плажа, и оставяха трохите да падат по камъните, където птиците щяха да ги намерят. Говореха до късно през нощта и отделните езици на майка и дете преляха в речник, общ за двама им. Дори след като той си тръгна през есента, тя продължаваше да усеща присъствието му.

От отсрещната страна на масата се изправи Клои.

— Една вечер, не най-хубавата в живота ми — обърна се тя към Изабел и леко сви рамене, — аз се разделих с приятеля си, беше десет часа вечерта, а не знаех къде да отида. Бях те возила до вкъщи веднъж след курса по готварство на Лилиан. Седяхме в колата и разговаряхме и ти каза, че винаги съм добре дошла в дома ти. Не бях съвсем сигурна дали действително го мислиш, но дойдох. И те видях в градината с челник. — Клои се засмя. — Беше януари и беше адски студ, но ти беше там, цялата опакована, покриваше розите си, за да не измръзнат. Покани ме вътре и ми направи чай. И ето ме тук.

Клои седна и протегна ръка към Изабел. Изабел усети как в другия край на масата тялото на Аби се напруга.

Интересно е какви деца те избират, помисли си Изабел. Някои идват чрез тялото ти, други пристигат в кола посред нощ. Понякога тези, които ползват собствен транспорт, са по-лесните.

— Мило момиче — каза Изабел и стисна с пръсти пръстите на Клои.

Аби избърса устата си със салфетката и се обърна към гостите.

— Тази седмица мислих много за спомените си с майка ми. Как печеше шоколадови сладки с орехи в десет сутринта, как приготвяше една вечеря за нас, децата, и друга за татко, който се прибираще късно. Промъквах се долу, когато се предполагаше, че вече спим, и ги слушах как се хранят заедно.

— Знам — обади се Изабел.

Смутена, Аби млъкна, погледна майка си за миг и продължи:

— Но реших, че най-яркият спомен за майка ми е посещението ѝ при мен, след като продаде къщата ни. Това беше първият път, когато мога да си я спомня истински щастлива.

Аби е станала по-деликатна с годините, отбеляза мислено Изабел, но от друга страна, Изабел никога не беше потискала непокорната ѝ жилка, при все че това непокорство на моменти се проявяваше в сприхавост. Но когато Аби се роди и Изабел видя искриците на интелигентност в очите на бебето си, разбра, че повече от всичко иска дъщеря ѝ да има собствен живот — да прокара свои граници. Проблемът, даде си сметка Изабел, е, че винаги е смятала, че тя самата ще има такива граници, но далеч не беше така.

Но тя не можеше да е в тях, нали? Дори не трябваше да си го помисля, ако беше човекът, който не се предполага да бъде дъщеря ѝ. Отрицателният пример, държан на една ръка разстояние. Единствената надежда беше, че късогледството, което идва с възрастта, накрая ще накара Аби да приближи отново нещата към себе си. Ала явно Изабел остаряваше по-бързо от нея.

— Шоколад?

Изабел чу гласа на малкия Рори до себе си. Погледна и в протегнатата му ръка видя кръгъл поръсен с канела шоколадов трюфел.

— Много ти благодаря, това наистина ни е от полза.

На минаване покрай откренатата врата на спалнята Изабел дочу гласа на дъщеря си, говореше с някого. Не беше никак доволна.

— Какво имаш предвид?

Вторият глас беше по-нисък, уморен. Рори. Нейният Рори. Изабел спря.

— Стига, Рори — Краля на морските кучета? Господи, и без да изпадаш в носталгични спомени, ми е достатъчно трудно да я накарам да мисли за продажбата на онази вила.

— Може би не смятам, че това е решението.

— Нима? И откъде точно ще дойдат парите за дългосрочни грижи? Тя минава към втора фаза. Ако беше погледнал, щеше да го видиш. Почти не говори — днес дори не позна собствения си внук.

— Може би не иска да продава вилата.

Рори понижи глас. Изабел познаваше този тон — разумност, която едва прикрива съпротивата на сина ѝ. Спомни си петгодишния Рори в местния плувен басейн, не искаше да се прибира, зяпаше червените си сандали, сякаш напълно бе забравил как да ги обуе.

— Не виждам защо да не я продаде. Нямахме никакъв проблем да продаде къщата.

— Боже, Аби, кога ще престанеш с това? Ти беше в колежа.

— В медицинския университет.

— Това имам предвид. Не е продала къщата, докато си била бебе.

— Но това беше *нашата* къща.

— Татко я *напусна*, не помниш ли? Ние също, ако става въпрос. Трябваше да остане там, в случай че поискаш да се отбиеш? Колко пъти годишно я посещаваш, Аби? Кога за последно е виждала Рори? Нищо чудно, че не го е познала.

— Имам практика, за която трябва да се грижа. — Гласът на Аби беше като бодливо прасе. — И синът ми е в гимназията, има много задачи. Освен това не искам да я виждам такава.

— Защото ще стане по-добре ли?

Изабел стоеше край вратата, слушаше децата си. Все едно ѝ бяха родители. Внезапно мислено видя Аби като съвсем малка, бясна от ограниченията, които ѝ налага възрастта ѝ, от това, че майка ѝ се отнася към нея като към дете. Сега си бяха разменили ролите.

Изабел беше прочела много повече за болестта, настанила се в мозъка ѝ, от написаното в брошурите, които ѝ беше дала дъщеря ѝ. Знаеше какво да очаква, бавното разплитане на живота ѝ. Веднъж беше минавала през лабиринт, в Англия, по време на медения си месец, преди повече от петдесет години. Краката ѝ бяха следвали линиите, които я водеха назад и напред, назад и напред, сякаш безкрайни,

докато достигна до центъра — и след миг осъзна, че ще трябва да започне отначало, да повтори същото на излизане.

В крайна сметка най-трудната част беше това, че знае, че ще си размени местата с децата си, ще загуби всяко умение, което някога е придобила. Щеше да се откаже от копчетата. От вилиците. От разходките сама. От думите на всички книги, които беше прочела, които щяха да се изплъзнат от съзнанието ѝ, докато спи, докато закусва или отива да отвори входната врата. Беше чула, че здравната застраховка покрива настаняването в дом само когато си стигнал до пет думи. Колко време ще отнеме, чудеше се тя, докато последва пътеката в лабиринта, водеща навън, до безсловесността? Какви щяха да са последните пет думи? А шестата?

Беше прочела, че един ден няма да познава децата си, това вече беше невъобразимо. Не можеше да си представи колко надалеч ще трябва да се разплете животът ѝ, преди да го оставят, преди тя да ги остави.

Но, помисли си Изабел, докато слушаше децата си, напоследък имаше моменти, когато може би беше по-лесно да не знае кои са. Да чува думите им като думи на непознати.

— Изабел?

Изабел се обърна и видя Лилиан, застанала зад нея.

— Би ли ми помогнала в кухнята? — попита Лилиан и Изабел кимна.

Кухнята беше блажено притихнала, плотовете бяха покрити с остатъците от обяда. Лилиан пусна водата в мивката, прибави препарат и започна да пренася в нея чинии и лъжици за сервиране, чаши и купички. Изабел взе гъба и се захвана да мие, а чистите чинии редеше да се сушат. Двете не разговаряха, чуваха се само звуците на плискаща вода, приглушеното тракане на стъкло в керамика, докато съдовете се наместваха един до друг под повърхността от мехурчета. Приятно е да държиш разни неща в ръце, помисли си Изабел. Водата беше топла. Знаеше какво прави и тялото ѝ бе залято от облекчение.

Тя извади от сапунената вода една купа, бяла, с кант на сини цветя. Изненада се. Не я беше виждала от години, някой навярно я е изровил някъде дълбоко от шкафовете или я е взел от горния рафт в

гардероба. Купата често изчезваше и се завръщаше, когато най-малко я очакваш.

Изабел я видя за пръв път, когато заведе трите си малки деца във вилата на семейството си на ваканция, за която се надяваше, че ще се превърне в ежегоден летен обичай. Бащата на Изабел беше починал, скоро след като се роди Рори, а братята ѝ, които по това време живееха на Източното крайбрежие, казаха, че вилата не ги вълнува особено — отношение, което споделяше и съпругът ѝ Едуард. Но Изабел си спомняше как лятото във вилата е белязало движението напред на детството ѝ, снимките, които родителите ѝ бяха правили през всичките онези години — възрастта на децата се определяше по-късно от банските костюми, прическите, височината, меняща се спрямо оградата на голямата веранда пред къщата, която децата обичаха, нищо че трески от дъските ѝ се забиваха в стъпалата им. Изабел искаше вилата и накрая Едуард отстъпи.

Купата не беше сред съдовете във вилата, когато Изабел беше дете, но беше там, когато дойде с децата си — в средата на масата, празна, готова за едри тъмни гроздове, за детска колекция от камъчета за желаня, въобще, както се оказа, за всичко.

— Това е *моята* купа! — обяви радостно седемгодишната Аби и така и стана.

Нямаше значение, че е с размера на фруктиера, че не е предназначена за всекидневна индивидуална употреба; нямаше значение, че детската порция от зърнена закуска изглеждаше миниатюрна, сгущена на дъното на купата като порцион по време на война, което водеше до постоянни разправии колко пълна трябва да бъде. Аби разпалено спореше за съвършенството на купа, пълна до половината и не повече, за ползата от допълнителна залята с мляко зърнена закуска — ако остане, а нямаше да остане, несъмнено можеха да я дадат на бездомната котка, която Аби беше зърнала, докато разтоварваха колата, и която със сигурност щеше да ги обикне, ако я хранят.

Купата беше с Аби през целия август. Беше идеалната форма за основата на пясъчни замъци, огромен плосък морски таралеж можеше да се побере идеално върху opakата страна на дъното ѝ, без да остане нито сантиметър. Ако не беше нужна за ядене на супа на обяд, можеше

да стои навън цял ден — импровизирано езерце, което би могло да привлече невиджани до този момент насекоми.

Когато пристигнаха следващия август, купата загадъчно беше изчезнала. Аби и Изабел претърсиха всички шкафове и Аби се цупи два дни, докато във вилата надолу по пътя не се нанесоха нови хора с осемгодишно момиченце, което се превърна в най-добрата приятелка на Аби за остатъка от лятото.

Един ден, докато Изабел седеше на плажа и строеше пясъчен замък с Рори и Луси, дъщеря Аби да разказва на приятелката си:

— Нали знаеш, че вълните идват навътре нощем? И една вечер малко момиче оставило красива бяла купа на плажа, дошла вълна и я отнесла надалече. Приличала на луна, която се носи посред океана. И единствено луната знае къде е отишла, защото само луната може да се вижда във водата.

Изабел, която беше чула как вълшебството напуска въображението на дъщеря ѝ, докато решително пораста, слушаше сякаш това са последните ясно доловими звуци на радиостанция, която скоро ще е извън обхват.

В крайна сметка вилата беше семеен обичай само за няколко години. Едуард твърдеше, че не може да си взима толкова голям отпуск през лятото; Аби заяви, че иска да отиде на лагер по езда, а Луси, за да не изостане, настоя да се присъедини към нея. Три лета по-късно във вилата ходеха само Изабел и Рори — докато Рори откри футбола и вилата се превърна в повод за ежегоден спор с Едуард, когато дойдеше времето да се плащат данъците за имота.

След развода, след като семейният дом бе продаден, Изабел се върна във вилата. Когато пристигна, без дори да е сигурна защо е там, шокирана от занемареността, в която бе потънала къщата, тя видя купата да стои по средата на масата. В края на краищата всичко беше наред.

Удивително е колко много спомени могат да се съдържат в една купа, помисли си Изабел, потопила ръце в топлата вода. Нещата — купа, снимка, мирисът на анасон или талк, можеха да съдържат спомени, сякаш нейният ум, знаейки, че не може да задържи всичко, ги е прибрал някъде на сигурно място. Имаше дни, в които обикаляше из къщата, гледеше един след друг предмети, проверяваше дали вътре чака история. Умовете обаче, беше осъзнала, повече приличат на

катерици — постоянно забравят къде са скрили онова, което ще ги поддържа живи през зимата. В последно време беше малко чудо да попадне на скривалище и да почувства как спомените се разтварят пред нея, ясни и ярки, солидни в ръката ѝ като предмета, от който идват.

Изабел се обърна към Лилиан и в новата мекота на лицето ѝ, в погледа — донякъде обнадежден, донякъде тъжен, внезапно долови някакъв спомен. Сети се за посещението в кабинета на лекаря си преди толкова много години, неговото заключение, очите му, които следяха реакцията ѝ, докато тя се стараше да добие изражение на въодушевление, дори щастие, а вътрешно мислите ѝ препускаха — как ще се справя, не знам какво да правя, не съм готова да бъда майка. Едва новината за второто бебе успя да посрещне с несдържана радост.

— Ах... — тя сложи ръка на корема на Лилиан.

Очите на Лилиан се изпълниха с изненада, после със сълзи.

Откъм кухненската врата долетя шум. Двете жени се обърнаха, мокрият отпечатък от ръката на Изабел още личеше върху ризата на Лилиан, и видяха Том на прага объркан и в следващия момент внезапно осъзнал. Преди да успее да каже нещо, Аби мина покрай него и влезе в кухнята.

— Мамо, празненството е в твоя чест — не бива да чистиш! — Тя грабна купата от ръката на майка си и я сложи да се отцежда. — Сега бягай при гостите си.

Клои пляскаше с ръце, за да привлече вниманието на присъстващите.

— Време е за приключение. Последвайте ме.

И поведе гостите през задната врата.

Когато излезе на задната веранда, Изабел погледна градината си. Пред нея се издигаше някакъв предмет, но как да го наречеш, чудеше се Изабел. Трон с парапети? Беше виждала такива изображения в книгите, седналите хора изглеждаха като кралски особи или поне богати и могъщи.

Но Изабел не можа да не се усмихне на това колко различно изглеждаше нещото като трон от тронове, които беше виждала, те приличаха повече на изкусно украсени кутии, обгръщащи човека в

завеси и загадъчност. Този стол беше отворен към небето, силен и висок. И украсен. О, небеса, как само беше украсен. Изрисувани сини вълни се къдреха нагоре по краката му, облаци се надигаха върху облегалката и изчезваха над горния парапет. Отвесните подпори на облегалката бяха превърнати в два бора, извисяващи се към небето, а отгоре пърпореха сини, зелени и сребърни ленти. Парапетите, които минаваха под стола, бяха изрисувани с картини на гъски, шиите им бяха опънати, крилата — разперени.

— Има две стъпки към ритуала — обясни Клои. — Изабел, би ли заела мястото си.

Клои придружи Изабел до трона, Изабел се повдигна на пръсти и седна върху ярко боядисаната му седалка, краката ѝ висяха малко над земята. Като дете, помисли си. Трябваша ѝ само балони.

Лилян донесе бялата купа и я сложи в краката на Изабел. Изабел видя сините цветя по ръба, вътре имаше нещо бяло. Мляко? Много мляко. Прекалено много за зърнена закуска, това беше сигурно.

— Едно от най-важните неща в ритуала е грижата за възрастните, — каза Клои.

Тя се пресегна и отлепи лепенките на пурпурните маратонки на Изабел. Изабел си спомни как се учеше да си връзва обувките — баща ѝ, надвесен над връзките, ѝ разказваше историята за зайчето, което тичало около дървото и влязло в дупка. Още можеше да усети синьото ухание на одеколона му, колосаната му празнична бяла риза. Можеше да си спомни собствените си ръце години по-късно, този път учеше своите деца, лицата им бяха вдигнати към нея, гледаха я като магьосник, докато стягаше връзките. Как така още можеше да види ръцете си да се движат през времето и пространството, всяка подробност беше ясна и на фокус като в образователно филмче, но не можеше сама да извърши това действие? Идеше ѝ да заплаче от яд.

Двете с Клои бяха купили пурпурните обувки преди няколко месеца. Клои се прибра веднъж вкъщи и завари Изабел да седи на белия си стол, пръстите ѝ бяха схванати от опити да си връже връзките. Клои я заведе на пазар и двете си купиха маратонки с лепенки. Клои се смееше и обясняваше на Изабел, че вече са готови за маратон, което беше мило от нейна страна. Разбира се, през повечето време Изабел оценяваше тактичността на Клои, но понякога беше все едно покрива счупен стол с нова тапицерия.

Клои събу обувките и чорапите на Изабел, остави краката ѝ боси на следобедната светлина. Вените изпъкваха, костите на палците ѝ се виждаха през кожата като планински вериги на топографска карта. Това учудваше Изабел всеки път, когато ги види. През годините беше свикнала с ръцете си, остаряването напредваше по тях като прилив, отпускаше кожата, разширяваше кокалчетата. Но краката се криеха, излизаха рядко, обикновено набързо, преди да си легне. Беше време, когато краката ѝ бяха месести, напращели, ноктите бяха червени (не можеше да си спомни как се казваше цветът), само върхът на палеца ѝ се подаваше закачливо през прореза на черните ѝ сандали и привличаше вниманието на Едуард на танците в колежа. Тогава не танцува с нея, но я наблюдава, очите му бяха притегателен център от другия край на помещението, и ѝ костваше съзнателно усилие да не гледа край партньора си и да среща погледа му, който искаше... какво? Тя не знаеше точно, но това го направи толкова по-привлекателно. Той беше така уверен, изглеждаше, че не е необходимо тя да знае.

Понечи да разкаже това на Клои, но докато Клои потапяше дясното ѝ ходило в купата, мислите ѝ се изплъзнаха от съзнанието ѝ, заменени от приятното усещане на ръцете по кожата, на студеното мляко, по-меко от вода, по-гъсто. Нейното собствено мляко беше гъсто, богато. Веднъж, докато кърмеше Аби, сложи малко в чаша и го опита, но не каза на никого. Удиви я какво бе създала.

Ръцете на Клои се движеха нежно по изпъкналостите и извивките на краката на Изабел, по ноктите ѝ. Кралско червено. Това беше цветът.

— Така — Клои подсуши с кърпа краката на Изабел и ѝ нахлузи чифт меки нови чорапи. — Готови ли сте всички?

Двамата Рори, Ал и Финеган пристъпиха напред, всеки от тях застана до единия край на парапетите на трона.

— Хм — сухо изсумтя Клои, вдигнала поглед към извисяващата се фигура на Финеган. — Ще се наклони на една страна.

— Схванах проблема — обади се Аби, пристъпила напред. — Мисля, че мога да нося собствената си майка.

Финеган се отмести, застана до Изабел, която се пресегна и го потупа по ръката да го успокои.

— Не се притеснявай.

Клои им хвърли поглед.

— Едно, две, три — преброи Ал и тронът бе вдигнат във въздуха, понесен из градината, през портата и навън, в квартала.

Изабел се взе на трона си, хваната за подлакътниците му, усещаше как клатенето му преминава в по-предвидимо темпо, когато носачите приспособиха крачката си един към друг. Почувствала се поудобно, тя се огледа наоколо, изненадана да види света от нова гледна точка. Мислеше си, че е приключила с това. Цял живот растеше по висока, а в последно време се смаляваше. Но това беше различно, внезапно издигане до неочаквана височина. Изведнъж виждаше пъпките на черешовите дървета около себе си, можеше да усети енергията, насъбрана в тях, букет от фойерверки, чийто фитил вече е запален. Можеше и да ги помирише, фина есенция от розово и бонбони, сладостта се усилваше от уханието на бавно затоплящата се земя под тях.

Погледна към Финеган, който крачеше близо до нея, очите им бяха на почти едно и също ниво.

— Добре дошла в моя свят — усмихна се той.

Докато минаваха по улицата, съседите излизаха от къщите си да наблюдават шествието, възрастните тихичко коментираха помежду си. Децата й подвикваха зарадвани, молеха я за едно кръгче, искаха да бъдат на нейното място. Изабел ги гледаше с благоговение. Те се движеха през света и миговете се въртяха около тях, леки като семена на глухарчета, някои оставаха, други не. Но и на децата им предстоеше да се научат да ги е грижа. Изабел си помисли колко е нечестно, че започваш да губиш спомените си, без да губиш желанието да ги задържиш. Но това, разбира се, също предстоеше.

Понякога я удивяваше усилието, което й коства, да се задържи в настоящето. На моменти имаше чувството, че умът ѝ просто се е отворил към стихииите — образът на цветната леха на майка ѝ се смесваше със сините очи на касиерката в хранителния магазин пред нея; внезапно ненасочено чувство на похот протичаше през нея, докато стоеше под душа. Понякога ѝ отнемаше време да осъзнае къде е отишла. В онези моменти се чудеше колко ли време ще мине, докато вратата на ума ѝ просто остане отворена.

Проблемът не беше толкова, че от време на време смесва минало и настояще, колкото непоклатимата тревожност, че не прави каквото се очаква от нея, бремето на съвременния свят с неговите изисквания да

следва криволичещата пътека на разговор или да прибира кутията с мляко в хладилника. По странен начин това ѝ напомняше за онези дни, когато беше по-млада, омъжена, когато обуваше найлонови чорапи и приготвяше вечерята на Едуард, а всъщност единственото, което искаше, бе да сложи ръце в детските боички и да почувства хладната влага да се процежда между пръстите ѝ, да усети съпротивлението на дебелия кафява хартия под дланите си.

Но сега, както и тогава, разбираше очакването, изпълващо лицата на околните, спомняше си също така опияняващото усещане за тяло и ум, които се движат заедно напред в свят, който има смисъл. И взимаше хапчетата, които Клои нареждаше в ярко оцветени кутийки върху кухненската маса, макар да знаеше, че те не са решение, че те само изкуствено я държат горе и че един ден ще полети като Икар надолу, към морето, което не може да се преплава.

Беше твърдо решена да спре всичко, преди да падне във водата и да изчезне — лекарствата, които ѝ даваше Клои, не бяха единствените, до които имаше достъп. Проблемът беше, че хората, които са си отишли преди нея, не са оставили бележки, няма полезни разяснения кога ще настъпи точката на пречупване, онзи последен прелестен миг на ангажиране със света, преди да паднеш, оставяйки само тяло, за което да се грижат другите. Ако изобщо имаше такъв миг, определена точка на преди и след. Напоследък все повече сравняваше ума си с гадже, което ще се появи с цветя точно когато си решила, че си готова да го зарежеш. Надеждата на букетите натежава над съзнанието, че всеки следващ път те стават все по-малки.

Но дори да имаше момент на разбиране, дали щеше да може да вземе решение? Да скочи, преди да падне? В края на краищата не напусна съпруга си. Остана, макар да имаше чувството, че изчезва — все казваше, че го е направила заради децата, но истината е, че когато Едуард си тръгна, те всички отдавна бяха отишли в колеж. Така и не излезе доброволно, но веднъж щом вратата се отвори за нея и тя пристъпи навън, откри, че е ненаситна за всяка минута от своя живот. Което, разбира се, правеше още по-малка вероятността по своя воля да му обърне гръб сега, когато можеше да ѝ е останал дори само един момент.

Изабел погледна надолу към хората, които я заобикаляха. Интересно, помисли си, каква голяма разлика има само от няколко

стъпки, от горе можеше да ги види всичките далеч по-ясно. Нейният Рори беше притихнал, тялото на Аби практически изпращаше искри в неговата посока; Том и Лилиан се криеха от срещуположните страни на трона, гледаха във всички други посоки, но не и един към друг. Клои вървеше редом с Ал, смееше се на някаква шега, която той бе подхвърлил, и упорито пренебрегваше Финеган. Бяха като съставки, които са станали химически неспособни да се смесят една с друга или може би просто бяха забравили как. Изабел знаеше, че случаят не е такъв и не е необходимо да е така. Не осъзнаваха ли, че ден като днешния, този ритуал, който Ал беше открил, е повече за всички тях, отколкото някога би могъл да бъде за нея?

Искаше да им каже, но когато понечи да заговори, зърна жена, която си мислеше, че трябва да познава, стоеше на тротоара, загледана в Клои и Ал с такава враждебност, че Изабел бе принудена да извърне поглед. Когато погледна отново, жената я нямаше.

Коя е тя, зачуди се Изабел. Даваше си сметка, че би следвало да знае, но разпозна по-скоро гнева, отколкото жената, и той я запрати в спомените. Едуард представя секретарката си като награда, която е спечелил на панаир. Едуард се прибира от работа и се подпира на касата на кухненската врата, очите му поемат сцената пред него, сякаш е началник на корпорация с един служител, тя, и не предстои повишение на заплатата. Тя усещаше изпитателния му поглед и мислеше за деня си, за децата си, мърдащи около нея като море от змиорки, за домакинската работа, натрупваща се на кули, за начина, по който успяваше да успокои водата, да превърне всичко в трогателна домашна сцена преди пристигането му и той да завари спокойна и очарователна жена, която гримирана и облечена в тясна кокетна рокля приготвя вечерята в кухнята.

Преди той да си отиде, дори не си даваше сметка колко много мрази това. В деня, в който приключиха с развода, тя се луташе през необитаемите стаи на дома им и осъзна, че всеки спомен за децата ѝ все още е филтриран през очите на Едуард. Едва когато къщата беше продадена и тя пое на път, успя да почувства своята любов към децата си, към живота си, течаща през нея като чиста студена река.

Погледна надолу към Рори и Аби, които държаха по един от предните парапети. Нейните деца.

За Аби щеше да е най-трудно онова, което предстои. Като дете тя копнееше да е възрастна, но страните от живота на възрастните, които явно най-много ценеше, по ирония я придържаха към земята, вместо да я пуснат. Аби се чувстваше истински добре само когато можеше да задържи и оформи спомен, план в своите ръце. Стискаше толкова силно идеята за семейство, че често пренебрегваше хората в своето.

Неведнъж Изабел си се бе представяла като балон в живота на Аби, който ѝ помага да се надигне от земята, в която отчаяно се е вкопчила, но се съмняваше, че дъщеря ѝ го оценява. Сега обаче, докато седеше на поклащания се стол, Изабел се питаше какво ли би се случило, ако нямаше балон, който да дърпа Аби нагоре. Може би гравитацията не би изглеждала толкова привлекателна, ако не ти помага да придържаш нещо друго към земята. Може би тогава най-сетне ще можеш да се пуснеш.

Лентите на трона на Изабел пърпореха от ветреца на ранната пролет, летящи отзад. Изабел усещаше въздуха, минаващ през лицето ѝ, гласовете на хората под себе си. Затвори очи и остави съзнанието си да се отпусне. Беше високо в небето, моторът на малкия самолет вибрираше под краката ѝ, докато се извисяваше над полята и зрителите на трибуните. Изабел се изправи, усещайки движението долу, и разтвори ръце към света около себе си.

СТРАНСТВАНЕТО

Господи, въздъхна Аби, докато гледаше ледниковото струпване в гардероба на майка си, никога нямаше да успее да я изкара оттук.

Беше чувала истории от приятели — всички се сблъскваха със същия проблем — за безкрайните преговори, за отказа на майка им да се раздели със сребърна пиростия или бурканчета с кориандър и кайенски пипер, толкова стари и прашасали, че съдържанието им може да се размени, без да окаже никакво влияние на вкуса и аромата. Тавански помещения и гаражи, натъпкани с бебешки люлки и ракети за федербал, ръчно боядисани хранилки за птици, стекове с бира за съпруг, починал преди десет години, кутии с рисунки на вече пораснали деца, стърчащи от всичко това като шубраци под дървета.

— За да е здрава, всяка гора от време на време се нуждае от огън — беше казала Джейни, приятелката на Аби, на собствената си майка само за да ѝ бъде показана колекция от рисунки на мечока Смоуки, които Джейни е направила на седемгодишна възраст.

Това се бе превърнало в любима тема за разговор сред приятелките на Аби по партита. Тежестта пада върху жените, помисли си Аби. Докато мъжете обсъждаха спортове и техника, жените разговаряха за децата си, за родителите си — че веднага щом едните пораснат, другите започват да се разпадат, точно когато най-сетне си зърнал чист и светъл хоризонт.

— Към всяка проклета безопасна игла е прикрепена трийсетминутна история — беше се оплакала Джейни на Аби след уикенд в дома на родителите си. — Все едно да се опитваш да преместиш проклет слон.

Тогава Аби кимна. Беше видяла с Изабел как нещата могат така да се наситят със спомени и историята да се окаже по-важна от функцията. Беше наблюдавала как брат ѝ слуша криволиचेщите разкази на Изабел за порцеланов сервиз, използван веднъж, на сватбата на прабаба ѝ, преди съпругът ѝ да избяга със сестра ѝ. А след като

историята бе пропътувала от сервиза до ушите на Рори, самите чинии сякаш заемаха по-малко място, бяха станали почти излишни.

Де да можеше да изнамери някакви интересни истории, мислеше си Аби, щеше да бъде поносимо. Аби взимаше привидно най-безобидния предмет от чекмеджето — ръждясала преса за чесън, трета отварачка за бутилки, с мисълта, че може да свърши добра работа за разбиване на леда, нещо, което лесно да изхвърлиш или да дадеш за благотворителност, и така да дари майка си с прилива на безтегловността, идващ, когато се отърваваш от вещи, усещане, което може да ги тласне през цял рафт, чекмедже, но се оказваше всмукана в безкрайно обяснение как тази конкретна отварачка някога е била необходима за отварянето на специалните бутилки сода, които Рори обичал да пие през лятото. И Аби си затваряше устата, възпирайки желанието да каже на майка си, че вече дори не правят този вид сода и че Рори, когато идва, ако идва, винаги е през есента или пролетта.

Откъде са дошли всички тези неща, чудеше се Аби, като гледаше гардероба на майка си. Изабел не беше взела почти нищо във вилата, когато продаде семейния им дом. Беше се преместила в града едва преди десет години и пак беше успяла да натрупа забележителна грамада. Само перспективата от тежестта на вещите на майка ѝ, стоварващи се на нейната глава, в нейния гараж, я докарваше до отчаяние. Аби не можеше да си представи какво би се случило на няколкото острова от ред и здрав разум, съществуващи в живота ѝ, ако е принудена да допусне ордите вещи на майка си.

Беше по-лесно, когато въпросът дали нещо да се запази, или да се изхвърли, можеше да бъде отнесен към не толкова лични нарушители — плесен, прах, насекоми, унищожители, към които Аби винаги се бе отнасяла с погнуса, а сега бяха главните ѝ съюзници в пресяването на вещите на майка ѝ.

— Не можеш да задържиш това — казваше на Изабел, като показваше пуловер, надупчен като швейцарско сирене от молци.

— Не ти ли харесва цветът? — учудваше се майка ѝ.

Понякога в края на особено безрезултатна сесия на разчистване Аби пъхаше разни неща в чантата си, за да бъдат изхвърлени по-късно, с облекчение, което изглеждаше далеч по-удовлетворяващо, отколкото ѝ се искаше да признае.

Изабел, разбира се, неизменно забелязваше. Аби се чудеше как майка ѝ, която не може да запомни дори името на внука си, като че ли винаги разбира, когато нещо липсва.

„Беше на бюрото ми“, казваше тя на Аби по телефона. Не „как беше полетът“, не „благодаря ти, че дойде“. Само „знаеш ли къде е черният ми телбод“.

Докато гледаше гардероба на майка си, Аби си мислеше, че сред всички тези хиляди предмети няма и помен от баща ѝ, сякаш, когато той си тръгна, вакуумът, който създаде, засмука всички следи от него от живота на майка ѝ.

Докато Аби растеше, баща ѝ беше куфарчето край входната врата, мъжът, четящ вестник в неделите. Не присъстваше на танцовите ѝ рецитали, нито на научните състезания. Не беше зад волана, за да я прибере след танци в гимназията. Не че очакваше да бъде, не повече, отколкото нейните приятели очакваха бащите им да летят. Аби отрано бе научила триковете да привлича към себе си прожекторната светлина на вниманието на баща си. Той харесваше нещата да са в изправност и чисти, вярваше в усърдната работа и таблиците със звездички и Аби добросъвестно попълваше онази, която беше закачила на вратата на хладилника, нищо че майка ѝ се смееше и казваше, че любовта не се ражда в кутийки.

Това беше точно нещото, което майката на Аби все повтаряше. Сякаш имаше някаква представа как е устроен светът. Тя, която веднъж, когато будилникът не звънна и Аби ги събуди всички в паника, беше закарала децата на училище по халат. Дори като малка Аби разбираше защо баща ѝ понякога се отнася към майка ѝ като към едно от децата. Ако имаше избор, Аби щеше да следва баща си на работа. Беше ходила в кабинета му, когато беше на пет, и се беше влюбила в белите стени и чистите повърхности. Хората бяха коментирали интелигентността ѝ, наричаха я малката лекарка. Искаше ѝ се да остане там завинаги.

Луси и Рори, сгушени заедно под навеса на старшинството на Аби, никога не виждаха нещата като нея. Те възприемаха майка си като човек с въображение, творчески устроена, забавна — единствената мама на тяхната пряка, която играеше с децата. Не виждаха как приемат съседите изпръсканите с боя блузи на майка им, не долавяха разочарованието в очите на баща си. Братът и сестрата на Аби спяха

дълбоко през вечерите, когато Аби се промъкваше долу да подслушва родителите си на масата за вечеря — напрегнатото рязане и дъвкане на храна и думи. Луси и Рори никога не седяха на стълбите, когато свитите крака се вкочаняват като ядец, когато искаш двамата души на масата да бъдат семейство и знаеш, че това може да се получи само ако стоиш достатъчно дълго.

И се беше получавало с години — въпреки че нито родителите ѝ, нито брат ѝ и сестра ѝ изглеждаха особено благодарни за усилията ѝ. Рори посрещна оптимистично раздялата на родителите си, каза, че майка им най-сетне заслужава да бъде себе си. Рори, прохождащият археолог, който учеше да стане колекционер на чуждото минало, нямаше никакъв проблем да се откаже от своето. И Луси, двайсетгодишна по онова време, омаяна от новото си бебе и привърженица на разкрепостеното майчинство, можеше да гледа на брака на майка си само с пропито от хормони съчувствие.

Луси още не беше особено от полза, когато се наложеше. Беше се преместила в Австралия преди повече от двайсет и пет години — постоянно странстване, както обичаше да го нарича съпругът на Аби, Боб, и оттогава си беше идвала само няколко пъти. Аби и Боб я бяха посещавали един-единствен път, преди Рори да се роди. Домочадието на Луси се беше струпало по стълбите на голямата стара ферма да ги посрещне и Аби и Боб бяха прекарвали седмица в свят на ръчно боядисване на тъкани и пилчарници. Аби наблюдаваше сестра си, не можеше да реши дали е напълно обезсърчена от подхода на Луси „всичко ще се нареди“, или ѝ завивда, защото това като че ли винаги става.

В последно време Аби се обаждаше на сестра си през тези милиарди мили телефонен кабел и се опитваше да прави планове за майка им, а Луси просто се смееше и ѝ казваше да се отпусне. Явно Луси възприемаше болестта на майка им през воала на сантименталността, Алцхаймер доброжелателно предлагаше на Изабел нещо като импулсивно скитничество, в което тя ще е благословена с преживяването да се свързва със собствените си усещания и емоции.

— Аби? Няма ли да е добре, ако не се тревожиш понякога, — бе попитала веднъж Луси.

Само дето точно тези приказки издържаха, когато си на хиляди мили разстояние, географски облекчена от отговорност. Ако живееш

наблизо, на един скок със самолет, ако изобщо си направил някакво проучване, можеш да видиш какво предстои. Бавното разпадане на личността, сменянето на задръжките с неудовлетвореност и гняв... и параноя. Задълбочаващата се неспособност да четеш и да пишеш и накрая да ядеш или да говориш. Не беше лесно, нито симпатично, нито красиво. Според статистиката трийсет процента от хората, които се грижат за болни, умират преди тях. Студени, сурови факти, които не е необходимо да си лекар, за да откриеш.

Когато Аби беше малка, майка ѝ няколко години бе карала и трите си деца нагоре по крайбрежието към вилата, която бе наследила през пролетта, когато Аби навърши седем. Пътят беше дълъг, децата не ги свърташе на едно място и в усилието си да усмири умовете и телата им майка им разказваше истории. Тогава историите на Изабел бяха просторни, триизмерни творения, осветени от детайли — естеството на светлината върху стена във Франция, искрящото тъмносиньо на вечерна рокля на жена, — образите се прокрадваха в книгата, която Аби се опитваше да чете, докато Луси и Рори слушаха заплени, със зейнала уста.

Всяка година подминаваха стара плевня край магистралата на около две трети от пътя, когато ширналите се светложълти простори на Калифорния се сменяха от дърветата и наситените зелени нюанси на Орегон. Аби забеляза плевнята първия път, сивите ѝ дъски бяха хлътнали под тежестта на годините и ударите на времето и всяка година след това беше надпревара кой ще я зърне пръв.

Рори и Луси бяха омагьосани от плевнята и разказите, които майка им си съчиняваше за историята ѝ и земята около нея, за поколенията хора, живели там. Всяка година покривните греди на плевнята като че ли хлътваха повече, сякаш се накланяха към едно пощадящо време. Но братът и сестрата на Аби, изглежда, никога не виждаха неумолимостта на всичко това, реалността на дъските, накрая полегнали на земята, те се съсредоточаваха върху плевнята, а истинската сила се криеше в гравитацията. Все още не бяха научили този урок.

— Бъди с нея сега — бе казал Рори този следобед, когато двамата спореха в спалнята на къщата на майка си.

Но кой щеше да е с нея после, чудеше се Аби, втренчила поглед в гардероба на майка си. Клои беше почти приемлива временна мярка,

но Изабел достигаше етап, когато се нуждаеше от по-сериозни грижи, и да бъде лошата щеше да се падне на Аби, дъщерята лекарка, която живее в Сан Франциско — който поне беше на същото крайбрежие, на същия континент, за бога. Тази роля тя добре си спомняше.

— Виждаш ли нещо, което да ти харесва? — Изабел се приближи до Аби и надникна в гардероба.

— Малко е пълен — отбеляза Аби.

— Наистина — кимна замислено Изабел. — Някой ден ще трябва да направим нещо по въпроса.

— Рори, говоря сериозно, трябва да имаме план.

Аби беше притиснала брат си в кухнята. Бяха направили процесията из квартала, носеха онзи чудноват стол под втренчените погледи на съседите. Бяха избегнали катастрофа. (Слава на бога за онова високо момче, което хвана Изабел, когато се изправи. А и какво, по дяволите, си въобразяваше тя?) Сега си бяха вкъщи и майка ѝ беше в безопасност на дивана в дневната, от едната ѝ страна седеше готвачката, от другата — Клои.

— Не искам да водя този разговор днес — заяви Рори.

— Което означава, че ще го водя аз.

— Аби — мрачно поклати глава той, — никога ли не спираш за миг да се замислиш, че ако ти не го си го направила, може да го направим ние?

Спомените се струпаха в главата на Аби. Рори се кани да се отпрати към абитуриентския си бал, напълно забравил за букетчето за дамата си, Аби открадва роза от двора на съседите и я украсява с розова панделка, която е запазила от подарък за рождения си ден. Луси на шестнайсет бременна, Аби намира клиниката за аборт. Да не казваме на мама. Аби отива при баща им преди десет години, за да се увери, че Изабел е включена в завещанието му, независимо от втората съпруга, от второто семейство.

— Не — отвърна тя на брат си.

Аби излезе на двора и извади мобилния си телефон, издиша с облекчение, когато чу, че съпругът ѝ вдига.

— Боб? Успокой ме.

— Майка ти или брат ти и сестра ти?

— И тя, и те.

— Ами, тогава си ела вкъщи. — Гласът му беше топъл, съблазнително реалистичен.

— Все едно всички въртят запис на Дийпак Чопра. Кълна се, ще убия някого.

— Няма.

— Просто имах нужда да чуя гласа ти.

— Знам. Обичам те. Лек път.

Можеше да отгатне по почти недоловимата му резервираност, че тя ту влиза, ту излиза от „гласа на дъщерята на Изабел“, който го влудяваше, но беше твърде мил или умен да каже нещо за това точно сега. След посещение при майка ѝ винаги ѝ отнемаше два дена да се върне към себе си — семейно изтощение, както го наричаха двамата с Боб, но бяха свикнали вече с преходите. Аби си спомни с първата си истинска усмивка за деня как на третия ден той се прибира вкъщи от работа, поглежда я, казва „ето те отново“ и я отвежда в леглото.

— И аз те обичам — отвърна тя, търсейки в себе си онази Аби, която той познаваше, и не съвсем, но почти успя да я намери. — Доскоро.

Затвори и седна на задните стъпала, загледана в трона на майка си.

Аби още си спомняше ясно срещата с Боб в колежа, пълния разкош да намери човек, който вижда света като нея, който се грижи за нея по начина, по който тя се грижи за всичко останало. Боб беше нейно съответствие, равен на нея — нещо, което не би могла да каже за момчетата, които бе познавала в гимназията, те винаги имаха нужда да им заема записките си или да им помогне да преодолеят връзката с момичето преди нея. А Боб не го беше грижа, че му е равна — наистина рядкост дори през 70-те, когато се предполагаше, че всички са освободени.

Брат ѝ беше отбелязал още в началото, че Боб е като баща им. Пред себе си Аби беше склонна да признае, че има някои сходства в

енергията и умствените способности. Аби обаче не беше като майка си и там се криеше разликата.

— Но той изобщо интересен ли е? — бе попитала Луси. — Имам предвид как е сексът.

Обсъждане, в което Аби не се впусна с по-малката си сестра, която явно възприемаше секса като версия на рисуването с пръсти за възрастни, чувствена и приятно мърлява и може би — въпреки че Аби само подозираше това — най-добре практикувана в група. Аби на свой ред беше изкарала предостатъчно курсове по биология, за да е наясно със степента на надеждност на всички предпазни средства против забременяване, предлагани на пазара, така че никога не бе обмисляла идеята за секс с някого, който не е носител на силен генетичен материал. Боб ѝ беше първият, нещо, което не разкри на сестра си, но в действителност да прави секс с равен беше нещо поразително и вълнуващо по начин, който Луси със сигурност никога не бе описвала. Боб срещна погледа на Аби и го задържа.

Изчакаха, докато лекарската практика на Аби се наложи, за да имат дете, и дори след това се стараеха да поддържат романтиката във връзката си жива. Всяка седмица излизаха на вечеря — и не на някаква среща, на която да говорят за детето, както повечето техни приятели. Аби и Боб превръщаха в събитие вечерите си заедно. Отрано подсигуриха редовна детегледачка за Рори, внушителна дама над шейсетте, струваше им скъпо, но си заслужаваше да имат вечери, които не започват с вресящо бебе. Намираха ресторанти, в които се поднасяха нетрадиционни ястия, издокарваха се за повода, разменяха си новости, оставаха интересни един за друг.

В края на вечерта се прибираха в леглото и Боб поглеждаше в очите ѝ, връзката беше толкова силна в своята яснота, че тя знаеше без никакво съмнение, че е обичана. Когато приятелките ѝ споделяха, че съпрузите им си признават за извънбрачни истории, за своя шок и изненада, тя можеше само да допуска, че правят секс със затворени очи. Ако Боб някога ѝ изневереше, на Аби щеше да ѝ е необходим само един поглед, за да разбере.

Не, твърда беше тя, аз не съм дъщеря на майка си. Нито на баща си.

Аби се върна в къщата и видя майка си да говори усмихната по телефона в спалнята. Изабел остави слушалката на нощното шкафче и се отдалечи по коридора. Аби влезе в стаята и вдигна телефона с въздишка.

— Рори? — чу Аби гласа на сестра си през пращето на смущенията във връзката. — Хей, братчето ми, как я карате? Капитан Аби влудява ли ви? — засмя се Луси.

— Да — отвърна Аби. — Струва ми се, че да.

— О, боже, Абс, съжалявам. — Отново смехът.

— Как си, Луси?

— Страхотно. — Луси без усилие смени темата. — Децата са чудесни. Внучетата са чудесни. Ще ми се да можем да кача мама на самолет и да я доведе да ги види всичките.

Когато Аби караше курс по психология в колежа, често размишляваше за характерите като неща, които децата изпробват в утробата, избират от гардероба с родителски данни черти, които им прилягат. Луси явно беше взела само от майка си. Преливаща от въображение, нехаеща какво смятат съседите — в много отношения тя щеше да е по-добрата болногледачка. Разбира се, десет години след смъртта на майка им къщата още щеше да е пълна с боклуци, но всички щяха да са толкова щастливи.

Защо не можеше да е така, чудеше се Аби, но знаеше, че е невъзможно. Някой трябваше да е сериозен. Семействата са като мозайки, накрая има твърде много форми и твърде много места да ги сложиш. Иначе разполагаш само с купчина парчета.

— Би било хубаво, Луси.

— Аби, миличка, трябва да се отпуснеш. Правиш ли упражненията по йога от диска, който ти пратих?

Аби ходеше на пилатес три пъти седмично. Беше дарила диска от Луси на библиотеката. Пъкна го през процепа със смесено усещане за разкаяние и добродетелност, защото все пак не го изхвърли в боклука.

— Разбира се.

— Дишаш ли от диафрагмата?

— Естествено.

— И си представяш здрав ум за мама?

Добре, това беше достатъчно.

Аби затвори вратата на спалнята.

— Луси, лесно ти е да си седиш там в твоето безконечно странстване и да питаш дали си представям здрав ум за мама.

— Може би трябва да опиташ.

— Аз съм лекар. Не си представям, лекувам.

— Не, имах предвид странстването.

— Луси, тук има хора, за които да се грижа. Майка ни например.

— Аби. — Сега вече Луси звучеше на годините си и тъжно. — Има разлика между това да се грижиш и да те е грижа. Всъщност това е нещо, което научих на глупавото си малко странстване. Помисли над него.

— Рори — Аби се приближи до сина си, който седеше с Изабел на дивана, — време е да си вървим.

— Наистина ли? — Рори си погледна часовника. — Самолетът е чак след три часа.

— Има задръствания — обясни Аби. — А и трябва да върнем колата под наем.

— Добре — сви рамене Рори.

Аби си помисли, че го зърна да върти очи, докато се протягаше да целуне баба си по бузата, но вероятно това се дължеше на светлината. Канеше се да се прегледа дали има късогледство. Умението да разчиташ изражения е важно за лекаря, лицето на родителя може да ти каже повече за състоянието на детето от всеки термометър или кръвна картина.

Изабел понечи да се изправи.

— Не ставай, мамо — възпря я Аби, като се наведе да я прегърне. — Съжалявам, трябва да тръгвам.

— Знам — отвърна Изабел.

— Мамо, готова ли си? — Рори се приближи до Аби, праметнал раницата си през рамо.

* * *

Седнала в колата под наем на алеята пред дома на майка си, Аби пое дълбоко въздух. Денят беше свършил. Тя беше успяла.

Ликуването, че е извън къщата, пулсираше в нея — последвано непосредствено от примесен с ужас срам от облекчението ѝ и разстройващото осъзнаване, че го е направила отново.

Всеки път беше така — сякаш самото влизане в дома на майка ѝ беше стимул по Павлов, който я заставяше да се отърси от най-хубавите си години и скорострелно да се върне в огорченото юношество. Едва след като си тръгнеше, можеше да върне тези хубави години, благодарна за топлината на някои, за изправянето на гърба на други. Порасналата Аби клатеше глава и се заричаше, че това няма да се случи следващия път, макар да знаеше, че, разбира се, ще се случи.

Но е твърде късно да направя каквото и да било по въпроса този път, каза си тя. С едно завъртане на ключа, за да запали двигателя, тя щеше да е на път към вкъщи, там щеше да има кафеени зърна, които ще смлени на сутринта, Сан Франциско през прозореца и прегледи, които ще отмята като падащи плочки за домино през деня. Макар че децата, които виждаше в практиката си като педиатър, далеч не бяха дисциплинирани, техният емоционален багаж беше още лек, нуждите им бяха прости — ярко оцветен лейкопласт след убождане с игла, няколко капки сърдечност, с които да се ускори въздействието на антибиотик или обезболяващо. А нейният собствен син, въпреки че не беше винаги съвършен (като си помисли колко сладко даде на баба си; наистина ли Аби трябваше да чака префронталната кора на мозъка му да се задейства на двайсет и пет, за да може да се надява на разумно поведение на възрастен?), беше неин, пътната карта на взаимоотношенията им беше добре изпитана, маршрутът — отдавна установен.

С ключ в ръка тя усещаше как копнее за бляскавата и примамлива заетост на нормалния си живот. Идването в дома на майка ѝ неизменно ѝ създаваше чувството, че преминава на втора скорост, докато още пътува с шейсет и пет мили в час. Аби бе наблюдавала как Лилиан и Изабел мият съдовете този следобед, носеха се из кухнята като лениви подводни създания и едва се сдържа да не грабне чиниите от ръцете им. Ако само я бяха оставили, тя щеше да е готова с всичко за пет минути. Без да счупи нито една.

Нямаше търпение да си е вкъщи, да изразходва неизползваната енергия, натрупвала се цял ден. Усмихна се при мисълта за всичко, което би свършила, когато я освободи. Усети как брадичката ѝ се

надига, устата ѝ се отпуска, порасналата Аби се връща към света. Даже можеше да погледне в огледалото за задно виждане, без да се тревожи, че оттам ще я зяпне тийнейджър.

Което беше хубаво, защото подрастващият ѝ син мърдаше неспокойно на седалката до нея.

— Мамо? Забрави нещо ли?

Аби погледна Рори, за да провери дали в думите му няма ирония, но долови само нотка на неудовлетвореност. Не биваше да го довлеча тук, сигурно беше ужасно да се срещне с баба, която дори не го разпознава. Трябваше да постави нуждите му на първо място. Когато Клои се обади толкова развълнувана от този нелеп ритуал, трябваше да каже, че той не може да дойде. Аби и бездруго вече планираше осемдесетата годишнина на майка си. Беше съставила списък с петдесетина гости, можеше да го направи и по-дълъг — можеше дори да накара Луси да доведе домочадието си. Беше чула, че в хотел „Уестин“ сервират превъзходна съомга.

Рори въздъхна. Изморен е, помисли си Аби, и двамата бяха изморени. Денят беше дълъг. Аби си припомни онези месеци, когато синът ѝ се учеше да ходи, ръцете ѝ постоянно се протягаха да го хванат, ако падне, адреналинът се стрелкаше във вените ѝ при най-малкото колебание на детските му крачета. Беше забравила какво е усещането до днес, когато наблюдаваше как майка ѝ залита по пътя си през света. Всяка стъпка, всеки ръб на килим представляват риск при придвижването, всеки чайник е възможно изгаряне.

— Мамо — обади се Рори, — може ли да тръгваме вече?

Аби запали колата, излезе на заден ход от алеята на майка си, след което се отправи към летището — първата стъпка към пътуването обратно към собственото ѝ семейство.

Аби караше по притъмнялата улица, покрай светлините в съседните къщи. От работата си като педиатър знаеше, че хората могат да са доста по-различни от впечатлението, което създават, когато ги гледаш отвън — работещата майка, която не успява да запомни да смени превръзка и това предизвиква възпаление; излезлият от работа

баща, който води децата на годишните им прегледи, неизказаната и леко виновна радост, която изпитва от близостта си до техните малки животи. Просто не знаеш какво се случва в домовете на хората. Нито в главите, помисли си Аби.

Брат ѝ и сестра ѝ, майка ѝ мислеха, че я познават. Но не беше така. Не познаваха брака ѝ, не знаеха коя е тя. Виждаха сериозната Аби, без глупости, без секс. Капитан Аби, Ходещия органайзер. Виждаха, каквото имаха нужда да виждат, голямата сестра, дъщерята, благодарение на която се получава техният живот, в синхрон или в контраст. С нея като главина на семейното колело Рори можеше да тича по света, Луси можеше да е сексапилната богиня майка, Изабел можеше да задържи проклетата вила, докато умре. Знаеха, че Аби неизменно ще вдигне телефона, предана, надеждна и безкрайно безинтересна.

Аби даде мигач за завой и се отправи надясно.

Е, тя невинаги беше добра. И се бе изкушавала. Всеки, който твърди, че не се е изкушавал, или лъже, или води сексуалния живот, който брат ѝ и сестра ѝ винаги са си представяли, че тя води. Но Аби беше достатъчно умна да не рискува да загуби Боб за една от покачващите адреналина връзки в медицинския университет или по-късно заради очарователно изплашените очи на нов баща, който води детето си в кабинета ѝ.

Имаше обаче един случай с младеж в колежа, когато беше на косъм от катастрофата. Не беше казвала на Боб и, разбира се, не беше споделяла с Луси или Рори. По онова време Аби отскоро излизаше с Боб — срещна го в края на първата година, само две седмици преди началото на лятната ваканция, и после двамата се прибраха по домовете си в противоположните краища на страната. Аби прекара лятото в Лос Анджелис с родителите си, брат си и сестра си в дом, който сякаш всеки момент щеше да се пръсне по шевовете.

Хвана се на работа при баща си, вдигаше телефона. Работата беше чиста, бяла и проста. Телефоните звъняха, тя ги вдигаше. Секретарката на баща ѝ беше услужлива, отнасяше се към нея повече като към дъщеря, отколкото към служителка, изведе я на обяд първия ден, даде ѝ съвети как да се облича за работа, слушаше плановете на Аби за медицинския университет.

Не беше бляскава работа, но това бяха пари за таксата за обучение, а и така се измъкваше от вкъщи, където майка ѝ като че ли се въртеше във все по-малки кръгове. За задължителния курс по литература в колежа Аби беше прочела разказ за луда жена, която пълзи из стаята и търка с рамо тапета. Вечерите през това лято, когато се прибираше от работа, Аби проверяваше тапета в трапезарията, но единственото, което намери, бяха резките, които тримата с Луси и Рори бяха оставили от облегалките си на столовете като деца. Когато Аби се опитваше да води нормален разговор с майка си, да ѝ разказва истории за истинския свят, за това, колко добре се справя тя и колко услужлива е секретарката на баща ѝ, Изабел просто обръщаше гръб и я пренебрегваше под предлог, че трябва да приготви вечерята.

Беше толкова по-хубаво да е някъде другаде, дори само мислено. Двамата с Боб прекараха месеците на това лято разделени, пишеха си, писмата им ставаха все по-страстни и недвусмислени. Почти можеше да усети дъха му от писмата... как се плъзга по врата ѝ, зад ушите. Когато в пощенската кутия се появи плик, тя го отнасяше в стаята си и заключваше вратата, ръцете ѝ блуждаеха, докато препрочиташе думите отново и отново. Отговаряше му, фантазии за рокли с твърде много копчета, плъзгане на ръка по извивката на гръб. Нощем, когато всички спяха, тя излизаше навън и стоеше край басейна. Кварталът беше притихнал, всички прозорци бяха тъмни. Над нея няколко звезди успяваха да пробият в небето над Лос Анджелис. Аби си представяше, че се съблича, потапя се в басейна и се оттласква от ръба, водата, още топла от следобедното слънце, я поглъща, докато плува.

В последния си ден на работа Аби отиде в кабинета на баща си да провери дали иска да отидат на обяд. Редно беше да я покани.

— Едуард — все повтаряше Бренда, секретарката на баща ѝ, — момичетата не остават вечно на тази възраст. Трябва да я извеждаш на обяд, докато още можеш.

Но този път Аби реши да поеме инициативата. След седмица се връщаше в колежа, вероятно през това време изобщо нямаше да го види, ако не работеше за него.

Приближи се към кабинета и погледна през откренатата врата. Бренда се навеждаше през бюрото да му подаде купчина книжа. Баща

й гледаше към нея и изражението на лицето му бе такова, каквото Аби бе виждала само по филмите.

Тогава Аби се завърна в празна къща с разтърсено тяло и ум. Луси и Рори бяха излезли, бяха отишли на лятна работа или на плажа. На кухненския плот намери бележка от майка си, че е отскочила до бакалията и ще се върне скоро.

Не можеше ли майка й да направи нещо по-вълнуващо? Аби знаеше какви скучни покупки ще има в торбите, които Изабел ще донесе у дома. Тази пролет Аби беше открила кълновете от люцерна и сандвичите с авокадо и истинско сирене чедар. Майка й, от друга страна, явно се беше събудила през 50-те като кулинарна Спяща красавица и беше решила, че там ще си остане. В сравнение с женствената еlegantност, с изисканото небце на секретарката на баща й Изабел беше вълнуваща колкото сандвич с пакетирано сирене — нещо, което ядяха често за вечеря.

Майка ми дори не знае за Бренда, помисли си Аби, докато се качваше на горния етаж.

На площадката, където трябваше да свие вдясно, за да отиде по коридора в стаята си, Аби зави наляво. Тръгваше в тази посока, когато беше дете и кошмарите я изтръгваха от съня. Беше престанала, когато баща й каза, че по-големите сестри изкарват нощта в собственото си легло. Но сега отиде в спалнята на родителите си, отвори гардероба и се загледа в дрехите им сякаш подредбата им щеше да й помогне да разбере какво се случва. Обувките на майка й бяха наредени в редица, която водеше право до обувките на баща й, роклите висяха спретнато до костюмите. Беше почти възможно да повярва, че звукът от пукането на брака на родителите й това лято, изражението на баща й този следобед се дължат само на августовската жегата — всички обаче знаят, че не жегата в Лос Анджелис го причинява.

Аби се приближи до леглото, докосна кувертюрата, възглавниците, бухнали в купчини. Прокара пръсти по кръглия месингов часовник на нощното шкафче на майка си и после отвори чекмеджето долу. Вътре имаше тапи за уши, молив и сноп празни листове, а отзад — малко синьо овално устройство с кръгла приставка в единия край и бял електрически кабел в другия. Аби не го позна

веднага, но в следващия момент внезапно се досети какво е. Сандра, съквартирантката ѝ в общежитието към колежа, имаше същото, беше го показала на Аби, като се пошегува нещо за рибата и велосипедите и че не са ѝ нужни мъже.

Аби затвори чекмеджето на нощното шкафче на майка си с бързо решително щракване и отиде по коридора в своята стая.

Аби и Боб се върнаха в колежа през есента, бяха почти засрамени, когато се видяха. Реалността на Боб, на Аби трополеше свободно във фантазиите, които бяха създали един за друг през лятото, и беше смущаващо да си докосван от ръце, а не от думи. Беше полесно и по-познато, когато бяха на разстояние, дори в срещуположните краища на една стая пространството между тях беше изпълнено с нещата, изречени на хартия, въздухът трептеше от възможност. И още беше така онзи първи ден от семестъра, когато младежът влезе в лабораторията по химия, хвърли един поглед на Аби и я избра за свой партньор.

Косата му беше червена и къдрава, изобщо не беше нейният тип. Учеше музика, обясни, че е записал курса по химия само за удоволствие. Нищо общо с Боб, който беше избор, направен от Аби в мига, в който го видя. И въпреки това, когато червенокосият младеж се пресегна за мензурата и ръката му мина близо до нейната, тя не помръдна, надяваше се, че ръката му ще продължи траекторията си, ще докосне кожата ѝ и ще се заплете в косата ѝ. Когато се прибра в стаята си в общежитието, започна да си представя празна лаборатория, метална маса, от която е разчистено всякакво оборудване, твърдата ѝ повърхност е хладна по протежението на гърба ѝ, докато той се издига над нея.

Знаеше, че не е този, когото иска, но тялото ѝ не спираше да шумоли и след няколко сутрини отиде да се облече и осъзна, че няма чисто бельо, спря с вдигната ръка над коша за пране с намерение да си вземе чифт бикини от предишния ден. Обаче отдръпна ръка, отиде при гардероба и избра пола, тъканта се плъзна по голата ѝ кожа като предложение.

Удивително е, помисли си, докато вървеше из университетското градче, как отсъствието на нещо може да е по-стряскащо, отколкото

някога е било присъствието му. Всяка крачка като че ли имаше по-голяма, по-конкретна цел, шумоленето на тялото ѝ се концентрираше, като ставаше почти възхитително непоносимо. Внезапно забеляза обагрени в розово краища на цветовете на бутилковите дървета, които опасваха алеята, усети миризмата на бекон и яйца, идваща от столовата, въздуха, движещ се между краката ѝ като най-леките върхове на пръсти. Аби се зачуди дали младежът в лабораторията по химия ще се досети. Какво ще направи, ако се досети.

— Хей.

Чу гласа на Боб зад себе си, почувства ръката му на рамото си.

— Тази сутрин пропускаш закуската, а?

Тя се обърна и погледът му улови нейния, той отново я погледна.

— Да те изпратя ли до лекциите?

Аби кимна и те тръгнаха редом, ръката му я бе хванала здраво през кръста. Тя виждаше правите линии на учебните сгради в края на алеята пред тях. Тялото ѝ омекна до неговото, наблюдаваше дългата линия на крака му, който се движеше до нейния. В следващия момент ръката му се плъзна леко надолу, накрая стигна до онова, което липсваше. Тя го чу да поема въздух, усети, че спира за малко, после тръгва наново и в следващия момент ръката му промени курса обратно към общежитието ѝ.

— Обърка пътя, мамо — плахо каза Рори.

— Моля?

Тя дори не можеше да си спомни, че е карала последните няколко преки. Очите ѝ обходиха черната матирана повърхност на таблото на колата под наем, блестящите светлини на скоростомера, километража.

— Това не е пътят към летището — поясни Рори.

— Напротив, той е.

— Мамо, отиваш в хранителния магазин.

Аби разбираше, че снизходителността е естествен продукт на юношеството, който се появява заедно с потта и космите подмишниците. Наблюдаваше го непрекъснато у пациентите си, макар че, когато момчетата достигнеха тази възраст, обикновено се прехвърляха при мъже лекари, чиито гласове бяха по-ниски и чиито

части на тялото, въпреки че никога не се виждаха, се предполагаше, че са същите. Не можеш да приемаш отстъпничеството лично.

— Не мисля.

Докторският ѝ глас, както би казала майка ѝ.

— Тогава какво е това? — Рори посочи към неонена табела, на която пишеше „Фууд Март“.

— О, по дяволите — измърмори Аби.

Разбира се, че беше хранителният магазин. Колко пъти беше водила майка си до същия този магазин през последните десет години? Изабел се носеше бавно, буташе количката си, Аби предлагаше да избърза и да се върне с продуктите от списъка ѝ. Кой не би желал някой да пазарува вместо него? Но Изабел настояваше да си избере сама доматиите.

— Дявол да го вземе!

Аби рязко зави в лявото платно и влезе в кръстовището на скорост, извивайки волана в обратен завой.

— Мамо! — възкликна Рори. — Червено е! — И в следващия момент паническо: — КОЛА!

Аби чу скърцането на спирачки, погледна вдясно и видя фарове, които идваха към сина ѝ и осветяваха профила му, който толкова приличаше на профила на брат ѝ. Косата, която не искаше да се слегне съвсем, скулите с брадичката, които ставаха по-волеви, докато порастваше и се превръщаше в себе си. Рори, нейното момче. Момчето, тичащо по футболното игрище или проснато на дивана с родителите си да гледа филм. Без да се замисля, тя сложи рязко дясната си ръка пред него и натисна педала за газта за остатъка от завоя, изстрелвайки колата извън кръстовището. В огледалото за обратно виждане видя кола да прелита зад нея, замалко да закачи задната ѝ броня. Стар син кадилак, перките се издигаха отзад. Руса жена зад волана, която ѝ показва неприличен жест.

Аби отби на бордюра, дишаше учестено.

— Мамо... боже господи — едва пророни Рори.

— Добре ли си?

Тя докосна ръката му, косата. Нищо не липсваше.

— Мамо? Искаш ли аз да карам?

Ръката ѝ спря във въздуха.

Разпозна тона, беше излязъл от устата ѝ по-рано този следобед. Готовността, желанието да поеме контрол, модулация между неудовлетвореност и снизхождение. Сякаш Изабел беше дете, или по-лошо, бе стигнала толкова далеч, че детството би било подобрене. Тогава изглеждаше оправдано, малък отдушник на по-голямо раздразнение. Дори не се бе замислила как може да изглежда в очите на майка ѝ.

Сега Аби имаше доста добра представа. Кога детето ми се е превърнало в мен, запита се тя.

Моментът носеше ирония в толкова много отношения. Аби още можеше да си спомни собствената си тийнейджърска убеденост, че е по-умна, по-способна от майка си. Ако трябваше да е честна, никога не беше преставала да го вярва, И въпреки това едва днес, докато слушаше как майка ѝ се върти и повтаря в разговора, докато наблюдаваше празния поглед в очите ѝ, когато видя внука си, Аби за пръв път проумя разликата между юношеската надменност и действителната отговорност и не искаше нищо повече от това второто да се върне отново. В онзи момент осъзна, че може би единственото, което е искала, единственото, което всяко дете иска, е да усеща опияняващия вятър на независимостта да се втурва в нея, да лети, без да е нужно да каца.

Но това не стоеше като възможност. Гравитацията винаги побеждава, Аби знаеше поне това. Изабел щеше да продължи надолу по пътеката, на която беше, и рано или късно Аби щеше да я последва. Собственият ѝ син щеше да се възприема като по-умен от нея и после може би това щеше да се промени и пак да се промени. Ако и двамата извадеха късмет, синът ѝ никога нямаше да се сблъска с разликата между убеденост и разбиране, когато иде реч за майка му. Но в крайна сметка нямаше нищо, което тя да може да направи, за да промени каквото и да било. Всички те са просто плевни, накланящи се към земята. Единственото, което ги поддържа изправени, са историите.

Миризмата на набити спирачки още се долавяше във въздуха. Аби погледна към сина си, жив на пътническата седалка до нея.

Тя си пое дълбоко въздух и завъртя ключа да запали колата.

— Къде отиваш, мамо? — запита Рори предпазливо.

— Връщам се. Забравих нещо.

Аби включи на скорост и се отправи към къщата на Изабел.

КУПЧИНАТА ДЪРВА

Том беше бесен или може би просто изплашен. През последните пет години бе осъзнал колко сходни могат да изглеждат двете емоции, разменящи си дрехите като приятели, прекарали твърде дълго време заедно. Но при вида на отпечатъка от ръката на Изабел върху корема на Лилиан — всичко, което внезапно бе осъзнал, че означава, и фактът, че не му беше казала, в мозъка му избухна такава какофония от чувства, че предпочете да се махне от кухнята. Успяваше да избягва Лилиан по време на парада на Изабел из квартала, непрекъснато търсеше лента, която трябваше да се пристегне, или се притичваше на помощ от другата страна на трона. Когато следобедът свърши и сбогуванията се рееха във вечерния въздух, той се измъкна в градината на Изабел. Може би там щеше да се справи с емоциите си, да ги подреди в стройни редици и да отскубне като бурени онези, които не се вписват.

Столът на Изабел беше оставен в края на зеленчуковата градина. Том не беше сигурен дали е редно да седне на нечий трон, но столът, изглежда, нямаше против, дълбоката му седалка отправяше несъмнена покана. Седна и се намести между подлакътниците. Изпусна пара, както му се стори, за пръв път от часове и затвори очи.

Внезапно на не повече от няколко преки изсвистяха спирачки на автомобил. Тялото му се напрегна в очакване на неизбежния сблъсък, на звука от метал, стържещ по напуканата повърхност на стъкло. Но това не се случи. Чу само отбиването, смяната на скоростта и посоката, престрояването. Кварталът отново притихна.

Така се получава, помисли си той — моментен сблъсък с тленността, който те пробужда за възможностите на живота, за истината, че пилееш дните си, като се ядосваш, че светофарът свети прекалено дълго в червено, докато отиваш на работа, или че в хранителния магазин вече не зареждат любимата ти марка зърнена

закуска. Ще вдигнеш очи стреснат и после ще продължиш напред в света, благодарен, че се отлага смъртната присъда.

Освен, разбира се, когато не ставаше така — когато съдбата идваше ли, идваше и отнемаше не теб, а някого, който е толкова близко до теб, че би предпочел да се е прицелила по-добре. И след като веднъж се случеше, сякаш си впримчен в този момент, все чакаш, все си готов да паднеш.

Това беше нещото, което той на никого не знаеше как да обясни, дори на себе си — как скръбта е страна, която е също толкова трудно да напуснеш, колкото е ужасно да попаднеш в нея. Точно сега трябваше да се радва на бъдещия живот с тази нова жена, която обичаше. И въпреки това бе необходимо само едно избухване на адреналина и той политаше обратно надолу в бездната на смъртта на Чарли.

Трябваше да има знак, билборд, че нищо няма да има смисъл отново — сюрреалистичният начин, по който първите дни след диагнозата на Чарли му напомняха за пристигането в Италия за медения им месец. В един момент беше в американски самолет, практикуващ адвокат, наскоро оженил се, слушаше съобщенията на език, който влизаше в съзнанието му без усилие, гладко. В следващия беше на летище, където всичко — надписите, разговорите, жестовете, беше непонятно.

Само няколко години по-късно седеше редом със съпругата си в лекарски кабинет и слушаше диагноза, която не беше по-разбираема.

С времето се беше научил да се справя с придвижването в страната на болестта. Речникът от многосрични думи, които звучаха като гръцки и понякога бяха. Порядките — кога да предложиш помощ, кога да се отдръпнеш, кога комплиментът ще се смята за нещо различно от съжаление, кога ръка на рамото ще е по-скоро знак за подкрепа и няма да причинява болка. И традициите — чашата вино, която се предполагаше, че Чарли в никакъв случай не бива да пие, миг, в който да си спомнят кои са били, когато единственият език, който не са знаели, е бил италианският.

— Наздраве за деня — казваше тя, като вдигаше чаша, а той се опитваше да не си спомня нощите от медения им месец, гърдите ѝ,

заоблени и пълни, докато пристъпваше към него в хотелската им стая.

Но тъкмо беше овладял уменията на болногледач, и беше пратен в изгнание в страната на вдовците, където живееше в къща, препълнена с тишина. Прекарваше месеците, без да е в състояние да говори с хората, вече не знаеше как и не проявяваше желание да се научи. Те пращаха бележки на твърда бяла канцеларска хартия, утешаваха го за загубата му, а и той едва се овладяваше да не им се разкрещи, че не е загубил нищо, никога не я е изпускарал от поглед. Това не беше губене, беше само напускане.

Приятелите му се тревожеха, защото времето минаваше и той не показваше никакви признаци да продължи напред, но когато му напомняха, че е още млад, и го окуражаваха да погледне навън и да продължи, мисълта да разговаря, да се налага да усвоява речника и нюансите на нуждите на друга любима (той не можеше да мисли за съпруга) и историята на живота ѝ го изтощаваше. Беше по-лесно да говори език, който познава, макар да разговаряше с мъртва жена.

Близо година след смъртта на Чарли приятел го заведе в ресторанта на Лилиан и Том намери на масата обява за готварски курс. Записа се, за своя изненада. Може би го бе почувствал като начин да продължи да бъде с Чарли, която обичаше храната с цялото си сърце и той понякога се шегуваше, че не е останало място за него — твърдение, което Чарли предизвикателно и многословно отхвърляше, ръцете и краката ѝ го обгръщаха, дългата ѝ руса коса миришеше на зехтин, на риган и на къкрещи домати, ухания, от които той би следвало да ревнува, но можеше само да вдишва, напълно съблазен.

Но в крайна сметка курсът по готварство на Лилиан се бе превърнал в своеобразно начало. Някъде около третия урок той чувства, че сетивата му започват да се пробуждат, откри, че се наслаждава на хрупкането на препечена филийка сутрин, на топлото плъзгане на маслото по езика му. Беше се огледал да види останалите хора от курса, питаше се какви са техните истории, техните тегоби и радости.

Една вечер по време на часа застана до Лилиан на плота и наблюдаваше как дългите ѝ тънки пръсти се движат в брашното, как хващат дръжката на тигана. От ръцете направи бавен, но прост преход към китките, лактите, ключиците, очите. Как устните ѝ се отпуснаха в лека доволна усмивка, когато парченцата сирене от фондю най-сетне

се разтопяха. Как наблюдаваше курсистите си, усещането му, че тя им дава онова, от което се нуждаят, макар да задържа нещо от себе си. Именно последното може би най-силно възбуждаше интереса му и той започна да я наблюдава по-внимателно и да търси нещото, което тя пропуска, с надеждата, че може да е свързано с него.

Сходствата между Чарли и Лилиан бяха очевидни — общата им любов към храната, начинът, по който променяха живота на другите просто като ги хранеха. Но докато Чарли беше топлината на слънцето на плаж, Лилиан беше повече есен, загубата и изобилието присъстваха едновременно. И така, последната вечер от курса по готварство, след като курсистите бяха почистили и се бяха отпавили навън, той отказа поканите им за питие преди лягане в местния бар и се върна в ресторанта, като се опитваше да пренебрегне усещането, че още държи ръката на Чарли, докато отваряше портата и извървяваше отново пътеката до вратата на кухнята на ресторанта.

Лилиан знаеше, разбира се. Беше ѝ казал за Чарли в онази първа вечер, докато се разхождаха по пряката, после из квартала, после навътре в града и обратно, небето ту притъмняваше, ту просветляваше. При тази първа разходка тя просто слушаше, попиваше историята му. В края на вечерта той я остави пред дома ѝ и спря разколебан, не беше сигурен как да се сбогува.

— Заместванията се получават най-добре в готварството, Том — каза тя.

След това го целуна безмълвно и влезе в къщата.

Беше останал настрана за известно време — казваше си, че има работа, което в много отношения беше вярно. Но след няколко седмици се озова отново в ресторанта, на маса край прозореца. Когато Лилиан влезе в салона и го видя, тя се приближи да го поздрави, отпуснала ръце, и той почувства как пръстите му се протягат да докоснат нейните.

* * *

Прекараха изминалата година заедно, животите им бавно се примесваха един в друг. Изградиха доверие — един в друг, в късмета — ястие след ястие, през лято, прекарано в събиране на стриди и миди на плажа, във вечери в градината по време на почивките на Лилиан в ресторанта. Тя му разказа как баща ѝ ги е напуснал, когато е била малка, за смъртта на майка си. За това как готвенето е направило живота ѝ не просто по-хубав, а завършен. Той ѝ разказа за детството си на Източното крайбрежие, за кончината на баща му, после на съпругата му. Разговорите им се лутаха в клоните на черешовите дървета и накрая се разпростряха по възглавниците в леглото, думите се разтвориха в допир.

Том беше забравил колко много може да иска тялото, колко безгранична може да е страстта. След като бе наблюдавал как тяло, което обича, се разпада в нещо, което той едва разпознава, великолепието на меката извивка на кръста на Лилиан, линията на дългия слаб крак, подаващ се от халата ѝ, докато сутрин седеше на масата в кухнята, го бяха поразили и той навлезе в света ѝ дълбоко и с благодарност.

— Затвори очи — казваше тя и той усещаше допира на кашмир по бузата си. — Представи си жасминов ориз. А това, добавяше тя, когато сурова коприна бръсваше гърдите му, е лавандула.

И докато тъканите докосваха кожата му, той се кълнеше, че може да усети как се замъгляват границите между допир и ухание, вкус и гледка, звук.

* * *

Това, което не беше включил в сметките обаче, бе колко лесно и често други линии ще се застъпват с настоящето — как понякога ще чува гласа на Чарли, докато Лилиан пее под душа, как ще вижда Лилиан да готви в кухнята му и ще си спомня Чарли, която влиза в дневната с лъжица в ръка, за да му даде да опита нов сос.

С течение на месеците вещите на Лилиан бавно се местеха от апартамента ѝ в къщата му. Първоначално само очевидното, четки за зъби и бельо за следващия ден, но в крайна сметка ги последваха късчета от личността, които придаваха нов цвят на лавица с книги, нов

аромат на възглавниците на дивана. Изпита нелепо облекчение, когато разбра, че Лилиан предпочита другата страна на леглото, не тази на Чарли. Беше като шофиране в Англия — дори в някакъв момент умът ти да успява да заличи разликите в миризмите и цветовете, в мелодията на акцента, може със сигурност да се разчита, че обстоятелството, че колите се движат на обратно, ще те разтърси до пълното осъзнаване в коя страна се намираш.

Но се стигна до една нощ. Лилиан се прибра късно от ресторанта, Том беше вече дълбоко заспал.

— Премести се — прошепна тя. — Разтегнах си мускул във врата, тази нощ трябва да спя от твоята страна.

Думите ѝ достигнаха до него, процедиха се през сънища за дела и заключителни речи. Изплува, само колкото да се отмести вдясно, и моментално се претърколи да гушне обърнатото ѝ с гръб тяло, колената му се плъзнаха в извивките на нейните, главата ѝ се сгуши под брадичката му. Косата ѝ миришеше на зехтин и риган и той вдъхна дълбоко насън.

Сънищата му бяха златисти, бурни. Зашеметен от копнеж, той се пресегна към нея, още в полусън. Тя се обърна към него, влажна, и той имаше усещането, че влиза в река, тялото ѝ се надигаше и отпускаше до него като течение, ръцете и краката ѝ го обгръщаха. След това я чу да диша бавно и да се връща към съня. Когато първата светлина проникна през прозорците отгоре, той лениво отвори очи и видя дългата ѝ черна коса разпиляна върху гърдите си. Не руса. Не Чарли.

Разтреперан от чувство за вина, стана от леглото, изкъпа се и отиде на работа, макар че беше едва пет и половина сутринта. Лилиан му се обади по-късно, гласът ѝ беше още провлечен, той ѝ каза, че съжالياва, че е излязъл толкова рано, но има важен случай. Вечерта, когато тя се прибра от ресторанта, той масажира врата ѝ близо час, неизречени извинения протичаха през пръстите му в мускулите ѝ, отпускаха ги. Когато свърши, Лилиан се обърна с усмивка.

— С какво съм те заслужила?

През нощта тя спа от своята страна на леглото. На следващия ден му бе възложен мащабен случай и той се потопи алчно, с благодарност в работата, където всичко има прецедент и всички престъпления, със или без умисъл, имат ограничени присъди.

* * *

Задната врата на къщата на Изабел се отвори и се появи Лилиан, облечена в пуловера му, който висеше до коленете ѝ, широк като расо на послушник. Тя го погледна.

— Хей — докосна с ръка корема си.

— Кога... — попита той.

— Знаеш...

И тогава той осъзна, че действително знае.

— Съжалявам — каза тя. — Трябваше...

— Не.

Беше ужасно, че се извинява.

— Е?

Той я погледна. Осъзна, че е използвал вече всички думи — кога, какво каза лекарят. Обичам те.

— Хубаво — каза тя и се върна в къщата.

И после нямаше нищо — само отново тишината в къщата му, която му се струваше безнадеждно, безкрайно позната.

Би спал в кантората, ако можеше — повечето съдружници оставаха до късно на работа и нямаше да има кой знае каква разлика колко време прекарва там. Във всеки случай намираше съня надценен, просто уязвим момент за ума му да се лута като дете, което не може да плува и се връща постоянно до ръба на басейна. Оставаше до късно, само и само да избегне леглото си, където можеше единствено да лежи по гръб в средата, като се опитва да не мисли за спомените от двете си страни.

Страхотно, мислеше си, сега мога да избирам.

Работеше, подхвърляше часове на вечно гладен случай — сложна битка с високи залози, в която беше замесена фармацевтична компания, млада майка и фатален страничен ефект. Един ден на тръгване от среща шефът му го заговори.

— Имам друг случай за теб. Справяш се толкова добре с клиента ни тук, че реших, че си подходящият човек. Ние сме третата юридическа кантора, към която се обръща.

Том насили лицето си в изражение на заинтригувано очакване, което нямаше нищо общо с мислите му. Да си втората кантора не е непременно ужасно; в най-добрия случай означава, че първата фирма е била некомпетентна или че нереалистичните очаквания на клиента не са били приети достатъчно благоразположено, което кара клиента да си тръгне, но има надежда да стане по-отстъпчив, като продължи напред. Но да си третата кантора обикновено означава, че клиентът не желае да се откаже от безнадеждна ситуация по причини, които в общи линии нямат нищо общо с правото. Не за пръв път Том се замисли, че в юридическия факултет трябва да има повече часове по терапия и да се посвещава по-малко време на мистериозни случаи от 80-те години на XVIII век, касаещи собствеността на кози.

И сега, като се имаше предвид „гледната му точка“ като вдовец, той получаваше всички безнадеждни случаи. Понякога имаше чувството, че обикаля из кантората с табела на гърба „Скърбите ли“. Том се чудеше какъв ли случай би получил, ако знаеха за Лилиан.

Новата клиентка седеше в кабинета му с ръце в скута, челюстта ѝ беше така силно стисната, че Том го заболяха зъбите.

— Искат да се съглася на споразумение за обезщетение — започна тя. След като Том се представи, думите ѝ заляха неговите. — Що за дума е обезщетение?

Според папката на бюрото на Том петгодишната дъщеря на жената беше прегазена от камион за доставки, докато излизала с велосипеда си от алеята пред къщата им в рядко използвана задънена улица. Шофьорът, млад мъж, очевидно беше съкрушен; компанията, за която работеше, два пъти бе предложила споразумения за обезщетение, за които Том моментално прецени, че са над обичайната сума.

— Не искам споразумение — заяви жената.

— На какво се надявате? — попита Том.

Вероятно на този етап ставаше дума за отмъщение, но винаги беше по-добре да чуеш как го изричат клиентите.

— Някога губили ли сте близък?

Гледаше го право в очите. Том знаеше, че тя не вярва, че е губил близък, не и щом я пита какво иска.

Беше време да насочи вниманието към нея, да отстъпи деликатно назад до позицията на обективен адвокат. Да подреди книжката. Може би да предложи кафе. Не че законът е безчувствен, все повтаряше шефът на Том, просто работи по-добре с известна отдалеченост. Жената го погледна, сякаш знаеше и това, сякаш двамата са застанали пред горяща къща и хората са още вътре. Сякаш отказът му да влезе в нея е отвратителен.

— Да — отговори Том.

Тя кимна с разбиране.

Том взе документите на споразумението.

— Предишните предложения са били щедри. И младежът се е извинил. Виждам, че ви е писал писма.

— Да.

— Тогава какво искате да направя?

— Да удължите нещата.

— Защо? Какво се надявате да постигнете?

Ръцете ѝ се размърдаха в скута.

— Трябва да ми кажете — настоя Том, — иначе не мога да ви помогна.

— Той е последният човек, който я е видял.

— И искате да си плати?

— Не. — Тя поклати глава и погледна Том сякаш е била права за него в началото. — Той и аз — ние двамата, сме я видели последни. Какво ще правя, когато него вече го няма?

Дори като съдружник той можеше да посвещава определен брой часове на работа — в някакъв момент трябваше да се прибере у дома. Имаше начини да го отлага — вечерно питие в бара срещу кантората, различен и по-дълъг маршрут до вкъщи, но като че ли всички те в крайна сметка минаваха покрай апартамента на Лилиан.

Една вечер, докато минаваше бавно с колата оттам, вдигна поглед. В осветения прозорец видя Клои на мивката, миеше съдовете. Лилиан, Изабел и Ал седяха на масата, облежани в думите си. Том се прибра и запали всички лампи в къщата.

— Сигурно се чудиш защо те доведох тук.

Изабел и Том седяха на предната веранда на вилата, гледаха към каменистия плаж и водата отвъд него. Беше началото на май, въздухът още беше прохладен и Изабел бе увита в синьо одеяло от едно от леглата вътре, на главата си беше сложила червена плетена шапка. Прилича на решително градинско джудже, помисли си Том.

— Предполагам, че ще чуя конско...

— И така, ще се ожениш ли за нея?

Нарасналата откровеност на Изабел беше страничен ефект от нейното „особено състояние“, както тя обичаше да го нарича, но Том знаеше, че тя също така не е далеч от мисълта да я използва за свои цели. Като се замислеше, това беше от нещата, които най-много харесваше в нея.

— Дотук с тактичността — отвърна той с кисела усмивка.

— Жената е бременна — отбеляза Изабел.

Понякога Том се чудеше как хората продължават да се движат напред в неща като брака и децата. И двамата с Изабел знаеха какво е усещането да гледаш как те напуска брачна половинка. Развод или смърт — и в двата случая оставаш с половин договор, прикован на място от обещания, които не си нарушил. Можеш да се опиташ да се движиш — напред, настрани, но в крайна сметка, изглежда, винаги се въртиш в кръг, връщаш се към момента, от който си тръгнал. Нищо чудно, че на сватбите се разменят пръстени.

— Не знам как да направя това — призна Том.

— Може би ти трябва различно „това“, миличък — каза Изабел, като дръпна шапката над ушите си. — Но, добави нехайно, докато си тук, има нещо, което можеш да направиш за мен.

Том стоеше и гледаше дървата — като нищо са един кубик, прецени той. Трупите, които беше цепил в младежките си години, бяха чисти, гладки, ухаещи на елша и клен, тяхната равна повърхност почти умоляваше да бъдат насечени. Помнеше радостта от заякващите си мускули, удара с брадвата, която се извиваше в безкрайна дъга и сетне се стоварваше. Пълното и крайно задоволство от гладката повърхност, разцепваща се във въздуха, докато парчетата отхвърчат от двете му страни.

Това обаче нямаше да има нищо общо, можеше да го прецени, докато оглеждаше бъркотията от чворести дънери и пънове, половината бяха мокри и гниеха, другата част бяха твърди и блестящи и зелени. Това бяха дърва, които отправят предизвикателство към брадвата, нагледен урок, че когато става дума за отопление, понякога е по-добре да използваш други изобретения на човека — електричество, газ.

— Откъде си ги взела?

— Едни съседни си разчистваха имота — отвърна тя невинно. — Не е ли мило от тяхна страна?

Том знаеше, че Изабел има вилата от десетилетия. Беше се отоплявала на дърва през годините, в които бе живяла тук, дори му се беше хвалила, че сама си ги е сякла. Тя добре познаваше скапаното дърво.

— Изабел, бъди разумна.

— Да бъда разумна никога не ме е научило на нищо — спокойно го изгледа тя. — Нито ще топли вилата ми. Ще съм вътре, ако ти потрябвам.

Том не беше хващал брадва от почти петнайсет години, не и откакто баща му бе починал и семейството му бе престанало да ходи на езерото. Той разположи първото парче дърво на най-равния участък земя, който намери, с надеждата за памет на мускулите или поне за мускули. Беше избрал изгнило дърво, предполагайки, че ще е лесно начало. Задържа брадвата водоравно, усещайки баланса, тежестта на острието в дясната си ръка, докато лявата обвиваше извивката на дръжката. Спомни си какво го беше учил баща му, как ръцете му вдигат брадвата, дясната длан се плъзва от долната страна на дървената дръжка, за да се срещне с лявата, свитите колена се изправят, тялото се надига, почти се отделя от земята.

— Гравитацията е твой приятел — бе казал на Том.

Сега Том вдигна брадвата над главата си, чу звука от дясната си длан, която се плъзга по дръжката, на острието, разсичащо въздуха. Почувства как земното притегляне сграбчва острието на брадвата, когато то достигна най-високата точка от дъгата си, и замахна надолу, усети как острието влиза в пъна меко и влажно. Разклати дръжката

напред-назад и дървото се разцепи сънено на две, насекоми плъпнаха да се скрият, дебели бели лаври се сгърчиха от светлината.

Сложи парчетата на слънце, клатейки глава.

Отне му час да се справи с размекнатите от влагата трупи, но на последния се чувстваше като майстор. Брадвата се извиваше в плавна, интуитивна дъга, пъновете се разцепваха, почти преди острието да ги докосне. Щяха да минат месеци, ако не и години, докато станат годни за горене, но нацепени и наредени на сушина, поне щяха да започнат да съхнат. Беше приятно да върши физическа работа, да усеща, че е полезен по начин, който можеш да измериш на височина или на тежест.

Насочи вниманието си към другата половина от купчината и придвижи един от чворестите дънери за сечене. Седеше си там, тумбест и разгневен, пръстените му се завъртаха извън очертанятията си, тласнати в нови форми от избили клони.

Острието на брадвата се стовари, отскочи от неумолимата повърхност на дънера и полетя към крака му.

— По дяволите! — извика той, като отскочи назад.

Изабел подаде глава от вратата на вилата, държеше в ръце бяла купа с кант с изрисувани сини цветя. Олицетворение на домашен уют.

— Всичко наред ли е? — попита тя.

— Всяка секунда ново вълнение.

— Виж само колко работа си свършил. Ще приключиш за нула време.

Вратата се затвори.

Том я изгледа свирепо и впери гневен поглед в пъна, който си стоеше непокътнат.

Разкърши пръсти, усещайки пришките, които вече избиваха. Вдигна брадвата и чу мускулите си да ръмжат, стовари я тежко и точно, усети разтърсване, което избухна по ръцете му и стигна до челюстта. Когато погледна надолу, видя тънка пукнатина в дървото — като срязване на хартия най-много. Изтръгна брадвата с лекота и се прицели отново на същото място. Отново. И отново. Ръцете му пулсираха от кръв. Накрая усети острието да потъва, но когато се опита да го измъкне, то не излезе. Разклати дръжката. Нищо. Вдигна брадвата и пънът се надигна с нея, увиснал като нещо мъртво.

Мускулите на ръцете му трепереха. Беше допуснал грешка — трябваше първо да се заеме с тази купчина, докато е още със свежи сили. Но беше твърде уморен. Хвърли бърз поглед към вилата и видя Изабел през прозореца, слагаше на котлона вода за чай. Уискито е за предпочитане, помисли си той. Тя погледна навън и помахването премина във вдигнат палец.

Хубаво.

Без да пуска дръжката, удари пъна в земята, надяваше се да го разцепи по-дълбоко с брадвата или да я извади, или каквото и да е.

— Излез — промърмори през зъби, докато вдигаше и стоварваше пъна в края на брадвата. — ИЗЛЕЗ.

Брадвата не се освободи, но той усети, че бавно острието се придвижва навътре, по около инч всеки път, докато накрая пънът се разполови.

— ДА! — извика победоносно.

Огледа купчината до себе си. Оставаха още двацет и пет пъна — а търпението на Изабел изглеждаше нескончаемо.

Някъде около пън номер десет престана да го е грижа. Тялото му взе превес, отпусна се на безкрайния басов ритъм на брадвата, налагаща съзнанието му до безчувственост. Пън след пън, пън след пън.

Стигаш до точка, в която вярваш, че всичко, което представлява животът, е поредната лоша новина — резултат от изследване, неуспешно лечение, съчувственото изражение на сестра, които те вцепеняват, присвояват пространство в мозъка ти, което е съхранявало спомени за голото тяло на жена ти, тичащо в океана, за усмихнатото й лице, когато вдига четка, за да боядисва стените в спалнята в топло и ярко прасковено, което се кълнеш пред нея, че никога няма да харесаш.

Какво го бе накарало да допусне, че може да обича Лилиан след това. Тя беше казала, че не вярва в заместванията. Беше отворила врата и беше влязла през нея благодарна. Но той беше влязъл само наполовина и продължаваше да носи всичко това със себе си.

Можеше да го почувства, докато сечеше — дълбокия черен гняв, скръбта, набльскана между лопатките му като парчета мръсен сбит лед. Той вдигна брадвата и се прицели в чворестото дърво пред себе

си. Мускулите му крещяха. Едва когато не можеше да вижда пъна пред себе си, осъзна, че плаче.

Остави брадвата и седна на земята. От кожата му излизаше пара, която изпускаше облачета топлина в прохладния въздух. Беше изморен, изпразнен. Баща му казваше изцеден, сякаш енергията е нещо, което би могъл да съхраниш, ако си внимавал, ако си мислил за бъдещето. Нещо, което и двамата в крайна сметка нямаха, помисли си Том. Но докато седеше тук, а тялото му трептеше, осъзна, че в неговия случай това не е вярно. Имаше бъдеще, но с нищо не се различаваше от майката в кабинета му, техните умове бяха вцепенени в неподвижност от усилието да гледат назад, да си спомнят не какво са имали, а че са го загубили.

„Това не са остатъци, казваше му Чарли, докато изваждаше от хладилника храната от предишния ден. Това е преднина.“

Том погледна нацепените пънове, пръснати около него. Разкърши рамене, изправи се и започна да ги натрупва в грамада.

* * *

— Заповядай — подаде му бира Изабел, дошла, докато той слагаше последния пън върху купчината. — Защо не отидеш с нея на плажа?

Том се приближи до ръба на водата, тялото му трепереше от напрегането. Рационалната част от ума му отбеляза, че вероятно утре всичко ще го боли. Постла пуловера си и се отпусна внимателно върху плавей, след което се загледа в заливчето на Изабел. При вилата имаше купчина нарязани дърва, висока почти колкото него. В краката си чуваше вълните, пробягващи през камъните нагоре по плажа. Почувства гладкия плавей под себе си, бриза, охлаждащ потта в косата му. Искаше му се да седи тук и никога да не си тръгва.

Когато Том беше малък, всяко лято семейството му ходеше на езеро във Върмонт за две седмици. Пристигаха, Том изхвърчаше от колата, станала задушна последните няколко мили, тъй като баща му караше с вдигнати прозорци, за да не влиза прахът от черния път. И там беше езерото, кръг от синьо, заобиколен от дървета, въздухът беше внезапно, стряскащо чист. Братовчеди и летни приятели излизаха от

вилите и се втурваха надолу по стълбите, след известно време всички изчезваха в свят от папури и гребни лодки, от дървени пристани и скокове във водата рано сутрин, толкова студени, че дъхът ти секва.

През годините тези две седмици се бяха превърнали в нови глави на живота му. Първото му счупване (ръка, на люлка). Първата му риба (пъстърва, мятаща се на дъното на лодката, гневът оцветяваше вкуса на месото ѝ; щеше да я опита по-късно вечерта и никога повече нямаше да вкуси пъстърва). Първото зърване на женски гърди (приятелка на по-голямата му сестра, чието горнище на банския като по чудо се развърза при гмуркане във водата, и така зашеметяващо щедра част от плътта, розово зърно, се появи за миг, преди тя да се скрие с писък под водната повърхност). Първото сексуално преживяване (на шестнайсет; Джулиан от съседната вила). Единствения път, когато баща му го прати вкъщи (виж по-горе). Първия път, когато би леля си на покер. Последния път, когато видя дядо си — с времето главите създаваха свързана сюжетна линия на живота му.

По някаква причина, когато беше при езерото, всичко изглеждаше толкова по-ясно. Веднъж Том се опита да говори за това с баща си, който не го разбра и се впусна по дълга допирателна за климата и чистотата на въздуха. Но не това имаше предвид Том. За него животът в града беше пълен с толкова сложни модели, че беше невъзможно да видиш отделните нишки. Вилата обаче никога не се променяше, беше мястото, на което той се връщаше, преценяваше собственото си развитие на фона на нейната еднаквост — неочаквано високото горно стъпало на верандата, което го спъваше като съвсем малък, но по-късно се превърна в удобно място за дългите му тийнейджърски крака, докато седеше навън на 4 юли и гледаше фойерверките. Когато се върна след първата си година в колежа, възприемаше това стъпало като шега с всеки новодошъл, чието инстинктивно привикване с височината му беше знак за истинско присъединяване към племето на летните хора.

Вилата съдържаше формата и цвета на детството му, придаваше завършеност на заплетените отношения в семейството му. Том се чудеше сега дали, ако баща му не бе починал и с него не си бе отишла и традицията на езерото, той щеше да затвори кръга, да се завърне и да види стъпалото на верандата с очите на баща, притеснен, че собственото му дете ще се спъне.

Зад себе си чу Изабел да стъпва по камъните към водата. Тя се приближи и сложи ръка на рамото му.

— По-добре ли се чувстваш?

Том отпи голяма глътка от бирата си.

— Изабел — той остави бутилката на плавея, — мисля, че знам какво трябва да направим.

— Топките ти трябва да са с размера на праскови от Джорджия.

Клои стоеше на вратата на кухнята на ресторанта. Том видя резултата от следобедното почистване зад нея, но нямаше и помен от Лилиан.

— Клои — започна той.

— Имаме ти доверие. Аз и Лилиан. Помниш ли какво означава това тук?

— Ще ми позволиш ли само да опитам?

Финеган се приближи зад Клои.

— Клои, на Лилиан не ѝ е нужно куче пазач.

— На мен също — отсече тя.

— Добре, щом е така — каза Лилиан и се приближи, бършейки ръце в престилката си.

Красива е, помисли си Том.

— Вие двамата се връщайте на работа — обърна се тя към Финеган и Клои.

След това излезе навън, затвори вратата и донесе уханието на лимони. Том можеше да усети в костите си колко много иска да е част от чистия цитрусов свят пред себе си.

— Трябва да си изяснят нещата — каза Лилиан, загледана през рамо към кухненската врата.

— Ще дойдеш ли с мен? — попита Том. — Искам ти покажа нещо.

Тя се обърна да го погледне.

— Правили сме го преди.

— Вече сме трима.

— Бяхме трима и тогава.

Гласът ѝ беше тъжен, но решителен. Лилиан учителката, приятелката, неизменно беше спокойна и отзивчива, прозренията ѝ

бяха река, в която можеш да се влееш, да се потопиш със съзнанието, че ще се погрижат за теб. Реката на тази нова Лилиан имаше мускули, посока. Животът в тази река ще изисква различни умения, но ще стигнеш донякъде, осъзна той, докато я гледаше.

— Да — каза накрая. — Други трима.

Тя кимна, влезе вътре и затвори вратата след себе си. Том си помисли, че това може да е краят, че тя няма да се върне или в най-добрия случай той ще трябва да изчака, докато чиниите бъдат измити, последните остатъци от храната — покрити и наредени по рафтовете в хладилния склад. Но в следващия момент тя излезе, наметнала яке на раменете си.

Пътуваха час, в колата беше тихо. Том чувстваше думите, които се блъскаха в него, напиреха да излязат, но те всички изглеждаха опетнени от нещата, които не беше изрекъл. Преди два месеца тя му беше предложила себе си, бебето като подарък, а единственото, което той направи, бе да потърси етикета с цената, за да провери колко спомени ще му струва. Ето защо сега също като нея мълчеше, докато се движеха по магистрала, после по лъкатушно шосе с две платна, накрая по дълъг тесен път, опасан с дървета, до мястото, където свършваше в края на залива.

Лилиан го погледна въпросително, но Том просто слезе и извади от багажника две гребла, одеяло и възглавничка и тръгна към полегнало на една страна червено кану, завързано за вечнозелено дърво. Лилиан слезе от колата и го наблюдаваше как изважда ключ от джоба си и освобождава кануто, изтегля го надолу до каменистия бряг и слага възглавничката на седалката вътре.

— Може ли да попитам къде отиваме? — тя сложи ръка на корема си.

— Недалеч. Няма опасност, правя това от дете, не помниш ли?

— Онова е било езеро през лятото. Водата е била малко по-топла.

Но той видя усмивката, плуваща под повърхността на изражението ѝ. Знаеше, че тя си спомня — късна утрин в апартамента ѝ, Федерико сотира пьстърва в ресторанта долу. Том лежи до нея, разказва ѝ как се опитва да не хване риба, докато баща му се

преструва, че не забелязва. Тя се беше отпуснала в историите от детството му и те се бяха разтворили да я приемат.

— Ще се движим близо до брега — увери я той.

Лилиан седеше отпред в кануто с гръб към него, зелено-черното плетено одеяло беше разстлано на скута ѝ, а в двете си ръце с лекота държеше греблото. Водата около тях беше спокойна, мастиленотъмните вечнозелени дървета се извисяваха по хълмовете около залива. Греблото на Том докосваше водата, плъзгаше се назад, тласкайки кануто напред. На второто замахване Лилиан направи същото. Том загреба, за да насочи кануто по определения курс, следваха плитчините, където можеха да погледнат надолу и да видят камъните, които по-късно, при отлив, щяха да бъдат изсушени от вечерния въздух.

Погледна правата линия на гърба на Лилиан, движението на ръцете ѝ, заякнали от годините на разбъркване и месене. Можеше само да зърне заоблеността на корема ѝ, докато тя местеше тялото си при всяко замахване. Кануто се поклащаше леко и Том се запита дали бебето усеща движението. Зачуди се дали бебе, което по време на бременността е плавало по вода, ще обича лодките, или може би ще дойде на света с убедеността, че той е също толкова спокоен, колкото всичко преди това. Би било хубаво да си мислиш така.

Заобиколиха вдадена във водата суша, която образуваше заливче в залива от другата страна. В края му имаше една-единствена вила със запалени светлини.

Том насочи кануто в заливчето, Лилиан обърна глава и го погледна питащо през рамо.

— Наша е — каза Том, като остави греблото си върху коленете.
— Само наша.

Лилиан се вгледа в него по-внимателно.

— Е, почти — поясни той с глас, в който се долавяше смущение.
— Все пак ѝ обещах да идва от време на време.

— На кого?

— На Изабел.

Усмивката на Лилиан се разля бавно по лицето ѝ.

— В тази вила има ли легло? — попита тя.

- Да.
- Добре. Продължавай да гребеш.

ТЕТРАДКИТЕ

Финеган Шорт надрасна името си^[1] на шестгодишна възраст, мускулите и костите му препускаха в спринт към ръста от два метра. Когато навърши осем, той вече се бе извисил в света на възрастните. Опитваше се да играе с връстниците си, сгъваше колене като оригами на жерав, извиваше гръб, навеждаше глава. Но никога не беше напълно достатъчно. Нямахше значение колко се вълнува, дали използва същия речник като всичките си приятели, или блъска количките си с равен на техния ентузиазъм — нещо се случваше, когато дългите му пръсти се пресягаха да наместват писта за състезателни коли на пода на дневната на приятел, когато протягаше сякаш безкрайна ръка да хване кола, преди да се скрие под диван. Каквито и да бяха действията му, тялото, с което ги извършваше, крещеше „възрастен, натрапник“. Единствената му възможност беше да отиде там, където диктува ръстът му.

Родителите на Финеган бяха алпинисти, вечер разказваха на сина си истории за планини в чужди земи, за намаляването на кислорода при изкачването, как това се отразява на сърцето ти и на бистротата на мисълта. Това му звучеше смислено, имаше откровеност в живота, живян долу, сред децата, която изчезваше на височината на възрастните. В горните селения на зрелостта, откри Финеган, проблемите са същите като онези там, откъдето идва — желание да не споделяш, изблик на любов или омраза, смазващо чувство на страх, гняв или отчаяние, но възрастните сякаш говорят през кислородна маска, трябва да се съсредоточиш с все сила, за да разбереш какво всъщност казват.

Вероятно това беше причината да започне да слуша толкова внимателно разговорите на възрастните. Ако беше достатъчно тих, можеше да наблюдава незабелязан, иронията беше в това, че докато ръстът му го превръщаше в натрапник за децата, възрастта му го правеше невидим за възрастните. От гледната си точка научи правилата на техните взаимоотношения, видя как езикът, който тече

под думите им, съдържа смисъла. Свеждането на поглед, отдръпването на крак, накланянето на брадичка. Прегръдките, които не са прегръдки, само срещаци се рамене, ръце, потупващи гърбове в безмълвно взаимно одобрение. Понякога Финеган се чудеше защо възрастните изобщо ползват думи. В някои дни думите приличаха повече на дрехи, създадени да отвличат вниманието от нещата, които не искаш другите да забелязват.

Родителите на Финеган обаче бяха изключение. Може би беше заради всички изкачвания, които бяха предприемали и благодарение на които бяха привикнали към въздействието на по-разредения въздух, а мускулите на сърцата им бяха заякнали; може би, мислеше си Финеган години по-късно, се дължеше на простия факт, че по-често от другите хора са се изправяли лице в лице със смъртта, и това ги е накарало да подхождат към живота с такава жизнерадостна честност. Единственото, което Финеган знаеше и искаше да знае, бе, че е обичан безусловно.

Като дете имаше само няколко места, на които не се чувстваше висок, и едно от тях беше домът му. Родителите му имаха фирма за оборудване за катерене в Боулдър, Колорадо, и къщата им беше продължение на предприятието, таванът в дневната достигаше седем метра, едната стена беше цялата в прозорци, а срещуположната беше превърната в стена за катерене. Почти веднага щом се научи да ходи, Финеган се озова в ремъци и се отправи нагоре. Сърце не му даде да признае на родителите си, че се страхува от високото, че дори собствената му височина е повече, отколкото може да понесе, че най-хубавата част от катеренето, единствената, която го караше да продължава, беше усещането как го поемат ръцете им, когато се озоваваше отново на пода, и заради него би отишъл колкото високо поискат.

После седяха на одеяло върху дюшемето в дневната, ядяха сандвичи с фъстъчено масло и пиеха мляко или кафе от сини метални чаши за къмпинг, а майка му говореше за предизвикателството към ума да се изкачваш по трудна стена или обясняваше колко невероятно се чувстваш, когато изнасяш тежестта на тялото си върху върховете на пръстите на ръцете и краката си. В съботните вечери опъваха палатка

по средата на дневната и баща му разказваше истории за безстрашни алпинисти и вечери в базови лагери, за това как лампа огрява вътрешността на палатка и как се чувстваш у дома наред вятъра и студа навън или може би именно за това.

За разлика от родителите си Финеган не беше безстрашен и мисълта да ги загуби му се струваше като дупка там, където са били белите му дробове. Когато майка му или баща му заминеха да изкачват връх, той превърташе историите им в главата си, но те никога не стигаха да компенсират отсъствието им. На следващия пикник в дневната той крещеше за още, като опипваше торбичката с талк на колана си, преструваше се, че прибира историите там, където те винаги ще са на безопасно място и близо до него.

След раждането на Финеган родителите му се бяха разбрали, че повече няма да изкачват върхове заедно, единият винаги ще остава въкъщи. Но когато беше на четиринайсет, изникна възможност да покорят Еверест. Те се вгледаха в сина си, по това време по-висок и от двамата, вече с наболи мустаци, и приеха. Беше минало толкова време и ето го Фин, достатъчно пораснал. Бурята, която помете базовия лагер на родителите му и ги откъсна от спасителната експедиция, беше оповестена като огромна трагедия за планинарската общност.

Финеган отказа да говори, когато от медиите, гладни за емоционалната история на останалия сирак неестествено висок младеж — звъняха на входната врата и снимаха през грамадните прозорци на дневната. Как ще се впише в живота без напътствията на родителите си? Какво мисли за това, че са го оставили? Ще успее ли някога да им прости? Чакаха пред къщата в продължение на дни, без да зърнат момчето-мъж, което търсеха.

Съседите, които бяха обещали на родителите на Финеган да го наглеждат, докато са на Еверест, нямаха сили да полагат грижи в такъв мащаб. Тогава в свои ръце нещата пое сестрата на бащата на Финеган, тя пристигна и прогони репортерите с речник, достоен за корабен екипаж.

— Само ние двамата останахме от нашето племе — каза леля му, след като затвори вратата след последния репортер, който си тръгна от моравата пред къщата. — Всички останали заминаха и измряха. Извинявай, — добави тя. Не съм свикнала да съм сред хора. Баща ти все казваше, че ми липсва филтър на мозъка.

Тя беше по-ниска от Финеган и трябваше да изпъне глава назад, за да го погледне в очите. И направи точно това.

— Искаш ли бъркани яйца за вечеря? Не мога да готвя, но с това се справям.

Леля Ейлиш пишеше софтуер за компютърна компания в Портланд, Орегон. Тя беше толкова широка, колкото бащата на Финеган беше слаб, беше толкова шумна, колкото той съзерцателен. И определено ѝ липсваше филтър. Казваше каквото мисли — понякога, както се струваше на Финеган, преди да го помисли, коментарите ѝ летяха толкова бързо и отвъд обществените условности, че той се улавяше, че гледа за дирите от двигателите им във въздуха.

— За бога — каза тя на погребалния агент, дошъл да предложи услугите си, — за какво ни е ковчег? Родителите му са ледени висулки. И когато телата им бъдат намерени, ще бъдат изгорени.

Финеган виждаше реакциите по лицата на хората, шока, който бързо се опитваха да прикрият, когато леля Ейлиш изстреляше някой от коментарите си. Възприемаха я като човек, лишен от чувствителност, той го разбираше от начина, по който ръцете им пърхаха в неговата посока, сякаш се опитваха да прогонят думите ѝ от него. Сменяха темата, говореха за подредба на цветя, за терапевти, за утехата да знаеш, че хора, които си обичал, са умрели, правейки нещо, което им е носело радост. Говореха със своите любезни успокояващи гласове, които толкова приличаха на ванилов пудинг, че Финеган се чудеше дали вечер не трябва да се прибират в хладилника.

Те смятаха, че Финеган трябва да ѝ бъде отнет, той виждаше това, но не и да поемат отговорността да направят нещо по въпроса. Той беше доволен от това. По странен начин беше облекчение да е с леля Ейлиш. Тя казваше каквото мисли, тялото ѝ отразяваше като огледало думите ѝ. Не очакваше от него да се съгласява с нея, ако става въпрос, дори не го искаше. Беше очевидно, че се е отказала от тази идея още преди години. Така Финеган чувстваше ума си отворен и свободен да се шляе, да намира пътя към мисли, които му се струваха истински или хубави за него.

— Родителите ти бяха идиоти — заяви леля Ейлиш в онази първа вечер в дома на Финеган. — Какво си въобразяваха? — Тя го погледна

над чинията с бъркани яйца. — Но те обичаха. Как можеш да вместиш тези две неща в един ум? Ще ми се да имаше начин да поглеждаме в мозъците на хората и да виждаме как го правят.

Финеган кимна. Замисли се, ако някой сканира неговия мозък, как ли би изглеждал сега. Дали скръбта щеше да е зелена, гневът — червен, страхът — яркооранжев? Или може би цветовете нямаше да стоят разделени, може би така всички емоции се поместват в един мозък и само хората имат нужда да ги разделят на групи? Може би няма нищо лошо да е едновременно тъжен и уплашен, и ядосан, и самотен — ако можеше да е всички тези неща, без да се налага да избира, навярно и родителите му щяха да могат да го оставят и да го обичат, без да избират.

Леля Ейлиш взе Финеган със себе си, когато се прибра в Портланд. Попита го дали иска да задържи къщата на родителите си. Той погледна стените, хватките, въжетата и каза „не“. Продадоха я на пенсиониран цирков артист, който щастливо им обясни, че възнамерява да пресъздаде шапитото между високите стени на дневната. Финеган си помисли, че на родителите му би им допаднала идеята къщата им да бъде превърната в огромна шатра на червени и бели райета, пълна с фантазии за трапеци и слонове и по някой клоун, всички заедно, прислонени от студа и вятъра.

Боулдър създаваше усещането за широка чаена чаша, държана в доброжелателните ръце на планините, които го заобикаляха. Портланд беше по-скоро като игра на криеница, град, сгущен на пресечната точка на реки и пътища, покрити с мостове и дъждовни облаци. На Финеган му липсваше голямото широко небе на Боулдър, където поразреденият въздух сякаш изискваше повече пространство, простираше се син и чист. В къщата на леля Ейлиш, която се издигаше едва на осемдесет и три стъпки над морското равнище, въздухът беше гъст, наситен и зелен, от него дробовете му натежаваха.

Финеган каза на леля си, че обича да тича, но това тогава не беше вярно. Тичането му се струваше единственият начин, по който може да върне леко задъханото усещане от детството си. Прерови кутиите си и намери чифт стари маратонки. Излизаше рано сутрин, дългите му крака го отвеждаха далеч от къщата на леля Ейлиш, но тя

никога не коментираше, просто заместваше един чифт маратонки с друг, когато ги износеше. Тича цялото първо лято, крачката му се разширяваше с всеки изминал ден, тичаше покрай реки и в криволичещи паркове с дървета, които се извисяваха над главата му и сред тях най-сетне се чувстваше малък. През есента тичаше след училище и дори когато треньорът по крос му предложи да се включи в отбора, той предпочете да е сам, макар и само защото отборът никога не тичаше достатъчно надалеч, за да стигне Финеган отвъд тежестта на собствените си дробове.

Тичаше покрай езера и нагоре по хълмовете, през каньоните на сградите в центъра, до края на основното училище и в гимназията. Леля Ейлиш казваше, че на някои хора просто им отнема повече време да се аклиматизират.

На две преки от къщата на леля Ейлиш имаше стара разнебитена къща. Някога бялата ѝ боя се лющеше от дървенията, прозорците бяха закрити от червени пердета, избелели до розови от слънцето, което трябва да бе отнело десетилетия, мислеше си Финеган, имайки предвид колко малко слънце си пробива път до тихоокеанския северозапад. Градината беше дива, запусната, оказионна разпродажба на рододендрони и глухарчета. Финеган беше видял доказателства, че някой живее там — наскоро доставен телефонен указател изчезна от предната веранда, макар и не веднага; светлина вечер зад тежките завеси на горния етаж. Сред съседите се ширеха предположения, но през последните десет години никой нямаше никакъв досег с обитателя.

Обаче един есенен ден около четири години след като се премести в Портланд, когато Финеган минаваше покрай къщата на път към училище, видя отпред линейка, двама мъже носеха крехка жена на носилка. Не беше покрита, той видя лицето ѝ, очите ѝ се оглеждаха наоколо със своеобразна почуда. Служителите на Бърза помощ вкараха жената в линейката и затвориха вратите, а Финеган продължи към училище, потънал в мисли.

Седмици след това нямаше никакви признаци, че къщата е обитавана. Из квартала се носеха слухове; изглежда, след като вратата на къщата бе отворена, новините рукнаха. Жената, както се оказа, след

болницата била преместена в дом за медицинска помощ. Казваше се Меридел Хаус, подходяща фамилия за човек, който е известен единствено с мястото, където живее^[2].

Всеки ден Финеган минаваше покрай дома на Хаус и всеки ден стъпките му го отвеждаха малко по-близо — до ръба на тротоара, на моравата пред къщата, където от високата трева обувките му подгизваха и чорапите му бяха влажни през остатъка от деня. На втората седмица вече беше дръзнал да стигне до верандата; на третата пробваше прозорците, задните врати и вратите на мазето, по една на ден — игра на рулетка.

Не беше заради самото проникване, знаеше поне това — искаше просто да бъде вътре, което е съвсем различно. Също така естествено знаеше, че не бива — и оттам бавното ухажване, всекидневно отправяната молба. Ако къщата го искаше, тя щеше да го приеме, да му позволи достъп. В края на третата седмица, когато пробва последния прозорец на мазето и той се отвори, изобщо не го усети като взлом.

Първо пъкна краката си, спусна ги до невидимия под отдолу, след това си проправи път през затъмненото помещение, накрая намери стълбите и кухнята горе, която беше учудващо чиста и спретната, сякаш собственичката се бе подготвяла за гости, а не за идването на Бърза помощ. Влезе в дневната. Не знаеше какво очаква да намери — спуснатите пердета и отшелническият нрав на обитателката би следвало да го наведат на предположения за трупане на вещи, въпреки това не бе допускар подобно нещо. Къщата винаги му се бе струвала пълна, но не физически.

Дръпна леко едното перде, за да влезе малко светлина, и се разходи из помещението. Спря пред полицата над камината, върху която имаше шест снимки в рамки. Червеникаво-кафява снимка на мъж с театрален грим и облекло; майка и три малки деца, снимката беше също толкова стара като първата. И после останалите, напред във времето: две момичета, две жени и накрая две старици.

Той се пресегна, без да се замисля, взе снимката на двете възрастни жени и я пъкна в якето си. Отвън чу клаксона на кола и внезапно си спомни, че закъснява за училище. Запъти се към входната врата, най-бързия изход. Когато я отвори, прекалено късно чу стъпки

по предната веранда и в следващия момент видя стреснатото лице на местния брокер на недвижими имоти.

— Е, това беше глупаво — смъмри го леля Ейлиш, клатейки глава.

Финеган кимна в съгласие, изчервяването от унижението пълзеше по протежение на дългото му тяло.

— Няма да те обвинят в нищо, но това не означава, че сме приключили. Ако искаш да вземаш нещо, трябва да се научиш да вземаш нещо, което хората имат нужда да дадат.

Тя извади кутия от претъпкания си гардероб в коридора. Вътре имаше купчини сини тетрадки.

— Водех курс в общинския колеж...

По начина, по който ръцете ѝ се колебаеха, докато вземаше една от сините тетрадки, Финеган можеше да прецени, че преподаването в колежа не е било толкова продължително, колкото ѝ се е искало.

— Вземи — връчи му тя тетрадката. — Можеш да я ползваш. Иначе само трупат прах.

— За какво да я ползвам?

— Ще разбереш.

И така следващата събота следобед Финеган се озова в малката стая на Меридел Хаус в дома за медицинска помощ със синя тетрадка в скута и химикалка в ръка.

— Значи, харесваш къщата ми? — Меридел го погледна, очите ѝ бяха зелени като речна вода. — Можеше да почукаш, когато живееш там, щях да ти отворя вратата — добави тя.

Финеган кимна. Искаше да не се съгласи, да ѝ каже, че всичко в къщата — от обраслата градина до изкривения асфалт на пътеката и пощенската кутия, наклонена отпред, изглеждаше като че ли е там с единствената цел да прогонва хората. Дори дървенията сякаш се отдръпваше от боята, нанесена по повърхността ѝ. Но осъзна, че няма да прозвучи особено любезно и със сигурност ще предизвика още подозрения защо изобщо е искал да влезе. И тъй като всъщност не знаеше причината, беше по-лесно да избегне темата.

— Цял живот съм живяла там — продължи Меридел. — За пръв път съм другаде. Сестрата казва да го приемам като ваканция.

Тя огледа еднообразните бели стени на стаята си.

— Чудя се тя къде ходи на почивка. Винаги съм си мислела, че ако отида някъде, ще е в Гърция. Или в Рим. Или може би да видя кенгурата в Африка.

Тя се загледа приветливо във Финеган, после по-остро и каза:

— Може да ме поправяш. Няма да се счупя.

Той вдигна поглед и видя очите ѝ, които го наблюдаваха.

— Може да ми дадеш и чаша вода — добави тя.

— Аз съм носителят на историите на семейството си — подхвана Меридел. Ръцете ѝ, изкривени от артритата, бяха хванали в два полукръга чашата с вода на малката масичка пред нея. — Само аз останах.

Финеган наблюдаваше възрастната жена пред себе си. Крехкостта ѝ го удивляваше, косата ѝ почти блещукаше, лишена от цвят, кожата ѝ беше толкова тънка, че той се чудеше как задържа кръвта и костите вътре. Освен това се питаше какво ще стане с нейните истории, когато вместилището поддаде, както със сигурност ще стане. Представи си как историите ѝ се измъкват от баластрата, носят се по теченията на вятъра, разделят се на частици. Дали щяха да се реят, или да паднат тихо на земята, в океана?

Мисълта го изпълни със странно чувство на отчаяние. Финеган отвори синята тетрадка и вдигна химикалката си.

— Разкажете ми — простичко рече той и, припомнил си предупрежденията на леля си, добави: — Моля.

За такова малко вместилище Меридел като че ли побираше невъобразимо количество истории.

— Аз съм най-голямата. Бях на четиринайсет, когато майка ни почина от инфлуенца през 1926 г. Баща ми беше актьор, с мустаци и пелерини, винаги влизаше през входната врата сякаш се появява на сцена. Още си спомням мига, в който излезе от стаята на майка ми в нощта, когато тя умря. Каза, че тя е била създадена за родител, но той

не е. Връчи ми двайсет долара и си отиде. Известно време вярвахме, че ще се върне, но после осъзнахме, че напразно го чакаме. Дванайсетгодишният ми брат заяви, че няма да търпи аз да командвам, и така останахме със сестра ми и с малкото ми братче, което тогава беше на две години. Няколко години по-късно го блъсна кола и останахме само сестра ми и аз.

Финеган наблюдаваше как Меридел брои, лъска загубите на живота си, все едно са мъниста в броеница.

— Нямаше да се справим без съседите — продължи тя. — Носеха ни храна и ми даваха да шия и да кърпя. Винаги ми плащаха твърде много, въпреки че тогава никой не разполагаше с излишни пари. И като че ли винаги знаеха кога ще дойдат от социалната служба да ни проверят. Съседът, местният месар, донасяше парче месо и аз се захващах да готвя. Трябваше само да се направи печено свинско. Когато социалният работник влезеше и къщата миришеше на месото във фурната, никога не питаше за родителите ни. Така останахме заедно.

Щрихите на живота на Меридел бяха набързо нахвърляни в тази първа вечер, но дори тогава Финеган можеше да види, че онова, което му е казала, е проект на къща, която чака да бъде построена, най-важните детайли само са загатнати от очертаните линии. На Меридел ѝ бе нужно едно-единствено изречение да обясни, че двете със сестра ѝ са живели заедно в къщата, докато Хети починала преди няколко години. Кратък наниз от думи, съдържащи почти осемдесет години от мигове — ръка, подаваща току-що измита чиния на сестра, застанала с кърпа за сушене, завъртане на пола, отпразнуване на нова работа, мъже, които влизат в живота им, но никога през главния вход. Котка, която Хети е искала. Спор за цвета на къщата. Финеган долови как гласът на Меридел се промени, когато заговори за смъртта на сестра си, как звуците са отеждали и са се превърнали в празна стая. Разбираше какво е. Седеше и населяваше страницата с думите ѝ.

След няколко седмици леля Ейлиш каза, че може да престане да ходи в старческия дом, когато пожелае, но Финеган осъзна, че не иска. Всеки вторник и четвъртък тичаше до дома с умерено темпо, за да не пристигне плувнал в пот. Бяха две мили, не беше тежко. През първата миля се освобождаваше от деня, от шегите на другите деца за хората небостъргачи, от любопитните погледи, докато се опитваше да вмести

тялото си под душа в съблекалнята. Когато започнеше втората мила, вечерта се разтваряше пред него и светлините на дома скоро се протягаха да го посрещнат.

Откри, че му е приятно да прекарва времето си с Меридел. След като къщата ѝ бе продадена, тя го помоли да ѝ донесе синия, оранжевия и жълтия шал от чекмеджето в бюрото и го накара да ги повеси от тавана в стаята ѝ на широки ивици.

— Можем да се преструваме, че сме номади и това е шатрата ни, — усмихна се тя. — Ще е нашата ваканция.

Той прекара зимата в златисто-оранжевото сияние на стаята ѝ, слушаше. Тичането обратно към вкъщи винаги беше по-бързо, краката му летяха по мокрия паваж, уличните светлини озаряваха света в блещукащи кръгове.

До края на март Финеган беше запълнил три сини тетрадки, но не спря. След Меридел дойде Луан от стаята надолу по коридора, а после дойде ред на Саймън и Джаспър. Те живееха в друг старчески дом, но Меридел се беше запознала с тях на танци за възрастни хора преди години и каза на Финеган, че трябва да говори с тях.

— Няма семейства — обясни тя. — А Саймън е бил железничар, има много истории за разказване. Не бива да се загубват.

Саймън и Джаспър го отведоха при Вайола и Хана. Силни гласове или треперливи, изтръскващи историите си като чаршафи, извадени от сушилнята. Съжаления и гняв. И малки мигове на чиста радост. Колосана жълта рокля от детството. Изгубен годежен пръстен, намерен след години в кошница за пикник. Първото или последното виждане на дете. Розов храст, изкопан и преместен от една къща в друга. Целувка, която не е трябвало да се случва. Страниците се запълваха и Финеган обръщаше все по-малко внимание на гимназията, докато внезапно тя свърши и той се озова навън от другата страна с глава, пълна с животите на други хора.

През годините леля Ейлиш се бе опитвала да примами Финеган в света на компютрите, на редовете софтуерни кодове, които тя изучаваше сякаш ще ѝ дадат ключа да разгадае процесите в човешкия мозък, а защо не и в човешкото сърце. Финеган разбираше удовлетворението, което тя извличаше от кодирането, способността ѝ

да се стреми да постига нещо, което вече знае, че иска, но за него интересното в човешките истории бяха неочакваните спомени, които се спотайват под думите в очакване да излязат. Доколкото той можеше да разбере, целта на кодирането беше да се създаде форма с устойчиво съвършенство, поредица от команди, които всеки път да възпроизвеждат точно каквото се иска. Обратното на хората, които будеха любопитството му именно заради начина, по който разказът се мени, крие други значения, преобразява се с времето и гледната точка.

Той се пресегна и пое историите в себе си, знаеше, че няма къде другаде да отидат, неспособен да откаже безопасен пристан за спомени, които иначе биха изчезнали незабелязани. На моменти беше смазан от тежестта на чуждите животи, от купчините тетрадки около леглото му.

— Може да ги издадеш — предложи леля Ейлиш.

Но някак си Финеган знаеше, че не това е решението. Онова, което бе преживял, докато записва тези истории, беше интимно като допир, като маса за двама в претъпкан ресторант. Не му се струваше редно да стават обществено достояние. Но не знаеше и какво да прави с тях, не знаеше кой е без тях.

И така седеше в стаята си заобиколен от тетрадки. С течение на месеците престана да вдига щорите, отказа се от тичането. Избягваше старческия дом, неговите стаи, пълни с истории, чакащи да бъдат разказани. Седеше на леглото си и взимаше тетрадките една след друга, четеше.

— Трябва да разбереш — заключи леля Ейлиш около пет месеца след като Финеган завърши гимназия. — И става очевидно, че няма да се случи тук. — Тя го прегърна, само веднъж, набързо, и му връчи ключовете на старата си хонда сивик. — Подарък. А сега заминавай.

Междущатската магистрала, която се вие през центъра на Портланд, е иначе дълга и предимно права, минава по цялото западно крайбрежие на Съединените щати. От Портланд Финеган можеше да се отпрати на юг и да кара с дни, без да слиза от магистралата, по целия път до Мексико, до слънчевата светлина, ярките цветове и езика,

който не говори. Дори хората да искаха да му разказват истории, нямаше да ги разбира.

Завиеше ли на север, само за около шест часа можеше да стигне до Канада през пейзаж, който предполагаше, че ще усеща познат — зелено и синьо, планини и вода. В Канада повечето хора щяха да говорят неговия език, но беше чувал, че канадците нямат високо мнение за американците, и беше малко вероятно да го приемат като достоен получател на разказите си.

Седеше в запалената кола на надлеза над I-5. В багажника на хондата имаше голяма кутия със сини тетрадки, на задната седалка бяха сложени три хартиени торби с дрехи, в последния момент леля Ейлиш беше хвърлила вътре и чифт маратонки. Той погледна на юг и видя потока от коли, отпавили се извън Портланд, натъпкани една до друга като съомга, хвърляща хайвер. Даде ляв мигач и се запъти към Канада.

Стомахът му и бензиновият резервоар се оказаха празни след четири часа път на север. Финеган слезе от магистралата с надежда да намери бензиностанция и храна, която никога не е била в херметически затворена опаковка. След като месеци наред бе живял в главата си, внезапно беше започнал отново да вижда цветове, докато караше по магистралата — жълтото на грамаден хамър, агресивно пробиващ си път на най-лявото платно, наситенозеленото на боровете от двете страни. Усещаше плъзгането на волана под върховете на пръстите си, долавя как се променя въздухът, когато минава край река, дизелов двигател, заведение за бързо хранене... Обикновено пътуването с кола го унасяше в дрямка, но това имаше точно противоположното въздействие. Откри, че иска храна, истинска храна, за която ще трябва да използва двете си ръце и вкусовите си рецептори.

Докато пълнеше резервоара с бензин, зърна сергия за плодове и зеленчуци от отсрещната страна на улицата и по-важното — младата жена, която държеше лъскава червена ябълка и се смееше с продавача. Беше приблизително на неговите години, косата ѝ беше тъмна и къдрава, на ръст достигаше до рамото на продавача. Финеган не би могъл да каже какво има в нея, знаеше само, че ще намери място за

още една история, ако е нейната. Когато я видя да си тръгва пеша, бързо допълни резервоара, паркира колата си на улицата и я последва на дискретно разстояние покрай малка железария, закусвалня за гевреци, книжарница, покрита с прах витрина, отрупана със стари кушетки и мостри от избледнели платове. Чудеше се къде ли може да отива тя с торбата с ябълки или какво ще си помисли, ако ускори крачка и се изравни с нея.

Това беше толкова нетипично за него — той, който бе прекарал вечерите си в гимназията, посещавайки старчески домове, изобщо не спря да обмисли действията си. И когато тя най-сетне стигна метална порта към двора на ресторант и мина по странична пътека, която водеше, както Финеган можеше само да предположи, към кухнята, той спря и зачака въпреки ароматите, долитащи отвътре, ухание, което му създаваше усещането за истории, които знаят къде им е мястото. Колкото и да искаше да влезе в ресторанта, да седне на маса и да яде с дни, не смееше да поеме риска тя да излезе, докато го няма.

Беше ноември. Задаваше се дъжд, можеше да го усети по начина, по който въздухът около него натежаваше. Открай време обичаше да тича в такова време, доставяше му удоволствие идеята да се състезава с капките, докато стигне до своята врата. Стоенето съвсем не беше толкова забавно и когато първите капки закапаха, почти беше решил да се откаже, но вратата на кухнята се отвори отново и мъж на около трийсет и пет с окървавена хавлиена кърпа, увита около ръката му, от чиято уста се лееше поток от испански, тръгна бързо по пътеката.

Финеган отвори портата на мъжа и когато вдигна поглед, видя момичето, застанало на кухненската врата с престилка на кръста и обезсърчено кръстосани ръце. Финеган влезе през отворената порта и се приближи.

— Мога ли да помогна с нещо?

— Не знам... Можеш ли да миеш чинии?

Това беше всичко, което тя му каза през първите шест седмици, докато той работеше в ресторанта на Лилиан. Името ѝ бе Клои, научи той, и работеше по-дълго и по-усилено дори от Лилиан, идваше рано или оставаше до късно да изпробва нови рецепти. Финеган я наблюдаваше, когато това можеше да му се размине, следеше я между

купчините чинии. Онова, което видя, докато тя готвеше, бе равни части желание да зарадва Лилиан и любов към самата храна — чувства, които той добре разбираше, но се чудеше дали второто ще наклони везните и Клои ще започне да готви за себе си.

Това е история, за която си струва да се чака, реши Финеган, и след първите няколко ноци в далеч не привлекателен хотел, намери стая в апартамент, който делеше с петима студенти по компютърни науки, които от време на време се държаха странно, но след чудатостите в общуването на леля Ейлиш се оказаха сравнително познати и близки съквартиранти. Финеган се хранеше в ресторанта, гледаше да избягва кухнята у дома с кулите кутии от пица и опаковки от полуготови спагети, мивката, преливаща от чинии, които можеше да изпита професионален дълг да измие. В края на първия месец си купи съвременно легло, после лампа. Взе си на старо скрин за дрехи. Кутията с тетрадките остана в багажника на колата му.

Започна да тича отново сутрин преди работа. Не би си признал, че се надява да зърне дома на Клои, но възможността го водеше все по-надълбоко в града, надолу по криволичещите улици, опасани с дървета, по хълмовете към квартали с малки едноетажни къщи, сгушени в свършени решетки. Така и не я видя, но видя достатъчно от града, за да разбере, че се чувства удобно тук, където шофьорите спираха, за да го пуснат да пресече улицата, и тичането в дъжда или полумрака рано сутрин не беше самотно занимание. Докато тичаше, се опитваше да измисли неща, които може да каже на Клои. Съвет за готвене от една от книгите, които четеше. Коментар как цветът на косата ѝ е същият като цвета на блата на шоколадовата торта, запазена марка на Лилиан. Можеше да каже, че събира истории и да я пита за нейните — но онова, което звучеше откровено с възрастните хора, му приличаше на подмазване, когато си представяше да го каже на момиче на своята възраст. И така той оставаше край мивката в кухнята на ресторанта, с гръб към готвачите, ушите му бяха наострени за всяка дума, която тя изричаше, за почукването на ножа ѝ върху дъската за рязане...

Финеган не очакваше да види Клои в навечерието на Нова година. Беше останал до късно в ресторанта, за да избегне

обстоятелството, че няма къде да отиде, макар че си казваше, че чисти кухнята специално за Лилиан. Но точно когато приключваше, Клои влезе с червения куфар в ръка и внезапният му страх, че може да заминава, развърза езика му.

Не се замисли какво точно прави, когато сложи синята тетрадка в куфара ѝ. Повече от всичко искаше да продължи чувството от Нова година — поне частта, докато Клои се втурна през вратата. Знаеше, че е риск, беше виждал колко раздразнителна може да бъде, когато доставчикът на зеленчуци флиртуваше с нея, но го направи и зачака отзвука. Така че, когато един ден дойде на работа и видя на плота запълнената с думи тетрадка, сърцето му подскочи. Вечерта след работа прерови папките на служителите, за да намери адреса ѝ, и следващия понеделник отиде в дома ѝ, готов да бъде отрязан. Но Изабел беше там, не спираше да се усмихва и да му намига и на практика изтика Клои през вратата. Пътят до водопада беше спокоен, лек, Клои бавно омекваше с напредването на времето. Той мълчеше, остави я да се отпусне, усети как захвърля предпазните си слоеве.

Не я заведе при водопада, за да я целуне — някак си това изглеждаше като северозападното съответствие на покана към момиче да види офортите ти. Нито това беше първата му целувка — имаше един случай, когато целият момичешки отбор по гимнастика реши, че да се достигнат устните му е достатъчно акробатично предизвикателство, за да им донесе заверка на срока. Но когато се случи, когато сводът на скалите и стената от вода ги приближи, той осъзна, че за пръв път от времето, преди родителите му да заминат за Еверест, се чувства истински щастлив.

Трябваше да се досети, че тя ще размисли, ако има дори само половин миг. Защо ѝ е притрябвал някакъв дългнест мияч на чинии? Мълчанието на връщане от водопада беше напълно различно от мълчанието по време на пътуването на юг, добронамереният ритъм на чистачките се превърна в упорит рефрен — издъни се, издъни се, издъни се. Клои се беше свила на седалката си и доста неубедително изпълняваше ролята на спяща, докато Финеган караше и му се искаше както винаги, да може да се смали, но причините сега бяха други и различни.

Нещата останаха такива в продължение на месеци, Финеган и Клои играеха безкрайна игра на избягване в кухнята на ресторанта. В отчаянието си Финеган пое по улиците, тичаше и износваше маратонките, които леля Ейлиш беше сложила в колата му. Не го беше грижа къде отива, стига да е достатъчно далеч, за да се измори всеки мускул в краката му, достатъчно стръмно, за да се изтръгне дъхът му от дробовете. Когато се прибереше, стоеше под горещата вода на душа, докато някой от съквартирантите му почукаше на вратата. След като се облечеше, нападаше кухнята, изхвърляше мазни контейнери за храна, стигаше до самото дъно на мивката.

Знаеше, че трябва да се откаже, да се прибере вкъщи или да продължи. Изглеждаше съвсем очевидно, че няма да стигне доникъде с Клои. Помогна за ритуала на Изабел, като се надяваше, че ако Клои го види извън ресторанта, в къщата си, това ще промени отношението ѝ, но тя изглеждаше твърдо решена да го пренебрегва. Но, повтаряше си той, някой, който толкова упорито те избягва, трябва да мисли за теб страхотно много. Беше странно на това да крепиш надеждата си, но той с това разполагаше.

Пролетта отстъпи място на лятото. Една сутрин по време на тичането си Финеган видя отпред дребна белокоса фигура с пурпурни маратонки. Леко се наведе, докато я подминаваше, с надеждата да остане незабелязан.

— Финеган?

Въпреки или може би поради липсващия си филтър леля Ейлиш винаги бе изисквала от него да се държи учтиво. Той се обърна и спря.

— Здравей, Изабел.

— Реших, че може да си ти.

— Трудно е да не ме забележи човек.

— Трудно е да се скриеш? — усмихна се тя. — Къде беше? Не си наминавал през вкъщи от деня на ритуала.

— Ами, да...

— Клои не знае какво прави — ясно ти е, нали?

Изабел като че ли винаги минаваше направо по същество.

— На мен ми се струва доста сигурна.

— Да. Мисля, че аз бях също толкова решена, че искам съпруга си, колкото Клои е решена, че не иска теб. Жените винаги са прави.

Финеган кимна, макар да не беше убеден.

— Имаш ли желание да повървиш с мен? — попита Изабел. — Ще се радвам на малко компания.

Беше стигнал до средата на кроса си, точката, когато умората започва да жужи в мускулите му и да го променя от мисловно същество в чисто физическо, но кимна отново и я остави да определи темпото. Понякога се чудеше дали някой, който не е с неговия ръст, може наистина да разбере какво означава за него да смали крачката си, как това пристягаше мускулите му и при всяка малка стъпка имаше чувството, че ще изгуби равновесие и ще падне. Не се беше чувствал така с Клои, което му се струваше същинско чудо.

Добре, каза си Финеган, затова тичам, да избегна мисленето. Той трескаво потърси позната територия.

— Разкажи ми за съпруга си.

Можеше да усети как тя излъчва историята — ако се взре човек може почти да види историите, особено при по-възрастни хора, у които има толкова много, че те сякаш ще се изсипят като кутии от препълнен гардероб. Нужен е само един прост въпрос, за да се отвори вратата.

— Имахме дъщеря, после още една и син.

Любопитно е как хората стигат до историите си, помисли си Финеган, докато слушаше Изабел. Беше се научил да наблюдава пролуката между въпроса и отговора, осъзнал, че колкото по-малко очевидна е връзката, толкова по-интересен материал се крие неизказан. Да се гмурнеш в самата пролука рядко беше плодотворно, но ако му позволяха да говори, без да го прекъсват, разказвачът в крайна сметка построяваше мостове през нея, мостове, направени от спомени, които ти се струват безопасни и познати, от анекдоти, станали солидни и устойчиви с преразказването. След известно време можеш да получиш каквото искаш.

И Финеган остави Изабел да говори. От дочутите разговори между Клои и Лилиан в кухнята знаеше, че синът на Изабел се е преместил на северозапад. За археологически разкопки на полуостров Олимпик, бе казал той, но Клои беше наясно, че го прави, за да е по-близо до майка си, и Финеган долови облекчението ѝ, че Изабел отново ще има роднини наблизо. Докато двамата с Изабел вървяха по тротоара, тя щастливо му разказваше за семейното събиране във вилата, което Аби е запланувала за предаването на ключовете на Том и

Лилян. Дори другата дъщеря на Изабел, Луси, щеше да дойде чак от... Изабел млъкна обезсърчена.

— Някъде на топло, далече. Кенгура — добави победоносно.

Когато стигнаха до портата на къщата ѝ, тя се обърна да го погледне.

— Искаш ли да поговорим пак някой път? — Финеган хвърли поглед към къщата.

— Не е нужно да е тук. В някое кафене? С теб е толкова лесно да се говори.

Той се досещаше кога го манипулират, но старите навици трудно умират.

— Разбира се.

Първия път той просто слушаше, остави историите ѝ да го залаят. Виждаше, че пролуките при Изабел са по-големи, отколкото при повечето хора, и невинаги са породени от обичайното емоционално колебание. Тя достигаше ръба на мисъл и анекдотите и спомените, които вероятно я бяха носили през годините досега, се разпадаха под нея. Изабел все още намираше пътя до кафенето, в което се срещаха, но той беше разбрал, че да стои на опашката зад нея е не просто учтиво, а необходимо, ако тя действително иска да получи кафето, което желае, а не което е поръчала, защото можеше да има необичайни, макар и поетични, засечки в описанието — *лате, допълнително веро; лекота, допълнителни ваканции.*

На втората им „среща“, както Изабел обичаше да ги нарича, той донесе синя тетрадка. Беше се опитал да мине без нея, беше се надявал, че ще може да направи прехода към чисто слушане, а не записване, но историите, които Изабел още си спомняше, бяха толкова блестящо живи, че не устоя.

— Клои има същата тетрадка — отбеляза Изабел, когато той я сложи на масата.

Финеган си спомни радостта си, когато разбра, че Клои пише в тетрадката, тъгата, която почувства, когато тя изчезна заедно с всякаква сърдечност, която бе проявявала към него.

— Държи я на нощното си шкафче — небрежно подхвърли Изабел.

Третия път, когато се срещнаха, Изабел седна с кафето си — лате, допълнително ванилия, и се усмихна.

— Стига за мен. Каж ми защо пишеш.

Навярно заради оглушителната пара на приставката за капучино на кафемашината и гласовете на майките с колички, въртящи се около тях, които му създадоха чувството, че всичко, което каже, ще бъде чуто в най-добрия случай само от Изабел, а може би дори и тя нямаше да го чуе, или заради мисълта — и той усети угризения на съвестта за това — че Изабел вероятно ще забрави историите му, още преди да си тръгне от кафенето, сякаш никога не са били изричани, но Финеган затвори тетрадката на Изабел и заговори.

Разказа ѝ за родителите си и голямото ясно небе на Боулдър. Как облаците на Портланд първоначално са пораждали у него усещането, че има още една бариера между него и майка му и баща му, пряк маршрут, отрязан от метеорологичните условия. Разказа ѝ какво е да си висок, как светът в зависимост от деня от тази височина може да изглежда толкова по-малък или по-голям. Разказа ѝ за Меридел и Хана. За Саймън и Джаспър, за Вайола. Разказа ѝ как е видял Клои на сергията за плодове и зеленчуци, как я е проследил до ресторанта. За Нова година и всички месеци оттогава. Как въпреки всичко, въпреки колебанието дали да остане, или да си тръгне, усеща ресторанта като свой дом.

— Това е разбираемо — отбеляза Изабел.

— Кое?

— Ти много приличаш на нея.

— На Клои?

Изабел поклати глава.

— Въпреки че това би направило нещата интересни. Имам предвид Лилян. — Тя отпи от кафето, явно се наслаждаваше на недоумението му. — Храната, историите. Не са толкова различни, да знаеш. И като говорим за това, искам да те помоля за нещо.

— Какво?

— Може ли да ми дадеш тетрадката?

Финеган още се опитваше да разбере думите на Изабел, но не беше нещо необичайно и да не ги схване. Понякога изреченото от нея придобиваше смисъл по-късно, понякога — не. При всички положения това е нейната тетрадка, каза си той. Трябва да я получи, ако я иска.

Ами, ако забравеше за нея? Ако не я предадеше на внуците си и историите се изгубеха? Нямаше връщане назад, като си отидат. Ще се пръснат и никой няма да знае къде са или кои са били.

Изабел го погледна от отсрещната страна на масата сякаш можеше да разчете всяка негова мисъл, макар че нейните собствени оставаха загадка за нея. Тя кимна спокойно в очакване. Финеган взе тетрадката и като издиша продължително, я бутна през масата към Изабел.

Вечерната тълпа отдавна се бе разотишла, ресторантът беше затворен. Финеган беше последен в кухнята. Харесваше му усамотението, изпълненията на пиано, които можеше да пусне на уредбата, без да се допитва до когото и да било. Освен това беше по-лесно да е тук без Клои, а и обичаше да изчиства всички кътчета на кухнята, след като останалите са си тръгнали. Напоследък Лилиан изглеждаше невъобразимо бременна и му доставяше удоволствие да знае, че ѝ осигурява по-лесно начало всяка сутрин, когато идва в ресторанта. Беше благодарен не само за работата си, но и за атмосферата, която тя създаваше в кухнята. Да я чисти беше начин да каже „благодаря ти“.

През целия си живот Финеган се беше справял с куриозното естество на съществуването си. С любопитството, изписано върху лицата на всички, от което му се приискваше да може просто да татуира на дългите си ръце отговори на неизбежните въпроси: Не, родителите ми не бяха гиганти. Не, не играя баскетбол. Не, не ми е нужна кислородна маска. Но тук, в кухнята на Лилиан, той се чувстваше просто висок, един от група способни хора, които работят заедно. Лилиан се отнасяше към всеки човек — мияч на чинии, готвач, сервитьор или клиент, със същото уважение, с което подхождаше към продуктите в ръцете си, и нейното отношение се прехвърляше върху целия персонал.

Той се усмихна, докато бършеше запушалката на мивката, последното нещо, което правеше, преди да се прибере вкъщи.

Вратата на кухнята се отвори с трясък и чу глас зад себе си.

— Такъв глупак си!

Финеган боязливо се изправи и се обърна. Клои.

— Тетрадките.

След това прекоси кухнята и го целуна.

Финеган нямаше представа за какво говори, но реши, че това е единственият въпрос, който не се налага да задава. Просто я вдигна на плота, така че случващото се да продължи възможно най-дълго, без той да си счупи гърба.

Мобилният телефон на Клои звънна. Тя се отдръпна от Финеган и бръкна в джоба си.

— Ама ти сериозно ли? — изуми се той.

Това не можеше да се случва два пъти. Ако тя понечеше да избяга, той просто щеше да я набута в мивката, беше достатъчно голяма да я побере. Нямаше да остане там в никакъв случай, но това поне щеше да я забави.

— Може да е Изабел — поклати глава Клои. Погледна кой се обажда. — Том е.

Изглеждаше притеснена и прие обаждането.

Финеган наблюдаваше, докато Клои слушаше. Чуваше боботенето на Том от другата страна на линията, в ритъма на изреченията се долавяше вълнение.

Финеган вдигна вежди въпросително. Клои се засмя и оформи с устни една дума — *бебе*.

---

[1] Short — нисък (англ.). — Бел.прев. ↑

[2] House — къща (англ.). — Бел.прев. ↑

КАНАПЕТО ЗА ДВАМА

Беше към края на септември и Ал седеше на обичайната си маса в ресторанта на Лилиан, ядеше кейджън пилешка супа за обяд. Забавно е, помисли си той не за пръв път и не особено развеселено, как да си сам означава едно, когато си взимаш почивка от брака си, и съвсем друго, когато бракът ти си е взел почивка от теб.

— Как върви?

Клои беше дошла от кухнята и стоеше до масата му. Напоследък изглежда по-доволна, каза си Ал. Предната вечер я беше видял да върви по улицата с Финеган, смехът отскачаше напред-назад помежду им. И ако трябваше да е честен, в пилешката ѝ супа се усещаше вдъхновение.

— Страхотна е — похвали я Ал.

— Не си щастлив — погледна го Клои, наклонила глава настрани.

— Чудесна е — настоя той. — Идеално подправена.

— Не говоря за супата.

Входната врата се отвори и Лилиан влезе с бебето. Салонът се изпълни с развълнувани шумове; Лилиан се усмихна и се отправи към Ал и Клои. От време на време спираше да поздрави клиентите си и им даваше да се порадват на бебето в одеялото.

— Как са нещата тук? — попита тя, когато стигна до масата на Ал.

— Ал не е щастлив — каза Клои.

— Добре съм. — Ал премести стола си, за да му е по-удобно да гледа Лилиан. — Как е Клемънтайн?

Лилиан се наведе, за да види Ал лицето на бебето.

— Чудесно.

— Красива е — отбеляза Ал, като устоя на порива да се пресегне и да докосне бузата на бебето. — И е по-голяма, отколкото преди седмица. Колко е качила?

— Престани да се измъкваш, Ал — скастри го Клои и се обърна към Лилиан. — Минаха шест месеца, откакто Луиз си отиде, той трябва да направи нещо.

Лилиан кимна в съгласие, намести Клемънтайн така, че тя да следи разговора. Очите на бебето се втренчиха в Ал, големи и тъмни, пълни с въпроси.

— Какво ще кажеш за ритуал? — предложи Клои.

— Книгата вече не е при мен — оправда се Ал. — Луиз я взе.

* * *

Клои бе откарала Ал до вкъщи вечерта на празненството на Изабел през март. Хвана го, когато си тръгваше пеша.

— Искаш ли да те хвърля?

— Не е далеч, мога да вървя.

— Нищо, ще те закарам. Дължа ти го — отдавна не съм виждала Изабел толкова щастлива.

Колата на Клои изглеждаше сякаш се крепи на тиксо и жици, но Ал, който миеше кадилака си веднъж седмично заради чистото удоволствие да гледа как металическото синьо излиза изпод сапунената пяна, разбираше привързаността ѝ към автомобила. Пътуването до дома му премина в мълчание, Клои и Ал бяха доволно изморени от усилията си през деня. Ал беше особено радостен от успеха на трона на Изабел. Беше му приятно да работи по него заедно с Финеган, в пръстите на младежа имаше вълшебна творческа енергия и украсите, които потекоха по дървената повърхност на стола, често караха Ал да мига от изненада.

Понечи да го сподели с Клои, но бе прекъснат от скърцане на спирачки в далечината. Клои също спря колата си и двамата се наведоха напред, заслушани, но не последва звук от сблъсък. Вечерта се върна към дълбоката тишина, те се отпуснаха и се усмихнаха един на друг, а Клои продължи да кара.

— Звучеше, като че ли се размина на косъм.

— В последно време хората карат твърде бързо — отбеляза Ал.
— Луиз ми каза, че онзи ден замалко да я блъснат. — После добави: — Живеея по средата на следващата пряка вдясно.

Къщата му е съвсем тъмна, даде си сметка Ал, когато наближиха, черна дупка в иначе приветлив наниз от светлини, осветяващи предните веранди и прозорците на спални и дневни. В сиянието на уличната лампа Ал видя, че колата му я няма. Може би Луиз бе отишла до бакалията, беше споменала тази сутрин, че млякото е свършило. Но ако беше излязла, щеше да остави лампите запалени. Не обичаше да влиза на тъмно, дори когато минаваше от стая в стая. Ал като цяло се опитваше да не казва нищо, дори докато мислено изчисляваше колко коства това на околната среда и каква ще е месечната им сметка за електричество. Нищо чудно, че крушките все изгаряха.

— Странно... — взираше се Ал в къщата.

— Ще дойда с теб, само да се уверя, че всичко е наред.

Клои още мисли за едва разминалата се злополука, досети се Ал. Беше карала по-внимателно през последните няколко преки.

Ал предпазливо прекоси алеята и инстинктивно стигна до страничната врата — Луиз държеше предният вход да не се цапа всекидневно. Малката веранда беше същински мрак и Ал трябваше да налучква ръба на всяко стъпало, хванат за парапета. Когато стигна до горе, кракът му стъпи върху нещо чупливо; то се натроши с бързо пукване, последвано от хрущене. Зад него Клои извади телефона си и в светлината на дисплея видяха парчета стъкло на верандата.

Ал избягваше филмите на ужасите, но знаеше, че така започва страшната част, кратък звук в мрака, малка подробност не намясто. Той стоеше, слушваше се за някакъв шум, който да му даде насока. Представи си Луиз просната на леглото им, от прерязаното ѝ гърло капе кръв. Или отвлечена, напъхана в багажника на колата му и зарязана някъде.

Ал си пое дъх и сложи ръка на топката на вратата, не беше заключено. Боязливо пристъпи в кухнята и натисна ключа на лампата. Нищо не последва. Бръкна в шкафа до вратата, където Луиз държеше фенерчето, и освети с лъча му кухнята. Видя, че подът е покрит със стъкло, начупените извивки улавяха светлината, късчета проблясваха като слюда в пясък. Но колкото и да бе странно, всичко останало си беше на мястото, освен един стол, дръпнат до плота. Нищо не се връзваше.

Лъчът освети бележка на масата. На нея беше написано неговото име — с почерка на Луиз, но забързан, изпълнен с адреналин. Дали

карат жертвите сами да пишат бележките си за откуп? Опитвайки се да успокои дишането си, Ал я взе и я отвори.

Две думи: „Купи крушки.“

Клои наблюдаваше лицето му.

— Да повикаме ли някого? — попита тя.

Ал поклати глава — няма кого да повикаш за такова нещо.

Отне им часове да почистят всичкото стъкло, Ал забеляза в един момент, че повечето е в кухнята, за което беше странно благодарен. Клои отиде в магазина и се върна с два чифта гумени ръкавици и торба, пълна с крушки, които сложиха, първо по една на стая, като верига от малки лагерни огньове през иначе напълно тъмната къща.

Клои не задаваше никакви въпроси, което беше хубаво, тъй като Ал беше напълно сигурен, че няма нужните отговори. Луиз си беше отишла, това беше ясно. За да осъзнае факта, че няма да се върне, беше необходимо малко повече време.

През онези първи седмици той мислеше да наеме частен детектив, но бележката на масата неизменно го възпираше. Както и обстоятелството, че бе взела колата му и книгата за ритуалите. Той можеше да разбере защо тя би искала да го напусне, наистина не можеше да я вини. Но книгата, колата... те го глождеха.

Ал не знаеше какво точно да направи. Вече бяха минали шест месеца, откакто Луиз си беше заминала, и той още се разхождаше из приглушените цветове на къщата, която никога не бе чувствал своя, всеки път, когато се прибираще и отваряше вратата, не беше сигурен дали тя ще е там. Не беше ползвала телефона и кредитната карта, след като в онази нощ бе заредила бензин близо до границата с Орегон. Което изглеждаше само по себе си като отговор. Луиз обичаше да довършва нещата, да прави пълен кръг, но Ал не беше сигурен дали това вече се е случило, или предстои. И без сигурност животът му висеше застинал.

— Какво искаш *ти*? — бе го попитал Финеган наскоро. — Не е нужно да чакаш да видиш какво прави тя.

В това твърдение бе заложено разбирането и на двамата, че чакането няма конкретна крайна цел.

И сега тук, застанали край масата му в ресторанта, бяха Лилиан и Клои и го караха да направи тази цел определена.

— Не ти трябва книгата, за да ти каже как да постъпиш — отбеляза Лилиан, като се наведе да целуне бебето по челото. — Помисли си за най-хубавото нещо, което е направила тя, и за най-лошото. И не мисли повече.

Септември беше натоварен период от годината за счетоводителите и не беше особено любим на Ал. Всички компании, които бяха подали молби за отлагане на данъчното облагане през април, трябваше да внесат данъците си до средата на септември, следвани съвсем непосредствено от бавеците се частни лица. Клиентите на Ал, които не бяха успели да съберат средства през пролетта, бяха дори по-малко склонни да го направят сега, не повече отколкото искаха да приемат последствията от безгрижното си лятно харчене — наемите за лодки и велосипеди, коктейлите „Май Тай“ и „Манхатън“, които са в същите цветове като бавно избледняващите августовски залези. През септември счетоводителите бяха здраво закотвени в ролята на досадници, на възрастни, докато всички останали искаха само да си спомнят усещането за боси крака възможно най-дълго. Така че Ал се радваше, че затваря вратата на кабинета си и се отправя пеша към вкъщи.

Той беше оправил стопа на колата на Луиз, след като тя го напусна, но не се чувстваше удобно да я ползва. Клои смяташе, че тъй като изглежда все по-малко вероятно да види отново стария си кадилак, трябва да я продаде и да си купи нова. През повечето дни обаче беше по-просто да върви и Ал установи, че му харесва времето между работата и дома, което прибирането пеша му дава, възможност да се освободи от деня и да се подготви за празната къща, която го очаква. Понякога се отбиваше при Изабел за чаша вино и приготвяше вечеря с нея, докато Клои беше в ресторанта. Беше лесно да е с Изабел, която не задаваше много задълбаващи въпроси, дори след като разбраха, че неговата Луиз е донесла палтото на Изабел.

— Беше пилот — каза Изабел.

Ал поклати глава озадачен.

— Е, във всеки случай летеше.

Това Ал не можеше да оспори.

Но след малкото приятелско вмешателство на Клои и Лилиан в ресторанта онзи ден Ал нямаше настроение да говори с никого, дори с Изабел. Докато вървеше по алеята си, внимателно изучаваше къщата. През последните десет години имаха градинар, но след като Луиз си замина, Ал толкова пъти забравяше да му плати, че човекът престана да идва. Сега тревата стигаше доста над глезена.

— Извинете — обади се глас зад него.

Ал се обърна и видя съседката си, която живееше през няколко къщи по-надолу. Нанси прекарваше повечето си време в двора, постоянно пренареждаше жизнерадостни растения — невени, мушката, циганчета. Тъй като беше единствената друга жена на пряката без деца и внуци, Ал някога си беше представял, че може да е подходяща приятелка за Луиз, но Луиз не желаше да има нищо общо с нея.

— Ал. Казвате се Ал, нали?

Все едно не минаваше ежедневно покрай къщата ѝ и не коментираше любезно всеки път, когато цветовата палитра се променеше.

— Да.

— Ами, Ал... — Тя изглеждаше притеснена. — Как да кажа. Ами, моравата.

Ал погледна към къщата на Нанси, където моравата винаги беше поддържана добре като фигурата ѝ.

— Не, Ал. Вашата.

— О...

— Мисълта ми е, всички ще сме ви благодарни, ако... сецате се.

— Да. — Предполагаше, че се сеца.

— Добре тогава! — усмихна се Нанси доволно. — А и съм сигурна, че това ще ви помогне да се почувствате по-добре.

Ал я наблюдаваше как се връща по тротоара. Бързите малки крачки, бодрата увереност в раменете ѝ. Той поклати глава и се огледа. Тревата му се простираше пред него, обрасла и грубовата, Мики Рурк на моравите.

— Е, добре — съгласи се той.

Не беше валяло от два дни, но скоро щеше да завали и може би това е последната му възможност.

Отвори гаража и прерови кутиите отзад, където намери старата си бензинова косачка. Качи се на горния етаж и си съблече костюма, за да облече чифт джинси, жалки на вид като моравата, и сива фланелка, оповестяваща преданост към колеж, който не бе виждал от трийсет години. Изненада се, като установи, че и панталоните, и блузата са малко по-торбести, отколкото ги помнеше. Сигурно е от ходенето, реши той, докато хвърляше бърз поглед в огледалото да провери как му стоят.

Косачката чакаше на моравата пред къщата, където я бе оставил, някога яркочервената ѝ боя бе избледняла от праха до нещо по-близо до розово. Ал се пресегна да хване дръжката за включване и я дръпна, усети как кабелът се развива в машината, чу звука на двигателя, който почти запали.

Отне му десет опита, в които все повече се потеше, но накрая моторът изръмжа пробуден, изпускайки бензинови изпарения във въздуха, които донесоха със себе си упоителна смес от носталгия и перчене. Ал насочи косачката към срещуположния край на двора, усещаше вибрациите на двигателя по протегнатите си ръце, натиска по възглавничките на ходилата му, докато напредваше стъпка по стъпка, късове трева отхвърчаха встрани и в коша, миризмата във въздуха беше наситена и зелена.

Помисли си за най-хубавото нещо, което Луиз е направила, бе казала Лилиан. Докато Ал буташе косачката, обмисли предизвикателството. Трябваше да мине покрай зеещата дупка, която беше нейното заминаване, но косачката беше търпелива — движеше се напред-назад, напред-назад и оставяше дълга чиста пътека от окосена трева подире му. Мислите му блуждаеха, освободени от действията на мускулите му.

И тогава си спомни сватбата си, тържеството след церемонията. Говореше си с баща си, когато видя майка си в другия край на помещението. По това време вече беше оставила втория си съпруг — очевидно той беше толкова скупен, колкото Ал винаги бе смятал — и беше дошла на сватбата сама. Изглеждаше така неуверена, застанала сама, но Ал не можеше да се измъкне от разговора, който водеше. И тогава Луиз се приближи до майка му и я покани да танцуват.

Ал си спомни как гостите зяпаха двете жени на дансинга, но най-добре помнеше усмивката, огряла лицето на майка му. Не беше мислил

за това от дълго време. Странно, че си спомняше по-добре изражението на майка си, отколкото жената, която бе негова съпруга.

Някога, в началото на брака им, двамата с Луиз си споделяха мислите. На вечеря Луиз слушаше, запленена от историите за любов и измама, за саможертва, които Ал изкопчваше от финансовите сведения на клиентите си. Той пренебрегваше всички скрупули за поверителност, завръщаше се от работа с истории като ловец, но някъде във времето всичко се промени и единственият момент от сюжета, който интересуваше Луиз, бе дали клиентът си е платил фактурата.

В началото беше различно, мислеше си Ал. Беше било — минало перфектно време в английския, както Луиз го беше научила в колежа. Граматична форма, в която не искаш да се застояваш, тъй като прави речта тромава. Освен това, помисли си Ал, като наименование терминът обикновено е само наполовина верен.

Преди няколко години Ал бе предложил на Луиз да се запишат в някой от курсовете по готварство на Лилиан. Мисли дълго, преди да каже каквото и да било, притеснен, че присъствието ѝ в ресторанта може да съсипе онова, което ставаше все по-важна част от живота му, но егоизмът на това опасение беше твърде очевиден и той я покани с надеждата, че част от магията, която усеща, може да докосне брака му. Какво би се случило с Луиз, питаше се той, ако опита от домашно приготвения пъпешов сладолед на Лилиан или ако бъде поощрена да направи сама сос за салата от нулата, без необходими продукти, без правилно или грешно.

— Не ти ли харесва как готвя? — видимо се засегна Луиз и Ал зарязва темата със смесено чувство на облекчение и съжаление.

Някъде по пътя техният брак се бе превърнал в брак на агенти под прикритие, цялото истинско общуване бе кодирано. Ал разбираше по цвета на нощницата, с която си лягаше съпругата му, какви са шансовете му да извади късмет тази нощ. Ако видеше, че за вечеря пред неговото място е сложена вилица, но не и салфетка, мислите му се връщаха назад в деня в търсене на случка, с която я е обидил; ако прането му беше сгънато на остри ръбове, ставаше му ясно, че обяснението предстои скоро; ако беше оставено в коша, щяха да минат няколко дни.

Понякога Луиз се обаждаше в работата му и го караше да вземе мляко, марки или паста за зъби — все неща на две преки от пътя ѝ по задачи, които така или иначе щеше да върши. Ал знаеше какво всъщност иска — клиентите му често правеха същото, питаха го за информация, която лесно могат да намерят в интернет или в документи, които вече им е предоставил. Обажданията им почти винаги следваха изпращане на фактура или се случваха, когато данъчните изчисления са по-високи, отколкото са очаквали. Потребност от услуга, от балансиране на усетените несправедливости на живота. Той откликваше на клиентите си — нямаше да се задържи дълго в бранша, ако не го правеше, но след известно време, що се отнася до Луиз, в него се надигна някакъв инат.

Разбираше, че няма да си направи услуга, ако откаже на исканията ѝ или посочи колко са нелогични. Затова, когато тя го попиташе, твърдеше, че е забравил, винеше заетостта си през деня, като цяло лошата си памет, криеше се под мантията на объркването. На всяка четвърта или пета поръчка, когато усещаше, че балансът между опазването на личните му граници и презрението ѝ попада в опасна зона, той изпълняваше задачата, която тя му възлагаше, и везната се коригираше отново, малко по-малко всеки път.

Иронията се криеше в това, че всъщност на него му беше приятно да ходи в хранителния магазин, харесваше му усещането от студеното мляко в кутия от половин галон в ръцете му; когато Луиз заминаваше при майка си, той ходеше да пазарува всеки ден след работа просто защото му беше забавно да върви по пътеките и да избира между предлаганите стоки. Онова, което го дразнеше в поръчките на Луиз, бе колко са незначителни, малкият им мащаб беше само още един начин да му каже, че е ненужен, сякаш всичко останало, което прави през деня, не струва нищо, и това е всичко, за което може да се разчита на него.

И това беше, осъзна той... това беше най-лошото.

Косачката улови пръчка в тревата и тя се счупи, парчетата се изстреляха от двете страни. Ал отскочи назад и после погледна моравата пред себе си, почти също толкова изненадан. Линиите се стелеха, оформени и равни. Работата беше свършена.

Не без усилия обаче. Ал усещаше как потта се стича по гърба му. Той върна косачката в гаража и се качи да си вземе душ. В спалнята

подмина скрина и видя бележката от Луиз. Остави я там в нощта, когато тя го напусна, и така и не я беше преместил; виждаше я всяка сутрин, когато става, и всяка вечер, преди да си легне. По странен начин беше малко като да имаш жена, осъзна той сега.

Ал спря, погледна по посока на душа и след това взе бележката, пъкна я в задния си джоб и слезе долу. В кухнята си сипа голяма чаша червено вино и влезе в дневната с бежов килим, където храната и напитките бяха строго забранени. Когато се приближи до канапето за двама, палецът на крака му се закачи в масичката за кафе и виното се изплиска над ръба на чашата, покапа по кремаво-бялата тъкан.

Замръзна ужасен. Заслушан, обърна глава надясно, после наляво. Тишина.

Ал дълго стоя втрещен в канапето за двама. Гладките му подлакътници, които не бяха достатъчно широки да поберат чаша, леко извитата облегалка, която сякаш обещаваше меко седане, но никога не беше такова. Очарователните дървени крачета, които винаги закачаха палеца на крака му, ако не го закачеше първо масичката за кафе. С леко свиване на рамене той взе чашата вино и я наклони, изсипа тъмночервеното ѝ съдържание в дълга змиевидна линия по протежението на възглавничките.

Беше изключително непривлекателно петно, някой можеше да заподозре убийство и да започне да търси трупове. Ал отиде при далечния край на канапето за двама и го бутна, използва същите мускули, които току-що бе употребил с косачката, затика канапето по килима и после по дървения под на коридора, където то остави тънки бели резки върху черешовото дюшеме. Когато стигна до входната врата, Ал го хвана за единия край и го изправи отвесно. Побра се съвсем точно в рамката на вратата. Луиз беше права, че то в крайна сметка е с правилния размер за тяхната къща.

Ал притисна рамо от долната страна на канапето за двама, претърколи го по извитата му облегалка надолу по стълбите на верандата. То се приземи отново вертикално в подножието. Още едно бутване и процесът бе повторен надолу по алеята, канапето се търкаляше, набираше скорост като бала сено, докато достигна бордюра, където траекторията му приключи с последно позорно тупване.

Ал отстъпи назад, пое сцената пред себе си със задоволство. Канапето за двама беше в доста печален вид, отгоре минаваше линия кал и на единия дървен крак имаше петно бяла боя от одраскването в рамката на вратата. На Ал някак си му харесваше.

Той разположи канапето за двама в частта от паркинга, която гледа към улицата. После се върна в къщата, взе си още една чаша червено вино и пак излезе, отпусна се на канапето. Седеше, още дишаше малко учестено, по слепоочията му се стичаше пот, която минаваше през ризата му и по дамаската на канапето, еуфорията от разрухата кипеше във вените му. Можеше да усети как години на гняв напускат тялото му, мускул по мускул. Беше прекрасно. Облегна се, преметна ръка през облегалката на канапето за двама и бележката прошумоля в джоба му.

Бележката от Луиз — хартиената му жена. Помисли си за истинската Луиз, която троши крушки по пътя си из къщата. За гнева, който сигурно бе изпитвала, за да го направи. Странно как след всичките тези години това в крайна сметка беше общото помежду им. Той отпи голяма глътка вино.

Ал знаеше, че според повечето хора краят на неговия брак е настъпил вечерта на тържеството на Изабел. Но седнал тук, на канапето за двама, осъзна, че е започнал да приключва в началото — онзи ден в столовата, когато за пръв път видя Луиз. Бе видял момиче със сандвич в ръка и се бе влюбил в тази част от нея, която разбираше, която се помещаваше в конкретната история, която той знаеше как да прочете. Това беше жената, с която бе живял повече от трийсет години.

А жената, която можеше да троши крушки? Той не знаеше, че тя съществува, но сега разбираше, че трябва да я е имало през цялото време, скрита от наочниците на очите му. Беше видял отхапаното от сандвича и бе пропуснал лактите на масата. Може би беше толкова просто и толкова сложно. Накара го да се замисли какво ѝ е липсвало у него, какво всъщност му липсва на него в дома.

Надолу по улицата видя да се приближава фигура, мъж в джинси и горнище на анцуг, с една от онези издути двуутробни носилки, в които сега пренасяха бебета. Том, разпозна го Ал. Притесни се за момент какво ще си помисли Том за цялата тази работа с канапето за двама на бордюра, но когато видя лицето му, разбра, че той мисли единствено за сън.

— Ал — поздрави го Том, като приближи.

— Как я караш?

— Обича да я разхождат. — Том седна до Ал, без да обръща внимание на петното на канапето, внимаваше само да не събуди спящото бебе. — Лилиан ме помоли да направим едно кръгче. Клем заспа и продължихме да се разхождаме.

Ал подаде на Том чашата си с вино.

— Хубаво е — отбеляза Том. Пресуши го бавно и с благодарност.

— Как е бащинството?

— Никога не съм бил толкова изморен. Но нали знаеш...

Той млькна и с обич погледна бебето.

Ал кимна, макар да знаеше, че не знае.

— Да ти кажа нещо — подхвана Том след миг, като погледна настрани към Ал. — Сигурно искаме много, но наистина бихме се радвали на малко помощ.

— Мисля, че имаме нужда от още вино — бързо каза Ал и се отправи към кухнята, прикривайки усмивката си.

Върна се с бутилката и втора чаша. Двамата мъже седяха един до друг на канапето за двама, зяпаха квартала, слушаха как бебето сумти насън. След известно време Нанси пое по улицата в сивия си пасат комби. Докато минаваше, намали и махна, малко неуверено. Ал и Том вдигнаха чаши над главата на спящото бебе.

ЕПИЛОГ

Луиз вървеше по главната улица на крайбрежно градче. Да я наречеш главна вероятно е преувеличено, разсъждаваше тя, тъй като всъщност имаше само една улица, водеща от тясна магистрала до самия океан. По преките, които се разклоняваха от нея, една или най-много две, бяха къщите на целогодишните обитатели и летните вили на по-заможните. Като цяло спокойно местенце. Бе го почувствала като дом в мига, в който сви от магистралата преди пет месеца, синият кадилак на Ал изръмжа като примадона в отказ да измине и една миля повече след седемчасовото пътуване по I-5 през долините на Орегон до брега.

Искаше да стигне до океана. Беше чувала, че крайбрежието е назъбено и брулено от вятъра, със свирепи вълни, които могат да се пресегнат от океана и да сграбчат неподозиращия турист. Намери градче с поредица сгради с кафява дървения, никоя от тях не беше внушителна, но въпреки това, нанизани така една след друга някак създаваха усещане за солидност, че ще издържат на вълните, климата или екскурзиантите.

Колата бе угаснала в пет и половина часа в онази съботна сутрин през март, спряла пред единствената осветена търговска сграда в града — „Пекарната на Джо“. Според Джо, който я настана на висок стол и ѝ даде кафе и топъл хляб, въпреки че още не беше отворил, най-близкият автомобилен механик бе на петдесет мили, но, което бе по-важно, още беше на лятна ваканция в Мексико и щеше да се върне чак след две седмици. Във всеки случай изтеглянето на колата беше невъзможно — когато извади дебитната си карта, тя се сети, че е изтекла, и си спомни, че преди няколко месеца най-отгоре на купчината със задачи за Ал беше сложила бележка да я поднови. И, разбира се, никой нямаше да повярва, че тя се е вдъхновила да плати фактурата си на разсъмване в събота само за да се обади по-късно с история за удивителни съвпадения. Значи край с картата. Беше грабнала пари, когато си беше тръгнала, но не достатъчно да покрие изтегляне на колата и да ѝ

останат за... за какво, зачуди се. За ваканция? Да започне нов живот? Какво всъщност правеше?

Луиз погледна надолу и се изненада, като видя, че хлябът, който Джо ѝ беше дал, е изчезнал. Джо хвърли един поглед и се ухили. Беше жилест мъж, вероятно около шейсетте, с масивни като дървесни клони мишци и рехава бяла коса.

— Искаш ли още една филия?

Тя кимна. Последното нещо, което беше изяла, беше ябълката, която си взе, когато отиде да дебне къщата на Изабел. Докато караше, не мислеше, че е гладна, умът ѝ беше толкова шумен, че не чуваше стомаха си. Но сега умираше от глад.

— Е, какво ще правиш? — поинтересува се Джо.

Онова, което явно щеше да направи, бе да започне работа на обедна смяна в пицарията на Джо в съседство. Хлапето, което той беше наел в подготовката за летния туристически сезон, беше преценило, че е по-хубаво и по-топло да кара сърф в Калифорния. Джо не го беше грижа, че Луиз няма никакъв опит в правенето на пица. Този следобед той я сложи на индустриалната машина за тесто да прибавя брашно и вода, докато перката се върти в купа, достатъчно голяма Луиз да избутва в нея пясък за цял плаж. Научи я как да отваря грамадните консервни кутии с цели домати и после да ги смачква, да добавя към тях запържен чесън и риган; как да използва опаката страна на черпака, за да разстила гъстия червен сос по гладката повърхност на тестото, да поръсва с шепи настърган кашкавал и всички допълнителни неща за гарниране, за които могат да се сетят клиентите. Тя научи бързо да тика и да избутва с дървената лопата, плъзгаща пицата в нагорещената фурна на дърва. Усещането беше приятно.

През следващите няколко месеца Луиз се сдоби с първото си изгаряне от фурна. С малка къща под наем. С къса коса. И в последния отрязък от спокойствие преди нашествието на туристите — с най-прекрасния секс в живота си, отзад в кухнята с Джо, който, както тя установи, имаше много вещи ръце.

Времето минаваше и тя на моменти се питаше за Ал. Чудеше се дали е оправил стопа на колата ѝ, дали си е наел чистачка. Беше изненадана колко малко ѝ липсва и колко рядко се появява в мислите ѝ.

Питаше се дали винаги е било така, или се е получило с времето. Ако някак си можеше да промени баланса, ако тя или те бяха опитали...

Но в крайна сметка нямаше желание да мисли какво би станало. Всяка вечер след работа тя излизаше от пицарията и чуваше разбиващите се в плажа наблизко вълни. Прибираше се вкъщи и си вземаше душ, после с още мокра коса, с чаша джин с тоник в ръка, излизаше на пясъка и гледаше как слънцето бавно се придвижва към края на деня си и осветява хората, които се разхождат по плажа. Първоначално ръцете им бяха прилепени към тялото или кръстосани на гърдите, за да се предпазят от охлаждащия вятър, ала докато напредваха по безкрайната шир на плажа, бавно, но сигурно ги вдигаха и изглеждаха като че ли летят.

През октомври летните обитатели си бяха заминали, надявах се градските си персони, още докато прибираха багажа си в колите, спомнях си потребността си от капучино в определено заведение, от химическо чистене и резервации за вечеря, отдавах на носталгията радостта от парче скапана пица, усещането на загорялата кожа, изпускаща топлината от деня, загриваща чаршафите нощем.

Луиз вървеше по притихналата улица през почивката си между приготвянето на тестото и нарязването на продуктите за гарниране на пиците. Беше петдесет и вторият ѝ рожден ден, но не можеше да се оплаче за възрастта си на Джо, който щеше да се изсмее и да я нарече заек. Обаче беше рожденият ѝ ден, тя реши, че заслужава подарък, и се отби в книжарницата. Ейми, собственичката, се беше обадила да ѝ каже, че е пристигнал романът на Агата Кристи, за който беше питала.

Книжарницата беше малка и елегантна, книгите бяха внимателно подбрани да допаднат на вкуса както на случайния турист, така и на онези, които оставаха през дългите и бурни зими. Смесица от ярки и дискретни корици, страници с грапави краища и хлъзгави издания с меки корици. Хаотично наслагани написани на ръка бележки висяха от рафтовете, в тях се предлагаха препоръки и кратки резюмета, приканващи ръцете да отворят книгите отгоре.

Когато Луиз влезе в книжарницата, Ейми помагаше на друга клиентка и Луиз се разходи да огледа книгите. Докато ровеше из тях, едър мъж с бяла къдрава коса и черна мека шапка влезе в

книжарницата и се отпрати към касата. Каза нещо на Ейми, която кимна с радост и измъкна малка купчина от две книги. Мъжът извади химикалка и започна да пише на титулната страница на книгите, другата клиентка наблюдаваше с едва сдържано вълнение.

След като мъжът и другата клиентка си тръгнаха, Луиз се приближи. Ейми се пресегна под щанда да извади романа на Агата Кристи.

— Ето книгата ти. Не мога да повярвам, че има нейна книга, която не си чела.

Луиз извади портфейла си да плати.

— Няма начин — отказа Ейми. — Днес е рожденият ти ден.

— Как разбра?

— От Джо. Не си ли спомняш? Попълни формуляр с данни, за да започнеш работа при него. Вече всички знаем възрастта ти.

— Между другото кой беше онзи тип с шапката? — попита Луиз, избягвайки развеселения поглед на Ейми.

— О, това беше автор.

— Познаваш ли го?

— Не, никога не съм го виждала, просто влезе и предложи да подпише книгите си. Вълнуващо е, нали?

С романа на Агата Кристи в ръка Луиз се отпрати към къщата си под наем. Виждаше плажа в края на улицата, знаеше, преди краката ѝ дори да докоснат пясък, как той ще се простре пред нея, а небето ще е огромно, широка дъга, пресягаща се да допре водата. Махаше с ръце, докато вървеше, усещаше тежестта на книгата да се мести напред-назад. Помисли си отново за мъжа, когото беше видяла в книжарницата, как Ейми и другата клиентка го бяха наблюдавали, докато подписва книгите. Никой така и не му поиска да представи документ за самоличност, сети се Луиз.

Можеше да е всеки.

— Ха! — възкликна Луиз и се усмихна.

БЛАГОДАРНОСТИ

Книгата се ражда от много майки, жени и мъже и се отглежда дори от още повече. „Изкуството да готвиш желаниа“ не би съществувала без някои случайни откривателски срещи и помощта на множество отзивчиви хора.

Лаура Ескивел ми разказа за отпразнуването на петдесет и втория рожден ден в Мексико, което ме накара да се замисля за силата на ритуала и потребността от време на време да хвърляш по някоя и друга чиния. Мелиса Гейл Уест ме научи над чаша топло кафе защо и как се празнува и почита. Дон Буш беше мой съветник за всичко, свързано с данъците, докато Райлън Бауърмайстър великодушно сподели страстта си по числата и скалното катерене. Нанси Керъл ми разказа историята на Дороти и Филис, чиято вариация намери място в образа на Меридел, моя синя тетрадка. Нина Майърдинг ме заведе в Силвър Фолс, където опитът да преместя сама мебел ме научи, че наистина можеш да търкаляш канапе за двама.

Думите се нуждаят от уши, които да ги чуват, и от очи, които да ги четат, много преди да се превърнат в книга. Джени Шортридж и Ранди Сю Коубърн бяха с мен през цялото пътуване, четяха всяко изречение, грижеха се за всеки герой. Благодарствен поклон и към моите предани читатели Дженивив Гание-Хоуз, Нина и Бил Майърдинг, Диди Речтин, Кейтлин и Глория Бауърмайстър, Нил Флаг, Сали Дебоно, Лиса Кок и чудесния ми съпруг Бен Бауърмайстър, който не просто чете, а снизходително понася най-редовно измислени личности да превземат живота и кухнята му.

Имаше и убежища, предложени от светците закрилници на писането. Тази книга прие някои забележителни обрати по време на два престоя в Хеджбрук на остров Уидби. И специални благодарности на Ричард и Бека Найдей от „Маджестик Маунтин Ритрийт“ в Роудъдендрън, Орегон, които бяха толкова щедри да ми предоставят своята вила; както и на Джан Хюстън, която ме остави да се крия в нейната къща и да слушам жабите.

След това идва ред на онези, които отвеждат думите от мен до вас — моята забележителна агентка Ейми Бъркауър и редакторите ми — Рейчъл Къхан, Сара Миник и Айвън Хелд; Кейти Маккий и Кейт Старк, които знаят как да направят така, че книгата да ти се струва като празненство; страхотният отдел по продажбите в „Пътнам“ и „Бъркли“; и последни по ред, но не и по значение — служителите в книжарниците, които вършат тежката и отговорна работа да разберат какво харесвате и да сложат книгите в ръцете ви. Нека винаги почитаме общността, която четете.

Издание:

Автор: Ерика Баурмайстър

Заглавие: Изкуството да готвиш желания

Преводач: Петя Петкова

Издател: Гурме ООД

Година на издаване: 2014

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2133>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.